

**AYŞE YAMAÇ'IN ÇOCUK ROMANLARININ
DEĞERLER EĞİTİMİ VE DİL ZENGİNLİĞİ AÇISINDAN
İNCELENMESİ**

Halil KURU

Yüksek Lisans Tezi

Danışman: Doç. Dr. Saadettin KEKLİK

UŞAK

Haziran, 2016

**AYŞE YAMAÇ'IN ÇOCUK ROMANLARININ DEĞERLER EĞİTİMİ VE
DİL ZENGİNLIĞİ AÇISINDAN İNCELENMESİ**

Halil KURU

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Türkçe Eğitimi Anabilim Dalı

Danışman: Doç. Dr. Saadettin KEKLİK

UŞak

UŞak Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü

Haziran, 2016

YÜKSEK LİSANS TEZ ÖZETİ

AYŞE YAMAÇ'IN ÇOCUK ROMANLARININ DEĞERLER EĞİTİMİ VE DİL ZENGİNLİĞİ AÇISINDAN İNCELENMESİ

Halil KURU

Türkçe Eğitimi Anabilim Dalı

Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Haziran 2016

Danışman: Doç. Dr. Saadettin KEKLİK

Çalışmanın amacı, günümüz çocuk edebiyatı yazarlarından biri olan Ayşe Yamaç'ın eserlerini değerler eğitimi ve dil zenginliği açısından incelemektir. Bu araştırma, betimsel nitelikte bir çalışma olup doküman incelemesi yöntemi esas alınarak yapılmıştır. Çalışmanın örneklemini ise Yamaç'ın 27 çocuk kitabı arasından 9-12 ve 13-15 yaş aralığına hitap eden "Ali'nin Öyküsü, Dedemin Gizli Defteri, İncili Kavak, Hayalet Peşinde, Bizim Evde Grev Var, Zümrüt Küpeler, Düşlerin Ötesi" adlı yedi çocuk romanı oluşturmaktadır.

Değerler eğitimi açısından bu eserler; yardımlaşma, sorumluluk, sevgi, saygı, adil olma, aile birliğine önem verme, dürüstlük, hoşgörü, misafirperverlik, sağlık ve temizlik, arkadaşlık, duyarlılık değerleri olmak üzere toplam 12 değere göre incelenmiştir. Buna göre, yedi eserde doğrudan veya örtük işlendiği değerlerin toplam 527 kere geçtiği tespit edilmiştir. İncelenen eserlerin içinde en fazla sevgi (93), en az

ise aile birliğine önem verme (17) değerine yer verildiği belirlenmiştir. En fazla değer işlendiği eser, Düşlerin Ötesi (94), en az değer işlendiği eser olarak Ali'nin Öyküsü (50) olduğu belirlenmiştir. Türkçe dil zenginliği açısından ise eserler atasözü, deyim ve kalıp sözlerinin kullanımı alt başlıklarında incelenmiştir. Yedi çocuk romanının tarandığı bu eserlerde, 22'si farklı olmak üzere toplamda 24 atasözü; 777'si farklı olmak üzere toplamda 1.220 deyim ve 151'i farklı olmak üzere toplamda 355 kalıp söz kullanıldığı belirlenmiştir. Yedi eserde atasözü, deyim ve kalıp sözün toplamda 1.599 kere geçtiği belirlenmiştir.

Bu bulgulara göre, Ayşe Yamaç'ın eserlerinin değerler eğitimi bakımından zengin bir içeriğe sahip olduğu, Türkçe dil zenginliği açısından ise yedi eserde atasözlerinin sınırlı sayıda, ama deyim ve kalıp sözlerin çok fazla kullanıldığı ortaya çıkmıştır. Değerler eğitimi ve Türkçe dil zenginliği açısından uygun olan Ayşe Yamaç'ın eserleri öğretmen, anne, baba ve çocuklara önerilmektedir.

Anahtar kelimeler: Ayşe Yamaç, Çocuk Kitapları, Değerler Eğitimi, Dil Zenginliği.

ABSTRACT

THE ANALYZING AYŞE YAMAC’S CHILD BOOKS IN TERMS OF LANGUAGE RICHNESS AND VALUE EDUCATION

Halil KURU

Turkish Education Department

Uşak University the Institute of Social Sciences, June, 2016

Advisor: Doç. Dr. Saadettin KEKLİK

The aim of study is analyzing the works of Ayşe Yamac in terms of language richness and value education. This research is descriptive work so it was made based document analysis method. The sample of work constitute seven child novel whose name are “ Alinin Oykusu, Dedemin Gizli Defteri, Incili Kavak, Hayalet Pesinde, Bizim Evde Grev Var, Zumurut Kupeler, Duslerin Otesi ” that is suitable for nine-twelve age and thirteen – fifteen age among from twenty seven child books.

It was determined that values based on the opinions of four specialists and related literature in this study. Ayşe Yamac’s works were analyzed by a total of twelve value such as solidarity, responsibility, love, respect, fairness, give importance to family unity, honesty, tolerance, hospitality, health and hygiene, friendship, sensitivity values. Accordingly, It was found that values were processed five hundred twenty seven times directly or implicitly in seven books. It was determined that mostly love (ninety three times) and least give importance to family unity (seventeen) were placed in analyzed books. It was determined that most value

processed work is Düşlerin Ötesi (ninety four times) and the least value processed work is Ali'nin Öyküsü (fifty times). It was analyzed in three subheads the use of proverbs , idioms and pattern words in terms of Turkish Language richness. It was determined that was used twenty four proverbs in totally but twenty two proverbs are different each others, one thousand two hundred twenty idioms in totally but seven hundred seventy seven idioms are different each others and three hundred fifty five patterns words but one hundred fifty one are different each others in these works.

According the findings, It was emerged that Ayse Yamac's works have rich content in terms of value education, It was used proverbs limetedly but was used idioms and patterns mostly in terms of richness of Turkish Language in these seven works. The books were recommended to teachers, childs and parents in terms of value education and Turkish Language richness.

Key words: Ayşe Yamac, Child Books, Value Education, Language Richness.

UŞAK ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

JÜRİ VE ENSTİTÜ ONAYI

Türkçe Eğitimi Anabilim Dalı yüksek lisans öğrencisi Halil KURU'nun “Ayşe Yamaç’ın Çocuk Romanlarının Değerler Eğitimi ve Dil Zenginliği Açısından İncelenmesi” başlıklı tezi 02/06/2016 tarihinde, aşağıdaki jüri tarafından Lisansüstü Eğitim Öğretim ve Sınav Yönetmeliğinin ilgili maddeleri uyarınca, Yüksek Lisans tezi olarak değerlendirilerek kabul edilmiştir.

JÜRİ ÜYELERİ

İmza

Üye : (Tez Danışmanı) Doç. Dr. Saadettin KEKLİK

Üye : Doç. Dr. Zekerya BATUR

Üye : Yrd. Doç. Dr. Salih GÜLERER

Üye : Yrd. Doç. Dr. Arif YILMAZ

Üye : Yrd. Doç. Dr. Bayram ÇETİNKAYA

Doç. Dr. Asım ARI

Enstitü Müdürü

ÖNSÖZ

Çocukların edebiyatla olan ilişkisi erken yaşlarda başlar. Çocuk, annesinden dinlediği ninnilerle, masallarla ve hikâyelerle büyür. Okul ortamına girmesiyle de edebiyatla içli dışlı olmaya başlar ve çocuklar için yazılmış eserlerle karşı karşıya kalır. Bu bağlamda çocuk edebiyatı eserleri yazarlar tarafından dikkatli bir şekilde oluşturularak okuyucusuyla buluşturulmalıdır.

Türk çocuk edebiyatına yaptığı katkıya rağmen bugüne kadar Ayşe Yamaç'ın eserleri, sanatı ve çocuk edebiyatındaki yeri hakkında akademik bir çalışma yapılmamıştır. Bu çalışma, söz konusu eksikliği gidermek amacıyla hazırlanmış olup Ayşe Yamaç ve eserleri hakkında yapılan ilk çalışma olması açısından önemlidir.

Bu çalışmanın hazırlanmasında emeği geçen, beni yüreklendiren ve desteğini hiçbir zaman eksik etmeyen değerli danışman hocam Doç. Dr. Saadettin KEKİLİK'e çok teşekkür ediyor; katkılarından dolayı kendisine minnettar olduğumu ifade etmek istiyorum.

Tüm hayatımda olduğu gibi, araştırmam boyunca sevgiyle, içtenlikle ve her daim güvenle yanımda olan canım anneme, hayatı benim için daha anlamlı ve değerli kılan kıymetli babama, birlikte büyüdüğümüz, hayatımın her döneminde bana destek ve yardımcı olan sevgili kız kardeşime, benim için çok özel olan nişanlıma sonsuz teşekkürlerimi sunuyor; kendilerine sağlıklı, huzurlu ve uzun ömürler diliyorum.

Bizleri çok güzel bir şekilde ağırlayan, yardım ve görüşlerini eksik etmeyen Türk çocuk edebiyatının özgün yazarlarından birisi olan Ayşe YAMAÇ'a çok teşekkür ediyor, kendilerine sağlıklı ve uzun ömürler diliyorum.

Son olarak çalışmamı hazırlarken desteklerini her zaman yanımda hissettiğim hocalarıma, desteklerini esirgemeyen iş arkadaşlarıma çok teşekkür ediyorum.

Halil KURU

ÖZGEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler:

Adı Soyadı : Halil KURU
Doğum Yeri ve Tarihi : Akhisar, 25/11/1990
Lisans Öğretimi : Uşak Üniversitesi Eğitim Fakültesi, Türkçe Öğretmenliği Bölümü
Bildiği Yabancı Dil : İngilizce (orta)
Bilimsel Faaliyetleri :

Batur, Z., Alevli, O. ve Kuru, H. (2013). Kültürel bir miras olarak Divânü Lûgati't-Türk'te dil ve kültür öğretimi materyalleri, *International Journal of Social Science*, 6 (1), 403-423.

Kuru, H. (2016). Çağdaş çocuk edebiyatı yazarı Ayşe Yamaç ile söyleşi, *Uluslararası Türkçe Eğitimi ve Öğretimi Dergisi*, 1 (1), 162-182.

İş Deneyimi:

1. MEB - Yavuz Selim Ortaokulu (2014 – Devam ediyor)

İletişim:

E-posta Adresi : halilkuruoglu@gmail.com

TABLULAR LİSTESİ

Tablo 1. Ayşe Yamaç'ın Romanları	72
Tablo 2. Ayşe Yamaç'ın Hikâyeleri	72
Tablo 3. Ayşe Yamaç'ın Masalları	73
Tablo 4. Ayşe Yamaç'ın Şiirleri	73
Tablo 5. Ayşe Yamaç'ın İncelenen Eserleri	75
Tablo 6. Ali'nin Öyküsü – Değerler	79
Tablo 7. Ali'nin Öyküsü – Atasözleri	81
Tablo 8. Ali'nin Öyküsü – Deyimler	82
Tablo 9. Ali'nin Öyküsü – Kalıp Sözler	83
Tablo 10. Dedemin Gizli Defteri – Değerler	87
Tablo 11. Dedemin Gizli Defteri – Atasözleri	89
Tablo 12. Dedemin Gizli Defteri – Deyimler	89
Tablo 13. Dedemin Gizli Defteri – Kalıp Sözler	92
Tablo 14. Hayalet Peşinde – Değerler	96
Tablo 15. Hayalet Peşinde – Atasözleri	98
Tablo 16. Hayalet Peşinde – Deyimler	98
Tablo 17. Hayalet Peşinde – Kalıp Sözler	101
Tablo 18. İncili Kavak – Değerler	106
Tablo 19. İncili Kavak – Atasözleri	108
Tablo 20. İncili Kavak – Deyimler	108
Tablo 21. İncili Kavak – Kalıp Sözler	111

Tablo 22. Bizim Evde Grev Var – Değerler	114
Tablo 23. Bizim Evde Grev Var – Atasözleri.....	116
Tablo 24. Bizim Evde Grev Var – Deyimler	117
Tablo 25. Bizim Evde Grev Var – Kalıp Sözler	121
Tablo 26. Düşlerin Ötesi – Değerler	126
Tablo 27. Düşlerin Ötesi – Atasözleri	128
Tablo 28. Düşlerin Ötesi – Deyimler	128
Tablo 29. Düşlerin Ötesi – Kalıp Sözler.....	133
Tablo 30. Zümrüt Küpeler – Değerler	137
Tablo 31. Zümrüt Küpeler – Atasözleri.....	139
Tablo 32. Zümrüt Küpeler – Deyimler	140
Tablo 33. Zümrüt Küpeler – Kalıp Sözler	143
Tablo 34. Ayşe Yamaç’ın İncelenen Eserlerindeki Tüm Değerler	144
Tablo 35. Ayşe Yamaç’ın İncelenen Eserlerindeki Türkçe Dil Zenginliği	146

KISALTMALAR

Akt.	: Aktaran
Bs.	: Basım
Bk.	: Bakanız
Çev.	: Çeviren
Ed.	: Editör
Ens.	: Enstitü
Hzl.	: Hazırlayan
MEB	: Millî Eğitim Bakanlığı
No.	: Numara
S.	: Sayfa
TDK	: Türk Dil Kurumu
vb.	: Ve benzeri
vd.	: Ve diğer
Yay.	: Yayınevi

İÇİNDEKİLER

1. BÖLÜM.....	1
PROBLEM DURUMU	1
1.1. Giriş	1
1.2. Problem Cümlesi	3
1.3. Alt Problemler	3
1.4. Araştırmanın Amacı	4
1.5. Araştırmanın Önemi	4
1.6. Kapsam ve Sınırlılıklar	7
2. BÖLÜM.....	8
KAVRAMSAL ÇERÇEVE	8
2.1. ÇOCUK EDEBİYATI.....	8
2.1.1. Çocuk ve Çocukluk Kavramı	8
2.1.2. Çocuk Edebiyatının Tanımı, Oluşumu ve Amacı	9
2.1.3. Çocuk Edebiyatının Ana Dili Eğitimindeki Yeri ve Önemi	14
2.1.4. Türkiye’de Çocuk Edebiyatının Tarihî Gelişimi	17
2.1.5. Çocuk Edebiyatında Türler	21
2.1.5.1. Roman	22
2.1.5.1.1. Çocuk Romanı	24
2.2. ÇOCUKLARDA GELİŞİM DÖNEMİ ÖZELLİKLERİ	31
2.2.1. 9-12 Yaş Döneminin Fiziksel-Motor Gelişim Özellikleri	31
2.2.2. 9-12 Yaş Döneminin Sosyal-Duygusal Gelişim Özellikleri	32

2.2.3. 9-12 Yaş Döneminin Bilişsel Gelişim Özellikleri.....	33
2.2.4. 9-12 Yaş Döneminin Dil Gelişimi Özellikleri	35
2.2.5. 13-15 Yaş Döneminin Fiziksel-Motor Gelişim Özellikleri	36
2.2.6. 13-15 Yaş Döneminin Sosyal – Duygusal Gelişim Özellikleri.....	37
2.2.7. 13-15 Yaş Döneminin Bilişsel Gelişim Özellikleri.....	37
2.2.8. 13-15 Yaş Döneminin Dil Gelişim Özellikleri	39
2.3. DEĞERLER EĞİTİMİ.....	40
2.3.1. Değer	40
2.3.2. Değerler Eğitimi ve Önemi	46
2.3.3. Türkçe Eğitiminde Değer Eğitimi	51
2.3.4. Konu ile İlgili Yapılan Çalışmalar	54
2.4. AYŞE YAMAÇ'IN HAYATI, SANATI VE ESERLERİ	64
2.4.1. Hayatı.....	64
2.4.2. Sanatı	66
2.4.3. Eserleri	71
2.4.3.1. Romanları	71
2.4.3.2. Hikâyeleri.....	72
2.4.3.3. Masalları	73
2.4.3.4. Şiirleri.....	73
3. BÖLÜM.....	74
YÖNTEM.....	74
3.1. Araştırma Modeli	74

3.2. Evren ve Örneklem	74
3.3. Verilerin Toplanması.....	75
3.4. Verilerin Çözümlemesi ve Yorumlanması	76
4. BÖLÜM.....	77
BULGULAR ve YORUM.....	77
4.1. 9-12 Yaş Dönemi Kitapları	77
4.1.1. Ali'nin Öyküsü	77
4.1.1.1. Ali'nin Öyküsü'nde Değerler Eğitimi	79
4.1.1.2. Ali'nin Öyküsü'nde Dil Zenginliği	81
4.1.2. Dedemin Gizli Defteri.....	84
4.1.2.1. Dedemin Gizli Defteri'nde Değerler Eğitimi	86
4.1.2.2. Dedemin Gizli Defteri'nde Dil Zenginliği	89
4.1.3. Hayalet Peşinde	93
4.1.3.1. Hayalet Peşinde'de Değerler Eğitimi	96
4.1.3.2. Hayalet Peşinde'de Dil Zenginliği	98
4.1.4. İncili Kavak	102
4.1.4.1. İncili Kavak'ta Değerler Eğitimi	106
4.1.4.2. İncili Kavak'ta Dil Zenginliği	108
4.2. 13-15 Yaş Dönemi Kitapları.....	111
4.2.1. Bizim Evde Grev Var	111
4.2.1.1. Bizim Evde Grev Var'da Değerler Eğitimi	114
4.2.1.2. Bizim Evde Grev Var'da Dil Zenginliği.....	116

4.2.2. Düşlerin Ötesi.....	123
4.2.2.1. Düşlerin Ötesi'nde Değerler Eğitimi	125
4.2.2.2. Düşlerin Ötesi'nde Dil Zenginliği	127
4.2.3. Zümrüt Küpeler.....	134
4.2.3.1. Zümrüt Küpeler'de Değerler Eğitimi	137
4.2.3.2. Zümrüt Küpeler'de Dil Zenginliği	139
5. BÖLÜM.....	148
SONUÇ ve ÖNERİLER	148
5.1. Tartışma ve Yorumlar	148
5.2. Sonuçlar.....	152
5.3. Öneriler	154
KAYNAKÇA	155
EKLER.....	168

1. BÖLÜM

PROBLEM DURUMU

1.1. Giriş

Dilin çok çeşitli işlevleri bulunmaktadır. Hem birey hem de milletlerin gelişmesinde dilin önemli bir yeri vardır. Dil, toplumları ve milletleri birer yığın olmaktan kurtaran, onların devamını sağlayan bir araçtır. Dil sayesinde kültürler ve medeniyetler ayakta kalmakta, gelecekte kendine yer edinmektedir (Meriç, 1980; Özbay, 2006; Alperen, 2001). Bu bağlamda milletler, maddi ve manevi değerlerinin kaynağı olan dile ve dil eğitimine önem vermektedirler.

Dil eğitiminin en önemli amacı, kişilerin duygu, düşünce ve iletişim becerilerini geliştirmektir. Dil, bireyin kültürünün temel ögesidir ve insanları birbirine yaklaştıran en güçlü araçtır. Bu sebeple bütün ülkeler kültürlerini ayakta tutabilmek için dil eğitimine önem vermektedirler (Alperen, 2001; Yıldız, 2008; Keklik, 2015; Özbay, 2006).

Dili iyi bilmek, iyi anlamak ve düzgün kullanmak bireylerin hem kişisel yönden hem de eğitim yönünden başarısını artırır. Bu bakımdan dil bilincinin kazanılması ve dil eğitimine gereken önemin verilmesi gerekmektedir.

Türkiye’de ana dili eğitimi ve öğretimi Türkçe dersleri ile yapılmaktadır. Bu bağlamda Türkçe derslerinde hem dil öğretimi yapılmakta hem de yeni nesillere değer aktarımı sağlanmaktadır. Ana dili öğretimi ve değerlerin aktarımında da metinler kullanılmaktadır. Dilin işlevlerinin tam olarak yerine gelebilmesi için dil öğretiminde kullanılan metinler titizlikle seçilmelidir.

Araştırmacılar ana dili öğretiminin usta yazar ve şairlerin metinleriyle, eserleriyle gerçeklemesi gerektiğini ifade etmişlerdir (Yıldız, 2008; Sever, 2004; Belet vd., 2008; Cemiloğlu, 2001).

Değerler, toplumların genel kabul görmüş inanışları, davranışları ve normlarıdır (Tural, 1992; Hitlin ve Piliavin, 2004; Öncül, 2000). Değerler gibi dil de toplumların dünyayı algılama pencereleridir. Bu bağlamda dil, kültür ve değerler toplumlar için vazgeçilemez bir öneme sahiptir.

Değerlerin yok olmasının önlenmesi ve kalıcılığının sağlanmasında eğitim ve okulların önemli bir yeri bulunmaktadır. Okullarda verilecek değerler eğitimiyle öğrencilerin milli ve evrensel değerleri hayatlarının bir parçası haline getirilebilir (Hökelekli ve Gündüz, 2007; Güven, 2014; Doğan, 1997). Bu bağlamda öğrencilerin kullandıkları ders kitapları, okuma kitapları vb. materyallerin değerler eğitimi açısından nitelikli olması önemlidir.

Değer eğitimi konusunda, çocuk kitaplarının sorumluluğu büyüktür. Çocuklara kazandırılması gereken değerler, çocuk kitapları aracılığıyla küçük yaşlardan itibaren kazandırılabilir. Bunun için de başta öğretmenler ve veliler olmak üzere nitelikli çocuk kitaplarının öğrencilere önerilmesi ve okutulması gerekmektedir. Bunun için de kültürümüzün zenginliklerini yansıtan, çocuğa olumlu değerler aşılayan, hem eğlendiren hem öğreten kitapların belirlenmesi gerekmektedir.

Ülkemizde değerler eğitimi konusunda pek çok araştırma ve inceleme yapılmıştır; ancak bu araştırmaların çoğunun din eğitimi ve sosyal bilgiler alanlarında yapıldığı anlaşılmaktadır (Parlak Arslan 2011; akmak, 2013; Balcı, 2008; Can, 2008; Karataş, 2014). Türkçe eğitimi alanında ise değerler eğitimiyle ilgili yeterince araştırma yapıldığını söylemek mümkün değildir (şen, 2007; Aral,

2008; Belet, vd., 2008; Yaman, vd., 2009; Kumbasar, 2011; Alağöz, 2012; Batur ve Yücel, 2012; Oran, 2015). Bugüne kadar Ayşe Yamaç'ın eserlerinin çocuk edebiyatındaki yeri hakkında akademik bir çalışma yapılmamıştır.

Dil zenginliklerimizden olan atasözü, deyim ve kalıp sözler kültürümüzün bir unsurudur. Duygu, düşünce ve hayattaki tutumumuzu yansıtan önemli değerlerdendir. Çocuklara bu dil değerlerinin aşamalı bir şekilde ve yerinde kullanımının öğretilmesi gerekmektedir.

Türkçenin eğitimi ve öğretimi açısından atasözleri, deyimler ve kalıp sözlerle ilgili çeşitli araştırmalar yapılmıştır (Çalışkan, 2010; Erol, 2007; Keklik, 2015; Maltepe, 1997; Mert, 2009). Çocuk edebiyatı eserlerinin Türk dil zenginliği açısından incelenmesiyle bazı araştırmalar bulunmaktadır (Batur ve Yücel, 2012; Gökçe, 2008; Kaya, 2012; Oran, 2015). Bununla birlikte Ayşe Yamaç'ın eserlerini bu açıdan inceleyen araştırma henüz yapılmamıştır.

Bu bilgiler doğrultusunda Ayşe Yamaç'ın eserlerinin değerler eğitimi ve dil zenginliği açısından incelenmesi gerektiği düşünülmüştür.

1.2. Problem Cümlesi

Ayşe Yamaç'ın çocuk romanlarının değerler eğitimi ve dil zenginliği açısından durumu nedir?

1.3. Alt Problemler

1. Ayşe Yamaç'ın çocuk romanlarında değerler (yardımlaşma, sorumluluk, sevgi, saygı, adil olma, aile birliğine önem verme, dürüstlük, hoşgörü, misafirperverlik, sağlık ve temizlik, arkadaşlık, duyarlılık) ne derecede yer almıştır?

2. Ayşe Yamaç'ın çocuk romanlarında dil zenginliği bulguları (atasözü, deyim ve kalıp sözler) ne derecede yer almaktadır?

1.4. Araştırmanın Amacı

Bu çalışmanın amacı, günümüz çocuk edebiyatı yazarlarından biri olan Ayşe Yamaç'ın çocuk romanlarını değerler eğitimi ve dil zenginliği açısından incelemektir.

1.5. Araştırmanın Önemi

Tarihî süreç içerisinde değeri zamanla anlaşılan çocukluk dönemine ve çocuğa günümüzde gereken önem verilmektedir. Günümüzde çocuklar için de bir edebiyat alanı olduğu artık kabul edilmektedir. Bu bağlamda çocuk edebiyatı, çocuklar için üretilmiş eserlerden oluşmuş, çocuğa edebiyat zevkini yaşatan, çocuğu hem eğlendiren hem de bir şeyler öğreten bir amaç ile günümüzde yerini almıştır.

“Çocuk, bugün çocuktur ama yarının genci, öbür günün büyüğüdür. sözünün manası büyükler tarafından iyi anlaşılmalıdır. Çünkü bugünün çocuğunu ihmal etmek, yarınları ihmal etmek demektir” (Dursunoğlu, vd., 2013, s. 31). İnsanlar için önemli bir dönem olan bu çağa gereken önemi vermek ve çocuğu nitelikli çocuk edebiyatı eserleriyle tanıştırmak gerekmektedir. Elliden fazla çocuk kitabı bulunan Ayşe Yamaç'ın eserlerinin incelenmesi çocuk edebiyatı açısından önemlidir.

Çocukların okuma alışkanlığı kazanmasında, çocuk edebiyatının ve çocuk kitaplarının önemi büyüktür. Kendi düzeyine uygun yazılmış eserler okuyan çocuğun okumaya karşı olan ilgisi artacaktır.

Çocuklarda dil bilincinin oluşmasında da çocuk kitaplarının önemli bir işlevi vardır. Kitaplar çocuğa ana dilinin önemini kavratır. Kitaplarda yer alan atasözleri, deyimler ve kalıp sözler çocuklara dilinin inceliklerini öğretir.

Kitap seçiminde dikkat edilmesi gereken önemli bir husus, kitapta kullanılan dildir. Bir kitabın, ana dilin sahip olduğu zenginliklere yer vermesi, çocuğun duygu ve düşünce zenginliğini geliştireceği gibi ana dili bilincinin oluşmasına da olanak sağlar (Aytaş ve Yalçın, 2011; Kıbrıs, 2000; Oğuzkan, 2001).

İlkokul da ve ortaokulda yapılan ana dili öğretiminin niteliği, çocuğun duygu ve düşüncelerini ifade etmesi, karşısındakini anlaması ve sağlıklı bir iletişim kurması açısından büyük önem arz etmektedir. Sever (2004) çocuk edebiyatının düşüncelerini ana dili öğretimi olarak ele alıp öğretimin bireylere doğru, açık ve etkili bir iletişimi gerçekleştirebilecek dilsel becerileri kazandırma; onların düşünme güçlerini geliştirme, yetkinleştirme ve toplumsallaşma süreçlerine katkıda bulunma gibi temel amaçlar taşıdığını ifade etmektedir.

Öğrencilere hayatı, okulu ve edebiyatı sevdirmesinde çocuk kitaplarının önemli bir yeri bulunmaktadır. Özellikle çocukların edebi zevk kazanmaları açısından çocuk kitapları önemlidir (Çağlayan, 2005; Oğuzkan, 2001; Sever, 2004). Başta öğretmenler ve veliler olmak üzere nitelikli çocuk kitaplarını öğrencilere önermesi, okutması gerekmektedir. Bunun için de Türkçenin zenginliklerini yansıtan, çocuğa olumlu değerler aşılayan, hem eğlendiren hem öğreten kitaplar, çocuklara okuması için tavsiye edilmelidir. Bu bağlamda Ayşe Yamaç'ın kitaplarının incelenmesi ve değerlendirilmesi önemlidir.

Çocukların kelime hazinelerinin geliştirilmesinde çocuk kitaplarının önemli bir yeri bulunmaktadır. Çocuk edebiyatı eserlerinin, söz varlığı ve dil

zenginliğini yansıtan atasözü, deyim, kalıp sözler vb. özellikleri ile Türkçe öğretimi bakımından yararlanılabilir niteliklere sahip olması gerekmektedir. Bu sebeple çağdaş çocuk yazarı olan Ayşe Yamaç'ın kitaplarının incelenmesi ve değerlendirilmesi büyük önem arz etmektedir.

Çocuk kitapları, dil, biçim ve içerik özellikleri bakımından dikkatle oluşturulması gerektiği gibi evrensel ve millî değerleri de içerisinde barındırması bakımından da önemlidir. Çünkü değerler, çocuğun hayat felsefesinin oluşmasında önemli yapıcı unsurlardır.

“Bir ülkenin eğitim sistemi o ülkenin önem verdiği ve eğitim sistemine de yansımış olan değerlerle başlar. Bu değerler eğitiminin çerçevesini, amaçlarını ve yönünü belirler. Eğitim sistemi bu amaçlara ulaşmak için faaliyet gösterir” (Doğan, 1997, s. 18). Değer eğitimi konusunda, eğitim kurumlarının ve çocuk kitaplarının sorumluluğu da büyüktür. Bu sorumluluk bilinciyle çocuklara kazandırılması gereken değerler, küçük yaşlarda kazandırılmalı ve geleceğe sağlam yatırımlar yapılmalıdır. Bu açıdan Ayşe Yamaç'ın kitaplarının incelenmesi önemlidir.

Çocuk edebiyatı alanında ve hedef kitlenin yöneldiği konularda üretken, kendi çizgisinde ilerleyen, özgün ve yenilikçi eserler vermiş olan Ayşe Yamaç'ın eserleri, araştırmamıza seçilmiştir. Bu çalışmada Ayşe Yamaç'ın romanlarında evrensel değerlere ait bulgulara ulaşmak ve eserlerin dil zenginliği bakımından önemin anlaşılması hedeflenmektedir.

Ülkemizde değerler eğitimi konusunda pek çok araştırma ve inceleme yapılmıştır; ancak bu araştırmaların çoğu din eğitimi ve sosyal bilgiler alanlarında yoğun olarak yapılmıştır. Yapılan çalışmalarda dil zenginliği konusunda da çok az araştırma yapıldığı gözlenmiştir. Bu sebeptendir ki bu çalışmanın çocuk edebiyatı

alanında yapılacak benzer çalışmalara da katkı sağlaması itibariyle önemli olduğu dūřünölmektedir.

Bugüne kadar Ayşe Yamaç'ın eserleri, sanatı çocuk edebiyatındaki yeri hakkında akademik bir çalışma yapılmamıştır. Söz konusu eksikliği gidermek üzere hazırlanan bu alışma, Ayşe Yamaç hakkında yapılan ilk çalışma olması bakımından önemlidir.

1.6. Kapsam ve Sınırlılıklar

Bu alışma Ayşe Yamaç'ın çocuklara yönelik yazdığı yedi eser ile sınırlıdır. Bu eserler roman türündedir. Yamaç'ın yetişkinler için yazdığı eserleri bu çalışmanın dışında tutulmuştur.

Bu alışma Ayşe Yamaç'ın seçilen yedi eserinin değerler eğitimi ve dil zenginliği açısından incelenmesi ile sınırlı tutulmuştur.

Ayşe Yamaç'ın incelemeye alınan çocuk romanları; yardımlaşma, sorumluluk, sevgi, saygı, adil olma, aile birliğine önem verme, dürüstlük, hoşgörü, misafirperverlik, sağlık ve temizlik, arkadaşlık ve duyarlılık değerlerinin incelenmesi ile sınırlı tutulmuştur.

İncelemeye alınan romanları dil zenginliği bakımından; atasözü, deyim ve kalıp sözlerin kullanımının tespiti ve değerlendirilmesi ile sınırlı tutulmuştur.

2. BÖLÜM

KAVRAMSAL ÇERÇEVE

2.1. ÇOCUK EDEBİYATI

2.1.1. Çocuk ve Çocukluk Kavramı

Geleneksel kültürlerde çocuklar, uzun bir bebeklik döneminden doğrudan doğruya topluluk içindeki çalışma rollerini yüklenmeye geçmekteydiler. Çocuklar yetişkinlerle aynı oyunları, öyküleri, şarkıları ve giyim tarzlarını paylaşırlardı (Giddens, 2000; Gander ve Gardiner, 2007).

Çocukluk, 19. yüzyıla kadar kendine özgü bir dönem olarak görülmemekteydi. Çocuğa, ‘küçük yetişkin’ olarak bir değer yüklenmekte, toplumda hak ettiği değer verilmemekteydi. Zaman içerisinde insana verilen değer artmasıyla, çocuğa da ayrı bir önem ve değer verilmiştir. Eğitim-öğretimin ilerlemesi, sağlıklı ve bilgili toplumlar yetiştirme düşüncesinin oluşması ile bütün dikkatler ‘çocuk’ üzerinde yoğunlaşmıştır. Bunun neticesinde araştırmacılar çalışmalarını çocuk üzerine yoğunlaştırmışlardır. Araştırmacılar çocuk ve çocukluk kavramıyla ilgili görüşleri şöyledir.

Yağın ve Aytaş (2011), genellikle bedensel ve bilişsel gelişim bakımından insanoğlunun 0-16 yaş grubuna çocuk denildiğini ortaya koymuştur. Ancak bazı çevrelerce 0-14 yaşın çocukluk dönemini ifade ettiğine de dikkati çekmişlerdir.

Oğuzkan (2001, s. 2) çocuğu “... iki yaşından ergenlik çağına kadar süren büyüme dönemi içinde bulunan insan yavrusu veya henüz ergenlik dönemine erişmemiş kız veya erkek ...” olarak tanımlar.

Dilidüzgün (2004, s. 41)’e göre çocuk, “kendine has algıları olan, dünyayı kendi bakış açısıyla değerlendiren, sosyal, dilsel, ruhsal yetileri henüz tam olarak

gelişmemiş ya da yetişkinlerin dünyasıyla bütünüyle örtüşmeyen bir varlık” olarak ele alınmıştır.

“Çocukların yetişkinlerden farklı olan bir zihinsel yapıları vardır. Onlar yetişkinlerin minyatürü değildirler; onların dünyayı görme ve gerçeklere karar vermede kendilerine özgü yolları vardır” (Charles, 2000, s. 1).

Çocuk kavramı için yapılan tanımlamalar gösteriyor ki çocukluk dönemi her insanın yaşadığı, acemiliklerle dolu olan bir dönemdir. Bu dönemdeki çocuk tektir, eşsizdir ve benzersiz bir bireydir. Sosyal, zihinsel ve psikolojik açıdan da yetişkinlerden farklı olan çocuk, kendi hayatını, hayallerini, duygu ve düşüncelerini yetişkinlerden benzersiz şekilde yaşamaktadır.

Günümüzde artık çocukluğun bütün çocuklar için ortak bir gelişim dönemi olduğu kabul edilmektedir. Bu gelişim evresinde çocuk, yetişkinlerden ayrılmaz bir bütünün parçasıdır. Böylece artık çocukluk dünya toplumları tarafından sosyal bir olgu olarak yapılandırılmakta, çocukların incelemeye değer oldukları görüşü hâkim olmakta ve çocukların dünyaya ilişkin özgün bir bakış açısına sahip oldukları ve biz yetişkinler olarak onları dinlemeye değer bulduğumuz görüşleri kabul edilmektedir (James, 2001; Charles, 2000).

“Çocukluk, yalnız sonu ergenliğe, rüşte varan bir yol değildir. O aynı zamanda bir yığın tatlı hususiyetin tabiatla derin kaynaşmanın, hayatla her tecrübeden uzak şahsi bir bakışın mevsimidir” (Sınar, 1997, s. 8).

2.1.2. Çocuk Edebiyatının Tanımı, Oluşumu ve Amacı

Tarih sahnesine çıkışı ve oluşumu çok geç olan kavramlardan biri de “çocuk edebiyatı”dır. Çocuk edebiyatının varlığı ve yokluğu konusunda birçok tartışma yapılmıştır. Bazıları çocuk edebiyatının olduğunu veya olması gerektiğini

savunurken, bazıları da böyle bir ayrıma gerek olmadığını savunmuşlardır (Gökşen, 1985; Şahbaz, 2008).

Bazı araştırmacılara göre, “çocuk edebiyatını tanımlayarak hiçbir yere varılamayacağını, tanımın sadece onun kalın çizgilerini belirleyebileceğini ileri sürerken; kimileri de edebiyat genel kavramı içinde değerlendirmekle birlikte, çocuğa göre, çocuk için yazılan ve söylenen eserleri çocuk edebiyatı olarak tanımlamaktadır” (Aytaş ve Yalçın, 2011, s. 15).

Şirin (1998, s. 10), bu tartışmalar kapsamında şu görüşleri dile getirmiştir: “Çocuk edebiyatı çocuklara çocukluğunu ya da çocuğu anlatan bir edebiyat değildir. Böyle bir edebiyat kendini sınırlar. Çocuk her şeyden önce iyi, nitelikli çocuk kitabından ve yazarından kendisini çocukluğundan çıkarmasını ve kendi dünyasına götürmesini bekler.”

Meriç (1987, s. 3), “çocuk edebiyatının ne sınırları bellidir ne de mahiyeti. Çocuk edebiyatı, çocuklar için yazılan kitapların bütününe kucaklıyor ama çocuk, büyükler için yazılan kitapları da okur” diyerek çocuk edebiyatının sınırlarının çizilemeyeceğini savunmuştur.

Çocuk edebiyatı üzerine yapılan tanımlar, araştırmalar, değerlendirmeler ve tartışmalar çocuk edebiyatı kavramının sınırlarını çizmenin kesin olarak mümkün olamayacağını göstermektedir. Bu sebeptir ki çocuk edebiyatı hakkında çok fazla yanlış düşünce oluşmuştur. Var olan bu düşünceler hem hali hazırda bulunan edebiyatımıza hem de gelişmek isteyen edebiyatımıza engel olmuştur.

Çocuk edebiyatını, edebiyattan ayrı düşünmemek gerekir. Edebiyat için geçerli olan genel geçer kurallar çocuk edebiyatı için de geçerlidir. Çocuk

edebiyatı, insan hayatında kısa bir bölüm olan çocukluk dönemi için verilen eserleri kapsar. Bu dönem için verilen eserler söz konusu dönemin gelişimine olanak sağlayan, nitelikli ve çocuklara uygun eserler olmalıdır. Bu eserlerden en önemlileri de çocuk kitaplarıdır.

Çocuk edebiyatı kavramı hakkında yapılan diğer tanımlamalar ve değerlendirmeler ise şu şekildedir:

Şimşek (2006, s. 543) çocuk edebiyatını, “edebiyatın taşıdığı her niteliği taşımakla birlikte eğitici yönüyle de öne çıkan bir sanat dalı olarak tanımlamış ve çocuk edebiyatının amacını doğrudan doğruya eğitmek olmasa da çocuğun dil becerisini, hayal gücünü ve yaratıcı düşünme yeteneğini geliştirmek” olarak tanımlamaktadır.

Şirin (2007, s. 16)’e göre, çocuk edebiyatı; “temel kaynağı çocuk ve çocukluk olan; çocuğun algı, ilgi, dikkat, duygu, düşünce ve hayal dünyasına uygun; çocuk bakışını ve çocuk gerçekliğini yansıtan; dilde, düşüncede ve tiplerde çocuğa göre içeriği yalın biçimde ve içtenlikle gerçekleştiren; çocuğa okuma alışkanlığını kazandırmasının yanında edebiyat, sanat ve estetik açıdan gelişmesine katkı sağlayan, çocuğu duyarlı biçimde yetişkinliğe hazırlayan bir geçiş dönemidir.”

Sever (2003, s. 9)’e göre çocuk edebiyatı; “erken çocukluk döneminde başlayıp ergenlik dönemini de kapsayan bir yaşam evresinde, çocukların dil gelişimi ve anlama düzeylerine uygun olarak duygu ve düşünce dünyalarını sanatsal niteliği olan dilsel ve görsel iletilerle zenginleştiren ve beğeni düzeylerini yükselten ürünlerin genel adıdır.”

Temizyürek (2003, s. 161), diğer görüşlerden yola çıkarak “çocuğun; hayal dünyasına hitap eden, üstün nitelikleri olan, estetik bir boyut taşıyan, kelime hazinesine uygun, ana dilini geliştirebilecek özellikte, millî ve evrensel değerleri içeren, psiko-sosyolojik gelişimine katkı sağlayan, severek dinlediği/okuduğu, zevk aldığı yazılı ve sözlü edebiyat mahsullerini ‘çocuk edebiyatı’ içerisinde” değerlendirir.

Keklik (2014, s. 14-15), çocuk edebiyatı ile ilgili oluşturulan kaynaklardan (Alpay ve Anhegger, 1975; Alpay, 1999; Şirin, 2000; Oktay, 2001; Nas, 2004; İpşiroğlu, 2008; Şimşek ve Yakar, 2012; Yalçın ve Aytaş, 2012) hareketle çocuk edebiyatının ortak özelliklerini şöyle sıralamıştır:

1. Çocuk edebiyatı, 2-14 yaş arası çocukların duygu ve düşüncelerine tercüman olan, çocuk bakışını yansıtan bir edebiyattır. Çocuk edebiyatının yaş sınırı konusunda araştırmacılar arasında mutabakat olmasa da çocuk edebiyatı daha çok 2-14 yaş arasını kapsamaktadır.

2. Çocuk edebiyatı her şeyden önce çocuğa göre olmalıdır. Çocuğa göre, çocuğun psikolojisine, algılama gücüne, dil ve kavram gelişimine uygun olan şekilde açıklanabilir. Şirin (2007, s. 14)’e göre de “Edebiyat ile çocuk edebiyatı arasındaki ayırımın nedeni çocuk edebiyatının dili, konusu, içeriği, anlatımı, yalınlığı ve içtenliğiyle önce çocuğa özgü olmasıdır.” Sever (2003, s. 136)’e göre ise “çocuk kitaplarının, çocuğa göre olmasını belirleyen en önemli değişken dili ve anlatımıdır.”

3. Dil, doğal ve yalın olmalı; çocuğun dil zevkini ve sevgisini geliştirmelidir. Anlatımda çocukların anlayış güçlerine, yaş ve yaşam düzeylerine uygun kavramlar kullanılmalıdır.

4. Çocuk edebiyatı, çocukların yazdığı ürünler değil, sanatçı, şair ve yazarların kaleme aldığı eserlerdir. Çocuk edebiyatı yazarları ikiye ayrılmaktadır. Birincisi, yetişkinler için yazarlar; ama çocukların da severek okudukları eserler kaleme alırlar. İkincisi ise çocuğun gelişimini dikkate alarak dil ve anlatımı çocuğa uygun eserler kaleme alırlar.

5. Çocuk edebiyatı, hem çocukların hem de yetişkinlerin okuduğu bir edebiyattır.

6. Çocuk edebiyatı, geçiş edebiyatıdır.

Bu tanımlar gösteriyor ki, 'çocuk edebiyatı' her şeyden önce çocuğa yönelik olan, çocuğun duygu ve düşüncelerini geliştiren, hayal dünyasını zenginleştiren, anlama ve anlatma becerilerinin gelişimine destek olan, ana dilinin öğrenilmesine katkı sağlayan, çocuğu değerli hissettiren, eğlendiren, eğiten ve evrensel değerler öğreten yazılı ve sözlü eserlerin yer aldığı bir edebiyat alanıdır.

Çocuklar, kişilik, zihin ve dil gelişimleri için edebiyattan destek alırlar. Aile ya da okul ortamında bulamadıkları hayalleri, duyguları ve düşünceleri çocuk edebiyatı ürünlerinde bulmaya çalışırlar ve edebiyata gereksinim duyarlar. Bu bağlamda çocukların ihtiyaç duydukları çocuk edebiyatı eserleri, çocuğun seviyesine uygun, ihtiyacını karşılayacak nitelikte olmalıdır. Bunun için de çocuk kitapları edebiyat ve yayın yönünden belli amaçlara yönelik olarak hazırlanmalıdır.

Keklik (2014, s. 15) çocuk edebiyatının amaçlarını yaptığı araştırmalar (Baş, 2012; Dilidüzgün, 2003; İpşiroğlu, 2008; Sever, 2013; Sınar Çılgın, 2007; Şimşek ve Yakar, 2012; Şirin, 2007; Yalçın ve Aytaş, 2012; Zengin ve Zengin, 2000) sonucunda şu şekilde sıralamıştır:

1. Çocuk edebiyatının amacı, çocuğun dil becerilerinin geliştirilmesine yardımcı olmaktır.

2. Çocukta güzellik duygusu doğuştan vardır. Bu yönüyle çocuk edebiyatının amacı, çocuktaki güzellik duygusunu harekete geçirmek, çocuklara estetik zevk kazandırmaktır.

3. Çocuk edebiyatının amacı, çocuğun hayal gücü gelişimine katkı sağlamaktır.

4. Çocuk edebiyatının amacı, çocuğun okuma sevgisi ve okuma alışkanlığı kazanmasına katkıda bulunmaktır.

5. Çocuk edebiyatının amacı, çocukların evrensel ve millî değerleri tanınmasına yardımcı olmak; böylece duyarlı insanların yetiştirilmesine katkı sağlamaktır.

6. Çocuk edebiyatının amacı, çocuğun kültür ve kişilik gelişimine katkı sağlamaktır.

Bu bağlamda 'çocuk edebiyatı' çocuklara çocukluk dönemini yaşatan, çocukları gençliğe hazırlayan, çocukların okuma, yazma, dinleme ve konuşma becerilerini geliştiren, çocuğun hayal dünyasını, duygularını ve düşüncelerini zenginleştiren, çocukların ana dili bilincine sahip olmasını sağlayan, çocuklara millî ve evrensel değerleri öğreten, çocukları eğlendiren, eğlendirirken de düşündüreren, eğlenceli, eğitici vb. özellikleri ve amaçları olan bir edebiyattır.

2.1.3. Çocuk Edebiyatının Ana Dili Eğitimindeki Yeri ve Önemi

Çocuk, yaşamının ilk günlerinden başlayarak içinde yaşadığı çevrede ana dilini edinmeye başlar. Dil tüm kuralları ile birlikte, geçirilen yaşantılar sırasında

doğal olarak öğrenilmektedir. Çocuklar dili modelleri dinleyerek bu modellere öykünerek, geri iletimi algılayarak, deneyimlerini ve düşüncelerini paylaşarak öğrenmektedirler. Çocuklar dili kazanırken ilk modelleri anne babaları, diğer aile bireyleri, daha sonra toplumsal çevrede ve okul ortamında, etkileşimde buldukları diğer bireylerdir (Güven ve Bal, 2000; Tokgöz, 2006; Keklik, 2015).

“Çocuğun dil becerilerini zenginleştirebilmek için onun karşısına dil dokusu çok sağlam, kalıcı ahlakî değerleri işleyen edebiyat eserlerini çıkarmak şarttır” (Cemiloğlu, 2001, s. 22). Bu süreci çocuğun sağlıklı bir biçimde tamamlayabilmesi için aile, çevre ve öğretmenin bu konudaki tutum ve yaklaşımları ile çocuğa gösterdiği ilgi ve desteğin yanı sıra çocuk kitapları da büyük önem taşımaktadır (Özkan ve Yılmaz, 2006; Bilginer, 2002; Zengin ve Zengin, 2000).

Edebiyat hoş vakit geçirtici, eğlendirici, ruha canlılık veren bir alandır. Edebiyat, insanın yaşama gücünü olumlu yönde artırmasında önemli bir görev üstlenir. Edebiyatın ayrıca çocukların hayatı keşfetmesinde ve yaşama yollarını öğrenmesinde yol gösterici fonksiyonu da vardır (Oğuzkan, 2001).

Edebiyat çocuğun hayal dünyasını zenginleştirdiği gibi düşünme becerisine de katkı sağlar ve ufkunu genişletir. Edebiyat, çocuğun dil becerilerinin gelişmesine de destek olur. Okuyan çocuğun anlaması gelişir, anlayan çocuğunda anlatma kabiliyeti zenginleşir. Bu bağlamda edebiyat, çocuklar için dil gelişimi konusunda önemli bir yardımcı alandır.

“Ana dil eğitimi ve öğrenimi birbirine ayrılmaz halkalarla bağlanan dört temel beceri üzerine inşa edilir. Bunlar okuma, dinleme; konuşma ve yazma eğitimidir. Eğitim ve öğretim de hiç şüphesiz bu temel beceriler üzerine kurulur.

Bunlardan okuma ve dinleme bireyin anlama yönünü; konuşma ve yazma ise anlatma yönünü oluşturur” (Temizyürek, 2003, s. 163).

Anlatma becerisinin oluşumu ve gelişiminde de çocuk edebiyatı türlerinin çok önemli yeri vardır. Hiç şüphesiz çocuklar için hazırlanan metinler büyüklere oranla daha titiz bir çalışmanın mahsulü olmalıdır. ‘Hedef kitleye yönelik’ ilkesi ile hazırlanan eserler, çocuğun kelime hazinesinin zenginleşmesine katkıda bulunacağı gibi aynı zamanda düşünce ve isteklerini ifade etmede konuşma becerisini de geliştirecektir. Özellikle çocuklar tarafından tekrar tekrar okunan kısa hikâye ve masallar çocuğun sözcük dağarcığını zenginleştirir (Ömeroğlu, 1998; Temizyürek, 2003).

Bu bağlamda değerlendirecek olursak, “çocuklar ana dillerini geliştirmek için edebî eserlere gereksinim duyarlar” (Oğuzkan, 2006, s. 7). Bu gereksinimin edebiyatta bulunan çocuk kitapları aracılığıyla desteklenmesi mümkündür. Dolayısıyla çocuk kitaplarının ders etkinlikleri içinde bir eğitim aracı olarak kullanılması, derslerde kitap çözümlerinin yapılması çocukların temel dil becerilerinin gelişimine büyük katkı sağlayacaktır.

Çocuk edebiyatı ürünlerinin dil gelişimine ve ana dili eğitimine katkısının büyük oluşu araştırmacılar tarafından dile getirilmiştir. Bu sonuçlar şöyle sıralanabilir:

1. Çocuk edebiyatı ürünleri dinleme ve okuma becerileri vasıtasıyla söz varlığını beslemektedir ve okuma ve yazma becerilerinin kullanılacağı eğitim ortamlarına üretici aktarımlarda bulunmaktadır (Baş, 2010).

2. Çocuk edebiyatı ürünleri; çocuklara okuma sevgisi ve alışkanlığı kazandıran, ana dilinin inceliklerini sezmeğe yönelten ilk araçlardır (Maltepe, 2009).

3. Çocuk edebiyatı ürünleri okuma gelişimini olumlu yönde etkilemektedir (Karakuş, 2006).

4. Çocuk edebiyatı, öğrencilerin sözcük dağarcığının gelişimini olumlu etkilemektedir. Çocuk edebiyatı ürünleri dil gelişimi ile ana dili eğitime katkı sağlamaktadır (Karar ve Doğrul, 2007).

Masal, destan, efsane, fâbl, hikâye, roman, biyografi, gezi yazısı, deneme, fıkra, sohbet, şiir ve tiyatro gibi türler çocukların eğitimde önemli edebiyat türleridir. Bu türlerden eğitime katkıları yönünde yararlanmak gerekmektedir. Ayrıca bu metinler, öğrencide ana dili bilinci oluşumuna ve okuma alışkanlığının kazanılmasına da yardımcı olmaktadır (Şimşek ve Yakar, 2012; Şirin, 2007; Yalçın ve Aytaş, 2012).

2.1.4. Türkiye’de Çocuk Edebiyatının Tarihî Gelişimi

Tarih sahnesinde yer alan her millet gibi Türk milleti de çocuğa değer vermiştir. Eğitim bilimlerinin temellerinin atıldığı 19. yüzyılda, çocuk eğitime önem verilmesiyle birlikte çocuğa ve çocuklar için oluşturulan eserlere de ayrı bir önem verilmiştir.

Ülkemizde çocuk edebiyatının geçmişi çok eskiye dayanmamaktadır. Çocuk edebiyatı tekerlemeler, bilmece, ninniler, masallar, destanlar gibi sözlü ürünler ile kendini göstermiş; bilinçli bir şekilde çocuk edebiyatı olarak gösterebileceğimiz eserler ancak Tanzimat Dönemi ile ortaya konmaya başlanmıştır.

Edebiyatımızda çocuklarla ilgili ilk eserler arasında Nabi'nin oğluna öğütler vermek amacıyla 1701 yılında kaleme aldığı “*Hayriyye*” ve yine divan şairlerinden Sümbülzâde Vehbi'nin oğluna ahlak ve görgü dersleri vermek için 1791 yılında yazdığı “*Lûtfiye-i Vehbi*” adlı mesneviler gösterilir. Türk- İslâm toplumunda geçerli davranış kurallarını ve ahlak ilkelerini öğretmek bakımından değer taşıyan bu eserler; dil, konu ve psikoloji bakımından çocuklara hitap etmediklerinden, araştırmacılar tarafından çocuk edebiyatı içerisinde değerlendirilmemektedir (Gökşen, 1966; Bilkan, 2005; Yağın ve Aytaş, 2012; Geçgel ve Güleç, 2012).

Şirin (2007)'e göre, Türk çocuk edebiyatı iki ana başlık altında incelenebilir: Birincisi, birbirinin devamı olan Tanzimat ve Meşrutiyet dönemi; ikincisi ise Cumhuriyet dönemidir. Cumhuriyet dönemi ise üç evreden oluşmaktadır: Birincisi 1970'li yıllara kadar süren didaktik ağırlıklı çocuk edebiyatı; ikincisi 1970'ten 1980'lerin ortalarına kadar süren ideolojik, sosyal içerikte ve politik söylem ağırlıklı çocuk edebiyatı; üçüncüsü ise çocuk gerçekliğine dayalı, poetik kalabilmeyi önceleyen ve çocuğa göre örneklerin yazılmaya başladığı 1980 sonrası yenilikçi çocuk edebiyatıdır.

Ülkemizde Tanzimat Dönemi'nde çeviriler yoluyla gelişmeye başlayan çocuk edebiyatı Meşrutiyet Dönemi'nde yazarlarımızın da çabalarıyla ilerlemeye başlamıştır. Bu dönemde çocuklar için eserler yazıldığı, çocuk edebiyatıyla ilgili görüşlerin daha çağdaş bir anlayış kazandığı açıkça görülmüştür. Bütün bu gelişmelerin sonucunda çocuklar için de eser yazmanın gerekliliği fark edilmiştir.

“Millî Edebiyat Dönemi'nde çocuklar için daha çok şiirler yazılmıştır. Ziya Gökalp'ın “*Kızıl Elma*”sı, Siracettin Hasırcıoğlu'nun “*Çocuk Şiirleri*” ile

Fuat Köprülü'nün “*Mektep Şiirleri*” adlı kitapları bu döneme ait çocuk edebiyatı ürünleridir” (Kıbrıs, 2010, s. 15).

Bu dönemde Ziya Gökalp ile birlikte Ömer Seyfettin, yazdığı hikâyelerle çocuk edebiyatının gelişmesine katkıda bulunmuştur. Ömer Seyfettin hikâyelerini çocuklar için yazmasa da hikâyelerinin olaya dayanması, anlatımının akıcılığı ve dilinin sadeliği onun çocuklar tarafından kolaylıkla okunmasını sağlamıştır. Bununla birlikte Ömer Seyfettin'in *Beyaz Lale*, *Bomba*, *Diyet* gibi eserleri, şiddet içerikli olduğu için çocuklara uygun değildir (Sınar, 2006; Yalçın ve Aytaş, 2012)

Alpay (1999, s. 92), Cumhuriyet dönemi çocuk edebiyatının gelişimini şöyle ifade etmektedir: “Türk çocuk edebiyatı 1928 harf devriminden sonra çocuk dergileriyle filizlenmiş, 1960'dan sonra telif kitaplarla beslenmiş, 1980'den sonra yaş gruplarına yönelik bilinçli bir üretime yönelmiştir.”

Cumhuriyet Dönemi'nde birçok yazar masallarımızı yenileme girişiminde bulunmuştur. Ziya Gökalp, Naki Tezel, Tahir Alangu, Eflatun Cem Güney, Oğuz Tansel bu konuda çalışma yapmış isimlerdir. Halk masallarımızın birçoğu yazarlar tarafından yeniden kaleme alınmıştır (Oğuzkan, 2001).

1970'li yıllardan sonra ülkemizde çocuk edebiyatı alanında dikkate değer gelişmeler görülmektedir. 1970 yılında Sezgin Burak'ın çizgi romanı olan ve daha sonra filmleri çekilen *Tarkan*, Türk tarihi anlatan yerli bir çalışma olmuştur. Yine bu dönemde dergiler, radyo ve televizyon kanalları, gazeteler bu konuya önemli zaman ayırmaya başlamışlardır (Şirin, 1998; Yalçın ve Aytaş, 2012).

Şirin (2007, s. 67), tarihi süreç içerisinde çocuk edebiyatı yazarlarını dört gruba ayırarak şöyle nitelendirmiştir: “Dönemleri ve yayımlanmış kitapları dikkate alarak, farklılıkları açımlayan dört yazar grubundan söz edilebilir: Bir,

Ahmet Mithat Efendi'yle başlayan, çeviri ve uyarlama yapan ve kahramanı çocuk olan hikâye ve roman yazarları. İki, Tanzimat'tan itibaren ilk örnekleri veren ve Cumhuriyet döneminden 1990'lı yılların ortalarına kadar etkin olan, ders kitaplarına manzume eğitici hikâye ve masal yazan didaktik yazıcılar. Üç, yetişkin edebiyatında tanınan ve çocuklar için yazmayı da denemiş yazarlar. Dört, 1980 sonrası çocuk dil dizgesi, çocuk ergenliği ve çocuğa göre, çocuk yaş gruplarını, edebiyata ve sanata öncelik veren anlayışı benimseyen, çocuk ve çocukluğu merkeze alan Türk çocuk kitabı yazarları..."

Tarihi süreç içerisinde gelişen Türk çocuk edebiyatı günümüzde büyük önem kazanmıştır. Bu dönemde çocuklar için en çok hikâye ve roman yazan Gülten Dayıoğlu'dur. Gülten Dayıoğlu, 50 yılını çocuk edebiyatına adanmış, 70' i aşkın yapıtıyla çocukların, gençlerin yüreklerinde, belleklerinde yaşama, insana ilişkin kalıcı izler bırakmış, duyarlı, bir o kadar da içten bir sanatçının adıdır (Sever, 2013).

Çağımızda çocuklar için şiir, hikâye ve roman yazan yazarlar arasında şu isimleri de sayabiliriz: Ayşe Yamaç, Ayla Çınaroğlu, Yalvaç Ural, Hasan Latif Sarıyüce, Muzaffer İzgü, Mehmet Seyda, Ayla Kutlu, Aytül Akal, İpek Ongun, Mehmet Güler...

Türk çocuk edebiyatının tarihi ve gelişim süreci içindeki ilerleyişi hakkında araştırmacılar birtakım benzer görüşler ortaya koymuşlardır. İpşiroğlu (2008) bu konuda, "Batı'da çağdaş çocuk yazınından eğitimde nasıl yararlanabileceği gündeme getiren yayınlar sayısız derece çok, bizde ise bunun temelleri daha yeni atılıyor" demektedir. Ayrıca Türk çocuk edebiyatının emekleme döneminde olduğunu da görüşlerinde vurgulamaktadır.

Neydim (2000) ise Türk çocuk edebiyatının düşük oranına karşın çeviri ürünlerinin belirlediği bir alan olduğu belirtilmiştir.

Şirin (2007: 56), “yazılı Türk çocuk edebiyatı, başlangıcından bugüne kadar öncü yaklaşımlar çevresinde gelişme göstermeyen, dönemlerin etkisinde konulara yönelen ve kendini ortaya koymuş akımları ve geleneği olmayan, henüz yerel bir edebiyattır” demektedir. Sınar (2006)’da ülkemizde çocuk edebiyatının yüzyılı aşkın bir geçmişi olmakla birlikte bu konuya gereken önemin çok geç verildiğini dile getirmektedir. Sever (2013) ve Keklik (2014) ise nicelik yönünden zenginleşen çocuk edebiyatı ürünlerinin, nitelik açısından aynı hızda artış göstermediğini söylemektedir.

Bu bağlamda değerlendirecek olursak, günümüzde çocuk edebiyatı ürünlerinin nicelik olarak iyi düzeyde bulunduğu ancak; nitelik olarak düşük seviyede olduğu anlaşılmaktadır. Yazarlarımızın eserlerini oluştururken daha titiz davranmaları, çocuğa önem vermeleri ve çocuk edebiyatının ölçütlerine uygun olarak hareket etmeleri beklenmektedir. Yüzyıllık geçmişi olan Türk çocuk edebiyatının hak ettiği yere gelmesi için yazarlar, araştırmacılar ve alandaki uzman kişiler çocuk edebiyatının gelişmesi ve Batı’lı ülkelerdeki gibi üst seviyelere gelebilmesi için çalışmalıdır.

2.1.5. Çocuk Edebiyatında Türler

Edebiyatta dile getirilen duyguların ve düşüncelerin belli kurallar ve kalıplar çerçevesinde anlatılmasıyla edebi türler ortaya çıkmıştır. Çocuk edebiyatında türler denilince ise çocuğa yönelik olan yazılı ve sözlü eserlerin bütünü akla gelmektedir. Bu eserler, çocuğa yararı olan, gelişimine katkı sağlayan dilini ve kültürünü öğreten, evrensel ve millî değerler aktaran önemli çocuk

edebiyatı mahsulleridir. Roman, masal, hikaye, şiir, anı, biyografi, gezi yazısı ve tiyatro önemli türlerdendir.

Bu türler içinde masal, kurmaca dünya içinde yaşamın gerçeklerine gönderme yapan, halkın yarattığı, ağızdan ağza, kuşaktan kuşağa sürüp gelen, çoğunlukla insanların başından geçen, olağan dışı olayları anlatan, içerisinde cin, peri, dev ve ejderha gibi olağanüstü yaratıkların olduğu, miş'li geçmiş zamanla yazılmış, yazarı belli olmayan öyküler olarak tanımlanmaktadır (Güleryüz, 2003; Dilidüzgün, 2003; Güneş 2006; Yalçın ve Aytaş, 2012).

Hikâyeler ise çocukların masaldan, yani hayal âleminde gerçekler dünyasına adım atmalarını sağlar. Bu geçiş renkli bir dünyadan renksiz, tatsız bir dünyaya atlayış değildir. Bu tür eserler çocukların yaşantılarına açıklık kazandırır, bunları geliştirir, çocukların sınırlı hayat tecrübelerini zenginleştirir. Çocukları yeni yeni çevreler içinde çeşitli kişilerle karşılaştırarak kendi benliklerinden uzaklaştırır, bu kişilerin yaşantılarından geniş ölçüde yararlandırır. (Oğuzkan, 1988; Kıbrıs, 2000; Geçgel ve Güleç, 2012).

Şiir, gezi yazısı, anı ve tiyatro türleri de çocuk edebiyatının önemli türlerinden olup çocuğun hayal dünyasının, duygu ve düşüncelerinin gelişmesine yardımcı olan, çocuğun ufkunu genişleten, çocuğa değerler öğreten belli başlı türlerdendir. Ayrıca romanlar, araştırmamızda incelenen türlerden olduğu için bu bölümde roman türü ayrıntısıyla işlenmiştir.

2.1.5.1. Roman

Gerçek ya da gerçekleşmesi mümkün olayların yer, zaman ve kişi öğelerine bağlı kalınarak derin ve etkili bir şekilde anlatıldığı uzun edebi türlere roman denir (Kavcar vd., 2004; Taşdemir, 2005; Güleryüz, 2002) Roman insan yaşamının, duygu ve düşüncelerin, hayallerin yansıtıldığı bir türdür. Edebi

türlerden roman, çocuk edebiyatı yazarlarının en çok kullandığı türlerden biridir. Bu bakımdan romanın ne olduğu iyi anlaşılmalıdır.

Türkçe Sözlük'te romanın tanımı şöyledir: “İnsanın ve çevrenin karakterlerini, göreneklerini inceleyen, serüvenlerini anlatan, duygu ve tutkularını çözümleyen, kurmaca veya gerçek olaylara dayanan uzun edebî tür” (TDK, 2011, s. 1982).

Edebiyatımızda yakın bir geçmişi olan ve önemli bir yer tutan roman türü, anlatım yolu olarak düzyazının kullanıldığı bir edebiyat türüdür. “En genel anlamıyla, insanların serüvenlerini, iç dünyalarını, toplumsal bir olayı ya da durumu ayrıntılarıyla anlatan bir türdür. Bir başka tanıma göre olmuş veya olabilecek olayları anlatan uzun edebiyat eseridir” (Kavcar vd., 2004, s. 98).

Taşdemir (2005) roman türünün özelliklerini şu şekilde sıralamıştır:

- Bir romanda olay, zaman, kişi, mekân olmak üzere dört ana unsur vardır,
- İşlenen konu inandırıcı özelliktedir,
- Ayrıntılar önemlidir,
- Roman ele aldıkları konuları, konunun işlenişi, anlatım biçimi, sanat ve edebiyat anlayışı, seslendiği okuyucu kitlesi bakımından sınıflandırılabilir olmalıdır,
- Yazar dışında, yazar adına konuşan bir anlatıcı olmalıdır,
- Roman; ana olay, yardımcı olaylar, kalabalık kişiler dünyası, çeşitli mekânlar ve değişik zaman dilimlerini kapsayacak şekilde geliştirilmesi ve ayrıntılı gözlem, anlatım tekniği ile hikâyeden ayrılır.

Edebiyatın vazgeçilmez ve önemli türü olan roman, çocuklar için de önemli bir rol üstlenmiştir. Çocuklar, edebî türleri okuyarak ve eğlenerek öğrenir; kavrama becerilerini, hayal dünyalarını genişletirler. Roman türü de bu bağlamda çocuklar için yararlanması gereken önemli bir kaynak olmaktadır.

“Çocuk edebiyatı türü olarak roman, çocuğun, somut işlemler dönemini bitirdikten sonra olayları çok boyutlu düşünmeye başladığı on bir yaşından sonra okuyabileceği sanat ürünleridir. Roman çocuklara, olayların neden ve niçinleri üzerinde geniş düşünme, olaylar arası bağ kurma, olayları bütün içinde ayrıntılara inerek görme fırsatı verir” (Güleryüz, 2002, s. 308).

2.1.5.1.1. Çocuk Romanı

Edebiyatımızda önemli bir yer tutan roman türünde, gerçek ve gerçekleşmesi mümkün olaylar, yer-zaman-kişi öğelerine bağlı kalınarak derinlemesine anlatılmaktadır.

Roman türünün gelişmesiyle birlikte ele alınan olaylar, hayatlar ve karakterler de çeşitlenmeye göstermiştir. Zamanla roman türünün eğitimindeki yeri de kavranmaya başlanmıştır. Çocuğun yalnızca aile ve okul ortamında gelişmesini tamamlayamayacağı anlaşıldıktan sonra onu zengin uyarıcıların ortamında bulundurma çabası edebiyatta da önemli gelişmeler sağlamış, roman türü çocuk edebiyatının önemli bir ürünü olmuştur.

Roman, çocuk edebiyatına kaynaklık eden önemli bir türdür. Bu türde konu sınırının oldukça geniş olması, çocuğun kendisini kahramanların yerine koyarak romanla bütünleşebilmesi, çoğu zaman sürükleyici bir olay örgüsünün olması, romanı çocuklar tarafından en çok tercih edilen türlerden biri hâline getirmiştir.

“Hikâye ve romanlar, çocukların sınırlı hayat tecrübelerini zenginleştirir; türlü insan tipleri üzerinde düşünmelerine imkân sağlar; gelişmekte olan değer yargılarının daha açıklık kazanmasına yardımcı olur. Böylece çocukların içinde yaşadıkları toplumsal ve kültürel ortama uymalarını büyük ölçüde kolaylaştırır” (Gürel ve Diğerleri, 2007, s. 107-112).

“Bunun dışında hikâye ve romanlar çocukların kendi ülkelerindeki insanların geçmişleriyle tanışmalarını kolaylaştıracağı gibi onlara başka ülkelerde yaşayan insanlar hakkında da bilgi verir. Her şeyden önemlisi de içinde kendilerinden bir şeyler bulabilecekleri hikâye ve romanları okuyan çocukların okuma becerileri de gelişecektir” (Gürel ve Diğerleri, 2007, s. 107-112).

Çocuklar yeni ve ilk olana meraklıdır ve ilgilidirler; çünkü bu onlara heyecan ve zevki tanıtır. Roman, çocuğa bu heyecan ve zevki tattırarak bir araçtır.

“Çocuk, doğası gereği hep yeni ve ilk olana eğilir. Bu yüzden olacak, çocuklar yeni bir oyuncaktan bıkınca hemen onu parçalarlar. Yeni ve ilk olanın doğal sonucu ise heyecandır, zevktir. Çocuğa bu zevki tattırabilecek en iyi araçlar da çocuk romanı olmanın hakkını veren romanlardır” (Sağlık, 2005, s. 237).

“Roman ve öyküler, duygusal yönleri ağır basan, sanat yapıtı nitelikleri taşıması gereken yazılar olduğu için, ilk elden bilgi sunmak gibi didaktik, öğretici bir hedefleri yoktur” (Kıbrıs, 2000, s. 123). Ancak bu eserlerde toplumdan ve kişilerden olaylar yer almakta, bu durumda çocuğa yaşam tecrübesi bakımından bilgi sağlamaktadır.

Araştırmacılar çocukların okuduğu romanları; konuları, temaları ve kişileri ele alış bakımından yakın çevreyle ilgili romanlar, hayvan romanları, mizahî romanlar, serüven (macera) romanları, duygusal romanlar, tarihî romanlar, gezi

romanları ve düşsel (fantastik) romanlar şeklinde ayırmışlardır (Nas, 2002; Oğuzkan, 2001; Kavcar, vd., 2004).

Çocuklar okumaya başladıkları ilk yıllarda masala ve masalımsı eserlere ilgi duyarlar. Ancak 10 yaşından itibaren artık masal çağları bitmiş yeni yaşantıları tanıyabileceği romanlar ilgi sahalarının içine girmiştir. Öğretmen ve ailelerin burada görevi nitelikli romanlar bulabilme konusunda çocuğa yardımcı olmaktır. Çocuklara önerebilecek romanların gerekli niteliklere sahip olanlardan seçilmesi önemlidir. Bu nitelikler aşağıda maddeler halinde ifade edilmiştir (Şirin, 2000; Ciravoğlu, 1997; Zengin ve Zengin, 2000; Demircan, 2006; Oğuzkan, 2001).

İçerikle İlgili Özellikler

- Eserlerde kullanılan bilinmeyen kelime sayısı çocuğun seviyesine uygun olmalıdır.
- Roman çocukta gerçek hissini uyandırmalıdır.
- Anlatım tekniği yaş seviyesine uygun olmalıdır.
- Çocukların kelime dağarcığını geliştirebilecek nitelikte olmalıdır.
- Bütünden parçaya gidilmelidir.
- Dili sade ve açık, üslup sürükleyici olmalıdır.
- Tasvirler, konunun geçtiği ortam, kahramanların ruh durumları iyi bir şekilde verilmelidir.
- Paragraflar kısa olmalı, sık konuşmalarla hareket, canlılık ve çeşitlilik sağlanmalıdır.

- Konu anlaşılır ve net olmalıdır.
- Kitaplarda tema, evrensel ve ahlakî doğruları çocuğa kazandıracak, kişiliğini ve kimliğini geliştirerek onun toplumda saygın ve başarılı bir yere sahip olmasını sağlayacak konulardan seçilmelidir.
- Aile, doğa, yurt, ulus, insanlık ve yaşama sevgisi gibi temel kavramlar da çocuk kitaplarını zenginleştirmek için yer almalıdır.
- İncelik, kahramanlık, hakka saygı, haksızlıkla savaşı, başkalarına yardım, mertlik, özveri, doğruluk, iyi ve kötü değerleri taşımalıdır.
- Çocuğu iyi, güzel ve doğru sayılan olumlu duygulara yönlendirecek nitelikte olmalıdır.
- Eserin başlağı ve bitişi arasında geçen zaman çocuk tarafından kavrayabileceği bir zaman dilimi olmalıdır.
- Çocuk kitaplarında tema ve konu ilişkisi güçlü olmalıdır. Konular, çocuklarda güven duygusunu artırmalı; çocuğun yaşantısıyla ilgili olmalıdır.
- Çocuk kitaplarında olaylar tutarlı bir biçimde sıralanmalıdır. Olaylar baştan sona gereksiz ayrıntılara girmeden aktarılmalıdır.
- Yapıtta ideolojik örüntüler olmamalı; herhangi bir duygu empoze edilmemelidir. Evrensel değgerlere yer verilmeli, çocuğu rasyonel düşündürmeye yönelmelidir.

Dil ve Üslûpla İlgili Özellikler

Çocuklara yönelik hazırlanan nitelikli eserlerde dil ve üslûpla ilgili şu özellikler bulunmalıdır (Şirin, 2000; Ciravoğlu, 1997; Zengin ve Zengin, 2000; Demircan, 2006; Oğuzkan, 2001):

- Yapıtın dili sade ve açık, anlatımı sürükleyici olmalıdır.
- Paragraflar 3-5 tümceyi geçmemeli; sözcükler, çocuğun sözcük dağarcığını geliştirici nitelikte olmalıdır.
- Yapıtlarda kullanılan bilinmeyen sözcük sayısı çocuğun gelişimine uygun; çocuk dünyasıyla ilişkili; kitap yazım ve noktalama açısından kusursuz olmalıdır.
- Sözcükler güncel olmalı; eski sözcükler ve ses tekrarları kullanılmamalıdır.
- Kitap, yabancı sözcüklerden mümkün olduğunca arındırılmalı, kullanılan yabancı sözcükler ise aslına uygun yazılmalıdır. Yabancı sözcüklerin açıklamaları verilmeli; yabancı deyim, atasözleri Türkçeye uyarlanmalıdır.
- Devrik cümle kullanılmamalı; sözcükler sadece ilk anlamlarında kullanılmalıdır.
- Cümleler tek özne, tek yüklemden oluşmalı; birleşik ve girişik cümle kullanılmamalıdır. Argo ve mecaz söyleyişler kullanılmamalı; edat ve bağlaçlar mümkün olduğunca az kullanılmalıdır.

Biçimle İlgili Özellikler

Nitelikli çocuk kitaplarında bulunması gereken biçimle ilgili özellikler aşağıda maddeler hâlinde ifade edilmiştir (Şirin, 2000; Ciravoğlu, 1997; Zengin ve Zengin 2000).

- Çocuk kitapları çocuğun yaş ve seviyesine göre değişik boyutlarda olabilir. Çocuk kitaplarının boyutu dikdörtgen veya kare biçiminde; çocuğun seviyesine göre 16x23 cm büyüklüğünde olması normal sayılır. Ayrıca kitap kolay taşınabilir olmalıdır.
- Çocuk kitapları dikdörtgen veya kare şeklinde olmalıdır.
- Resimler renkli veya siyah beyazdır.
- Kitapların resimlenmesi, resimlerin sayfalarda yer alış biçimi, boyama teknikleri, çizgi ve resimlerden fotoğrafa geçiş, algılama tekniği unsurlarına dayanmalıdır.
- Cildi sağlam, dayanıklı olmalı ve sayfalar dağılmamalıdır.
- Sayfaları kalın, temizlenebilir, kullanışlı olmalıdır.
- Kapak resimleri kitabın konusuyla ilgili, canlı ve çekici olmalıdır.
- Kitabın kapağı ilgi çekici, konu ile uyumlu olmalıdır. İç kapak resimli olmalı; kapak resmi kitapta yer almalıdır. Kitabın baskı sayısı iç kapakta yer almalıdır.
- Kitabın dayanıklılığını arttırmak için ciltlenmesinde hem iplik hem de yapıştırıcı kullanılmalıdır.

- Kitabın kâğıdı olabildiğince sağlam ve en az ikinci hamurdan olmalıdır. Mat renkli kâğıda öncelik verilmelidir.
- Kitap hacim bakımından ne çok küçük, ne de çok büyük olmalıdır.
- Harfler gözü yormayacak biçimde, çocuğun yaşı göz önünde bulundurularak seçilmelidir. Birinci sınıf öğrencileri için 24 punto, ikinci sınıf öğrencileri için 18, üçüncü sınıf öğrencileri için 12, Dördüncü ve beşinci sınıf öğrencileri için 10 puntoluk harfler kullanılmalıdır.
- Kitap bol resimli olmalı, bu resimler çocukların hoşlanacağı özellikler kapsamalıdır.
- Kitap resimli olmalı; sayfa düzeni rahat ve çekici olmalıdır. Resimler konuya uygun, anlaşılır, gerçekçi, ilgi çekici, çerçeve içinde, kaliteli ve metinle birbirini tamamlayıcı olmalıdır. Resimlerde ayrıntılara da dikkat edilmelidir. Resimler, sayfanın en uygun yerine konumlandırılmalıdır.
- Kitap yazım, noktalama ve cümle düzeni bakımından kusursuz olmalıdır.
- Sayfa düzeni rahat ve çekici olmalı, satır aralıklarındaki boşluklar, kenar boşlukları ve paragraflar iyi ayarlanmalıdır. Sayfa kenarlarında geniş (alt-üst, sağ-sol) boşluklar bırakılmalıdır. Sayfa sayısı çocuğun seviyesine göre belirlenmelidir. Satırlar arası boşluklar birden çok bırakılmalıdır.
- Kitapta, yayınevinin diğer yapıtları hakkında bilgiler yer almalı; yazarın özgeçmişi hakkında bilgi verilmelidir. Kitapta içindekiler, sözlük, kılavuz bölümleri yer almalıdır.

2.2. ÇOCUKLARDA GELİŞİM DÖNEMİ ÖZELLİKLERİ

Gelişim kavramı, uyumlu bir şekilde ve süreklilik gerektiren bir ilerlemedir. Gelişim ileriye döndüktür. Gelişimde sayılan ve sayılmayan birçok işlev, bir bütünlük içinde ilerler ve her evre kendinden bir sonraki evreyi doğrudan etkiler.

Yavuzer (1992, s. 30-31) gelişimde yer alan 5 temel kavramı şu şekilde dile getirmiştir:

- Gelişim, dinamik bir olgudur.
- Gelişim, genetik bireyselliğin bir sonucudur.
- Gelişim, giderek artan bir özelleşme sürecidir.
- Gelişimde denge vardır.
- Gelişim, art arda görülen, düzenli bir süreçtir.

“Yapılan gözlem ve çalışmalar, belli gelişim dönemlerinde çocuklarda ortak olan eğilim ve davranış kalıplarının bulunduğunu ortaya koymaktadır. Bu ortak yanların bilinmesinin çocuk eğitiminde izlenecek yöntemi belirleme açısından yararı büyüktür” (Yavuzer, 1992, s. 29–30).

9-12 yaş dönemi çocukların gelişim alanlarına göre özellikleri şunlardır:

2.2.1. 9-12 Yaş Döneminin Fiziksel-Motor Gelişim Özellikleri

Bu dönemde bulunan çocuklar ergenlik çağı gelişim özellikleri göstermeye başlarlar. Dış görünüşlerine önem verirler. Küçük kasları iyi gelişmiştir. El becerileri ön plandadır. Enerjik ve hareketli bir yapıya sahiptirler. Bu gelişim dönemine sahip çocukların ilgi ve becerilerini geliştirici etkinliklere

yönlendirilmeleri gerekmektedir. Anne ve baba tarafından ise ergenlik gelişimine hazırlayıcı bilgiler verilmeli, cinsel gelişim özelliklerine ilişkin bilgiler de vurgulanmalıdır (Gander ve Gardiner, 2001).

2.2.2. 9-12 Yaş Döneminin Sosyal-Duygusal Gelişim Özellikleri

Değer oluşumunda arkadaşlar çok önemlidir. Bu bağlamda bu dönemdeki gelişimi, arkadaş çevresi önemli ölçüde etkiler. Bu dönemdeki çocuklarda, gruba ait olma bilinci ve lider olma arzusu hâkimdir. Grup normları büyük önem arz eder. Çocuklar gruptan dışlanma tehlikesinden kaçınırlar. Bu sebeple çocuklar arkadaş çevrelerinin özelliklerini alma eğilimi gösterirler.

Bu dönemdeki çocuklar, vücut dilini anlamaya başlarlar. Duygu paylaşımı çoğalır. Bakışlara, yüz ifadelerine dikkat ederler. Empati kurma çabası görülür. 12 yaş civarı egoist bakış açısı değişmeye başlar. Yaşlılarıyla etkileşim hat safhadadır. Davranış problemleri erkeklerde üst düzeydedir. Fiziksel kavgalar, yaralanmalar görülür. Özel saldırganlık görülebilir. Bu dönem dikkat ve konsantrasyon bozukluğu ve hiperaktivite gibi sorunların tedavisi için son fırsattır (Yavuz, 2002).

Aileye eskisi kadar bağımlı olmayan çocuk, bu dönemde de yetişkine ve tanıdığı otoriteye boyun eğmeye devam eder. Bununla beraber, onların her zaman haklı oldukları inancı zayıflamaya başlar. Çocuk, yeni arkadaşlıklar kurmak, arkadaşları tarafından kabullenilmek ve değer verilmek ister. Grup adı alma, bir ilgi etrafında gruplaşma, kulüpler, klikler kurma isteği giderek artar. Dönemin sonlarına doğru karşı cinse karşı duygusal bir ilgi, onlarla bir arada olma, iletişim kurma isteği ortaya çıkar (Sever, 2003; Yavuzer, 1992; Charles, 2003; Gander ve Gardiner, 2007).

Dönem içinde çocuk, kendine rehber olabilecek güvenilir arkadaş normu geliştirir. Çoğu zaman akılcı olmayan taleplerde bulunsa da yetişkinlere boyun eğmez. Ama o, kendi içinden, kendi kendine tekrar konuşabilir ve arkadaşları ile konuşurken yetişkin otoritenin olmadığı yerde, onlara sözel saldırıda bulunmaya başlayabilir. Kendi duygu ve düşüncelerinin gittikçe daha çok farkına varmaya, çevresindekilerin de düşüncelerini anlamaya başlar. Ayrıca bu dönemde eşitlik duygusunun gelişimi gözlenir ve çevresindeki adaletsizliklere tepki gösterme eğilimi başlar (Sever, 2003; Yavuzer, 1992; Charles, 2003; Gander ve Gardiner, 2007).

2.2.3. 9-12 Yaş Döneminin Bilişsel Gelişim Özellikleri

Cinsiyet farklılıklarının bilişsel gelişimde daha belirgin rol oynadığı görülür. Bu dönemde kızlar sözel, erkekler ise sayısal yeteneklerde daha başarılı olurlar. Bu devrenin sonuna doğru soyut düşünme dönemine girilir. Soyut düşünme sosyal ilişkilere de yansır. Çeşitli seçenekleri görebilme, parçaları birleştirme, olayların altında yatan nedenleri bulmaya meyil artar. Yırtıcılık ve üretkenlik artar. Büyükler daha fazla eleştirilir. Özellikle soyut düşünme 11 yaş dolaylarında tam anlamıyla gelişir. Problem çözme becerileri de oldukça gelişmiş bir halde bulunur (Gander ve Gardiner, 2001).

Bu dönemdeki çocukların okuma becerilerinde hızlı bir gelişme gözlenir. Çocukların okumaya yönelik ilgi düzeylerinde bir artış meydana gelir. Çocukların olayları zamandizinsel biçimde sıralama becerileri gelişir. Akıl yürütmeyi, mantıksal kuralları, soyut sorunlara çözümler bulmayı öğrenirler. Zihinsel işlemleri yapabilir, bunun sonucu gerçek objeleri düşünmeye ve onları incelemeye devam ederler. Miktar, uzunluk, sayı ve benzerlerinde korunum geliştirirler. İşlemleri dönüştürebilirler. En üst düzeyde gruplama yapabilirler, bir grup

nesnenin bir başka grubun alt sınıfı olabileceğini anlarlar (Yavuzer, 1992; Charles, 2003; Senemoğlu, 2001).

Bu dönemdeki çocuklar, kelimeleri kullanma yeteneğini her gün biraz daha geliştirir. Bu durum çocuğun kitap okuma isteğine de etki eder. Çocuğun yeni kazandığı bu yetenekler onun özellikle matematik ve bilimde daha önce yapamadıklarını yapmasına da olanak sağlar. Deneyler yapma, mantık kurallarına uygun açıklamalar ve yordamalar bunların örnekleridir. Gözlemleri ile ilgili açıklamaları yavaş yavaş daha önceki yapay veya canlı objelerden doğal açıklamalara doğru gelişir. Sayı korunumunu doğru bir biçimde gruplayarak ve yeniden gruplayarak gösterir. Ölçmeyi de doğru olarak yapabilir. Bu yetenek onun cetvel, terazi ve ölçme aletlerini kullanmasına olanak sağlar. Soyut düşünmeye başlar, dikkat yoğunlaştırma ve bellek güçleri artar. Düşünme süreci yetişkine daha fazla benzer. Dönüştürme, soyutlama ve mantık kurallarına uygun düşünme yeteneği, 11-12 yaşlarındaki çocuğa yetişkin tipi düşünme gücü verir (Sever, 2003; Yavuzer, 1992; Charles, 2003; Senemoğlu, 2001).

Bu çağ çocuklarına hitap edecek eserlerde bulunması gereken özellikler şunlardır: (Yalçın ve Aytaş, 2012, s. 40-41)

- Bütünden parçaya gidilmelidir. Örneğin; önce aile, sonra ailenin üyeleri anlatılmalıdır.
- Eleştiri duygusu bu yaş grubundan itibaren gelişmeye başlar; adalet duygusu ayrıntıları olmamakla birlikte ana hatlarıyla oluşur. Eserlerde bu konulara dikkat edilmelidir.
- Kutlamalar, törenler ve özendirmelerden çok hoşlanırlar. Bu yüzden eserlerde yasaklamalardan çok, özendirmeler hakim tema olmalıdır.

- Bu yaş grubu çocuklarda eğer hayal ve imgelere yer verilmezse hayal etme eksikliği görülmeye başlar. Eserlerde hayal dünyasını geliştirici imgelere yer verilmelidir.
- Tarihi olaylara karşı ilgi duyarlar, koleksiyon yaparlar, basit çalışma ve resim yapmaya karşı ilgileri olduğu için, konusunu tarihten alan resimli eserler yazılmalıdır.
- Kendisini baskı altında tutmaya çalışanlara karşı tutukluk ve içe kapanıklıkla cevap verirler. Kendi üzerinde kurulan baskılar sonucunda bu yaş grubu çocuklarda hayal dünyasındaki gerilemeler sonucunda dini duygularda zayıflama görülür. Hayal dünyasını geliştirici ve manevi duyguları besleyici konulara yer verilmelidir.
- Toplu oyunlara karşı ilgi duyarlar. Paylaşım duyguları gelişmiştir. Olağanüstü bilgilerden çok gerçekçi bilgilere yer verilmelidir.
- Bu yaş grubuna giren çocuklara yazılacak eserler onların anlamını bildiği üç yüz kelimeyi geçmemelidir.

2.2.4. 9-12 Yaş Döneminin Dil Gelişimi Özellikleri

Çocuğun içinde bulunduğu çevre ve modeller çocuğun dil gelişimini olumlu veya olumsuz yönde etkiler. Okul çağındaki çocukların dil gelişimi sosyal öğrenme kuramının sayıtlıları doğrultusunda gelişme gösterir (Sever, 2003).

Bu çağda çocuklarda mantık, derinlik kavramı, gramer bilgisine dayalı anlamlandırmalar yavaş yavaş gelişir. Bu sebeple çocukların okudukları eserlerde bütünden parçaya gidilmelidir. Zaman, hayal ve imgelere de yer verilmelidir (Gander ve Gardiner, 2001).

Bu dönemdeki çocuklar eylemlerinde önceleri kendini merkeze alırken bu dönemde konuşmaları iletişimseldir. Görsel algıdan çok düşünmeye başlarlar. Fakat kelimeler her zaman gerideki somut tecrübelerle ilgilidir. Duygu düşüncelerini 5–10 sözcükten oluşan tümcelerle anlatabilirler. 10 yaş ve sonrasında olumluluk ve olumsuzluk bildiren yan tümceleri de kullanarak anlamsal olarak daha girişik yargılar oluşturabilirler (Yavuzer, 1992; Sever, 2003; Charles, 2003).

Çocuklar iletişimde ve anlatımlarında benzetmelerden yararlanabilir, konuşma ve yazmalarını deyimlerle zenginleştirebilirler. Saf soyutlamalarla ilgilenmezler. Bu dönemde büyük ölçüde abartılmış kelimeler kullanırlar, ancak çoğu zaman onların anlamlarının farkında olmazlar. Bu evrede, çocukların dili doğru kullanarak kendilerini etkili biçimde anlatmaları ile yaşlıları tarafından kabul edilmeleri, onaylanmaları arasında ilişki olduğu kabul edilmektedir (Yavuzer, 1992; Sever, 2003; Charles, 2003).

13-15 yaş dönemi çocukların gelişim alanlarına göre özellikleri şunlardır:

2.2.5. 13-15 Yaş Döneminin Fiziksel-Motor Gelişim Özellikleri

Beden gelişimi hızlanır. Ergenliğe geçiş başlar, ilk gençlik dönemi ortaya çıkar. Kemik-kas koordinasyonuna bağlı olarak ergenlik dönemine geçişte sakarlık ve beceriksizlik artar (Gander ve Gardiner, 2001).

Bu dönemde ergenliğe geçiş başladığı için, çocukların dış görünüşlerinde değişimler meydana gelir. Aile de bu değişim ve gelişim içinde olan çocuğa destek olmalı ve çocuğu ergenlik döneminin fiziksel gelişimi hakkında bilgilendirmelidir.

2.2.6. 13-15 Yaş Döneminin Sosyal – Duygusal Gelişim Özellikleri

Bu dönemde dengeli ve uyumlu hal değişir. Tedirgin, güç beğenen, çabuk tepkili davranışlar görülmeye başlar. Duygularda çabuk iniş çıkışlar meydana gelir. Gizlilik önemsenir. Yalnız kalma isteği artar. Hayranlıklar ve tutkunluklar görülür. Cinsiyet gruplaşması görülür. Duygular hassaslaşır. Rekabet duygusu artar. Yaşlıları arasında yer edinebilme kaygısı vardır. Cinsel kaygılar vardır. Sinirlilik ve gerginlik hali etkilidir. Yeni bir benmerkezci eğilim oluşur. Devamlı izleniyormuş hissi ortaya çıkar. Benlik oluşmaya başlar. Kimlik arayışı başlar ve gelecek daha fazla önemsenir (Yavuz, 2002).

“Bu çağda çocuk, kendisinin engellendiğini hissettiği anda depresyona girebilir. Arkadaşlık ilişkileri çok önemlidir. Farklı giyim ve davranışlar göstererek kimlik kazanmaya çalışırlar. Arkadaşlarını ve öğretmenlerinin eksik ve noksanlarını bulmaya çalışırlar. Amaca ne oranda ulaştıklarını bilirlerse çok daha hızlı öğrenirler” (Yalçın ve Aytaş, 2003, s. 42).

2.2.7. 13-15 Yaş Döneminin Bilişsel Gelişim Özellikleri

Bu dönemdeki çocuklarda mantıksal düşünme yetişkinlik düzeyine ulaşır. Çocuk, bireysel farkları yakından incelemeye başlar ve karşılaştırmalar yapar. Tümdengelim yöntemiyle neden-sonuç ilişkisi kurmaya başlar. Mecaz anlamları anlayabilir. Bu dönem çocuk için soyut düşünme dönemidir. Hazır çözümleri reddeder, kendi çözümlerini bulmaya çalışır. Yetişkinler gibi düşünceler de onlar gibi davranamazlar, yani düşünceleri ve duyguları eşleşmeyebilir (Yavuzer, 1999)

“Çocuklar, bulguları geliştirecekleri formül ya da sembollerle ifade edebilir ve başka bir alanda kullanabilirler. Diğer yandan bu dönem çocukları, tartışmaya katılmayı severler, mantık oyunları ile oynamaktan hoşlanırlar. Öte

yandan resim, müzik, Őir, dans gibi duygu ve düşüncelerin sembollerle aktarıldığı etkinliklere iŐleyici olarak değil, etkin katılırlar” (Erden ve Akman, 1995, s. 59).

“13–15 yaş grubu çocukları, bu dönemde mantıksal düşünme bakımından yetişkinler düzeyine eriŐmektedirler. Bu dönem çocukları, kurdukları denenceleri, sınamadan geçirir; soyut düşünür, genellemeler yapar ve soyut kavramları kullanarak bir durumdan diğer duruma geçebilirler” (Morgan, 1981, s. 64-65).

Bu dönem çocukları için yazılacak kitapların yetiŐkinlerinkine yakın olacağı söylenebilir. Diğer bir deyiŐle bu dönem çocukları yetişkinler için yazılmış, roman, deneme, öykü ve diğer yazıları okuyabilirler (Güleryüz, 2003).

Bu ağ çocuklarına hitap edecek eserlerde bulunması gereken zellikler Şunlardır: (Yalçın ve Aytaş, 2012, s. 42)

- Okuyacakları eserlerde cümleler 7-10 kelimedenden oluşmalıdır.
- Metinler, anlamını bildikleri 700 kelimeyi aŐmamalıdır.
- Yalın, sade bir dil kullanılmalı; mecazlar ve benzetmelerle birlikte bütün zaman kipleri kullanılabilir.
- Kızlar sevgi, bağımlılık, özveri konularını işleyen duygusal eserler, sanat değeri olan kitap ve dergiler; erkekler soyut, duygusal düŐünceye dayalı eserler, gazetelerdeki güncel olaylar, spor yazılarına ilgi duyarlar.
- Cinsiyet ayrımının kesin hatlarıyla belirlendiği bu dönemde karşı cinse ilgileri ve sanat eğilimleri artar. Bu hususlara dikkat edilmelidir.

2.2.8. 13-15 Yaş Döneminin Dil Gelişim Özellikleri

“Dil gelişimi konusunda Vygotsky, dilin düşünce ile paralel geliştiğini vurgulamaktadır. Dil eğitimi ve öğreniminin kişinin zihinsel düşünme yeteneğine etki ettiğini belirtmektedir. Aynı zamanda çocuğun içinde bulunduğu dil ortamının düşünme düzeyine etki ettiğini belirtmektedir” (Dağabakan, 2010, s. 4).

Bu bağlamda dil gelişiminde çevre ve okul etkili olmaktadır. Çevredeki model kişiler çocukların dil bilincini geliştirici ve faydalı modeller olmalıdır. Çocuklara önerilecek kitaplar da çocukların sahip olduğu kelime düzeylerini artırıcı, dil gelişimine olumlu katkı yapacak eserler olmalıdır.

Çocuklar bu çağda dil gelişimi açısından gizlilik içeren roman ve öyküleri severler. Okuyacakları eserlerde cümleler 7–10 kelimedenden oluşmalıdır. Metinlerin kelime sayıları bir önceki döneme oranla artış göstermiştir. Bu döneme yönelik eserlerde yalın, sade dil kullanılmalı, mecaz ve benzetmelere yer verilmelidir. Ayrıca eserlerde bütün zaman kipleri de kullanılabilir (Yavuz, 2002).

Bu dönemde çocuklar görüşlerini haklı gösterebilecek düşünce kurallarını ve mantık yollarını bulmaya başlarlar. Yedi, sekiz yaşlarından itibaren sosyalleşmeye başlayan çocuk, 11-12 yaşlarında oyun kurallarının kişilerarası anlaşma sonucu meydana geldiğini anlayacak kadar bu anlamda ilerlemiş duruma geçer. Görüş alışverişi ve tartışma, çocuğun yaşamında önemli bir yer tutmaya başlar. Ergenliğin başlangıcıyla birlikte sosyal yaşam içinde kişisel görüş ve tartışmaları içeren bir iş birliği gerekli olduğu anlaşılır. Bu da çocuğun anlayışının giderek geliştiğini ve dil bilincine sahip olmaya başladığını gösterir (Yavuzer, 2001).

Bu dönemde, olay anlatımı biraz daha derinlik kazanır ve neden sonuç ilişkilerinde artış gözlenir. Düşünme gelişimi hızlanan çocuğun dil gelişimi de bu

bağlamda gelişir. Dil gelişiminin, dış dünyadaki nesnelere mental temsillerinin yapılmasıyla olgunlaştığı görülmektedir. Dil bir taraftan düşünme için ham madde oluştururken, diğer taraftan düşünebilme yeteneğine paralel olarak işlemektedir (Dağabakan, 2010).

2.3. DEĞERLER EĞİTİMİ

2.3.1. Değer

Kuramcıların birçoğu değerleri çeşitli kavramlarla ilişkilendirerek açıklamışlardır. Değer kavramının farklı disiplinlere girmiş olması, bu kavramın tanımını oldukça güçleştirmektedir. Her bilim dalı bu kavramla ilgili kendisini ilgilendiren boyutu seçmiş ve incelemiş, kendini ilgilendirmeyen kısmı da göz ardı etmiştir. Bu sebeplerden dolayı da genel kabul görececek bir tanım ve açıklama üzerinde görüş birliği sağlanamamıştır (Güngör, 1993). “İlk defa Znaniecki tarafından sosyal bilimlere kazandırılan değer kavramı, Latince “kıymetli olmak” veya “güçlü olmak” anlamlarına gelen “valere” kökünden türetilmiştir” (Bilgin, 1995, s. 83).

Değer, belirli bir durumu bir diğerine tercih etme eğilimi, bir şeyin arzu edilebilir veya edilemez olduğu hakkındaki inanç veya topluma ait olan bireylerin kazanması istenilen normlar olarak tanımlanmaktadır. Değerler, davranışlara kaynaklık eden ve onları yargılamaya yarayan anlayışlardır. Değerler, bireylerin neyi önemli gördüklerini tanımlayarak istekleri, tercihleri, arzu edilen ve edilmeyen durumları gösterir (Güngör, 1993; Öncül, 2000; Erdem, 2003).

“Değer, bir sosyal grubun veya toplumun kendi varlık, birlik, işleyiş ve devamını sağlamak ve sürdürmek için üyelerinin çoğunluğu tarafından doğru ve gerekli oldukları kabul edilen; onların ortak duygu, düşünce, amaç ve yararını

yansıtan geliştirilmiş temel ahlaki ilke ya da inançlara denir” (Kızılcılık ve Erjem, 1994, s. 99).

Bolay'a (2007, s. 60) göre değer, “arzu edilen, ilgi duyulan, ihtiyaç duyulan şeydir. Değer kavramı "olması gerekeni" ifade etmektedir. Dolayısıyla değer kavramı, teoriden ziyade pratik bir karakter taşır. Yani o, eyleme ve ideale yöneliktir.”

Ünal (1981, s. 18)'a göre değer kavramı, “temel güdülere bağlı olarak ve toplumun bireylerince paylaşılmakta olan geliştirilmiş özendiriciler şeklinde ifade edilmektedir.”

Çelikkaya (1996) ise değeri; bir toplum, bir inanç, bir ideoloji içinde veya insanlar arasında kabul edilmiş, benimsenmiş ve yaşatılmakta olan toplumsal, insani, ideolojik veya ilahî kaynaklı her türlü duyuş, düşünüş, davranış, kural ya da kıymetler olarak tanımlamıştır.

Bu bağlamda araştırmacıların görüş ve tanımlarından yola çıkarak değer kavramının özelliklerini şu şekilde sıralayabiliriz: (Sarı, 2005; Akarsu, 2006)

1. Değerler, toplum ya da bireyler tarafından oluşturulur ve geliştirilir.
2. Değerler toplumun ya da bireylerin iyiliği için oluşturulan ölçütlerdir.
3. Değerler bireyin zihninde yer alan ve davranışı yönlendiren güdülerdir.
4. Değerler kültürden kültüre değişiklik gösterebilir.
5. Değerler, ideal davranış biçimlerini ve yaşam hakkındaki inançlarımızı, davranışlarımızı yönlendiren ölçütlerdir.

6. Değerler, mutlak değişmez değildir. Değerler hiçbir zaman durağan olmamıştır. Toplumda meydana gelen değişiklikler, kurumları değiştirdiği gibi değerle bağlantıları da değiştirecektir.

7. Değerler, birbirinden bağımsız değildir ve birbirlerini etkilerler.

8. Değerler, yazılı-görsel materyaller veya ailenin, bireylerin model alınması ve taklit edilmesi yoluyla kuşaktan kuşağa aktarılır.

9. Değerlerin ortaya çıkmasında sosyal onay önemlidir. Sosyal olarak onaylananlar, zamanla davranış ölçütleri hâline gelerek değerleri oluşturmaktadır

Değerler, toplum tarafından geliştirilen ve değiştirilen normlardır. Ne birey ne de toplum değerlerden bağımsız değildir. Değerler toplumun iyi, güzel ve huzurlu olabilmesi için oluşturulmaktadır. Bu oluşum, toplumun olumlu yönde ilerlemesi için çalışmaktadır. Bu bağlamda toplum hayatının düzenleyicisi ve koruyucusu konumunda bulunan değerlerin devamının sağlanması oldukça önemlidir.

Değerler toplumdan topluma değişiklik gösterebilir. Kültürel farklılıklar değerleri de farklı kılan temel unsurlardır. Nasıl ki kültürler birbirini etkiliyorsa, değerlerde toplumlar arasında birbirini etkiler ve değişir. Değerler gelecek nesillere yazılı, görsel materyaller aracılığıyla, ailenin örnek alınmasıyla veya okuldaki eğitim öğretim ile aktarılır. Öyleyse değerler dediğimiz kavram, hayatımızın kendisidir ve araştırmacılar tarafından da araştırılması ve önem verilmesi gereken bir alandır.

Değerler, toplumlar tarafından oluşturulan ve geliştirilen normlardır. Türk toplumunda da önemli bir yeri bulunmaktadır. Ayşe Yamaç'ın romanlarında incelenen değerler hakkında bilgi aşağıda verilmiştir:

Yardımlaşma: “Yardım, kendi gücünün ve imkânlarını başka birinin iyiliği için kullanma; yardımseverlik ise yardım etmekten hoşlanma durumudur” (TDK, 1998, s. 23). “Yardımseverlik, iyilikte bulunmaktır. İyilik ise yaşadığımız hayata anlam veren ve bize insanlığımızın değerini belirten bir davranıştır” (Şener, 1997, s. 146).

Yardımlaşma duygusu gelişmiş insan, maddi ve manevi beklenti içine girmeden muhtaç insanların yardımına koşar ve bu davranışı severek yapar. Yardımlaşma duygusu insandaki sevgi bağına güçlendirip toplumdaki huzur ve barış ortamını da geliştirir.

Sorumluluk: Türkçe Sözlük (2005, s. 1794)'te sorumluluk, “kişinin kendi davranışlarını veya kendi yetki alanına giren herhangi bir olayın sonuçlarını üstlenmesi, sorum, mesuliyet” şeklinde tanımlanmıştır.

“Sorumluluğun, toplum değerlerine ve kurallarına saygı gösterme, özellikle muhtaç insanlara karşı duyarlı olma; toplumun maddi ve manevi hayatından ve geleceğinden özellikle varlıklı kişilerin imkânları ölçüsünde sorumlu olmaları; erdemli ve güzel davranışların sonuçlarını benimseyerek üstlenmek gibi nitelikleri vardır” (Seyyar, 2004, s. 643).

Sevgi: Türkçe Sözlük (2005, s. 1742)'te sevgi; “insanı bir şeye veya bir kimseye karşı yakın ilgi ve bağlılık göstermeye yönelten duygu” şeklinde tanımlanmıştır. Akarsu da (1984, s. 154) sevgiyi “hoşa giden bir şeye eğilim, tutkuya kadar varabilen bir ruh durumu” olarak ifade etmiştir.

Saygı: Türkçe Sözlük (2005, s. 1714)'te saygı, “değeri, üstünlüğü, yaşlılığı, yararlılığı, kutsallığı dolayısıyla bir kimseye, bir şeye karşı dikkatli, özenli, ölçülü davranmaya sebep olan sevgi duygusu, hürmet, ihtiram, başkalarını rahatsız etmekten çekinme duygusu” şeklinde tanımlanmıştır. Küçükten büyüğe toplumda önemli bir yeri olan saygı değeri, toplumdaki düzeni sağlar ve huzur ortamının oluşmasına olanak sağlar.

“Başkalarına saygı duymak ve saygılı davranmak, onlardan da saygılı davranış görmenin başlıca şartıdır. İnsan ilişkilerinin her iki tarafın da memnun kalabilmesi için karşılıklı saygı duyulması gerekir. Saygıya dayanmayan ilişkiler, insanları birbirinden uzaklaştırır” (Güngör, 2010, s. 70).

Adil Olma: Adil olma, Türkçe Sözlük (2005, s. 23)'te, “Adaletle iş gören, adaletten, doğruluktan ayrılmayan, hakkı yerine getiren, adaletli” şeklinde ifade edilmiştir.

“Adalet, evrensel insani değerlerden birisidir. Bireylerin yaşadıkları toplumdaki en önemli güvencelerindedir. İnsanları doğru davranmaya ve doğru bir şekilde düşünmeye yönlendirir. Adaletin düzenleyici konumu ise hukuktur” (Demirel, 2006, s. 12). “Ancak adaleti sadece hukuka ait bir kavram olarak görmek yeterli değildir. Adaleti, aile içerisinde, eğitimde, toplumsal ilişkilerde, ekonomide, siyasette kısacası yaşamın her alanında hakim hale getirmek gerekir” (Şener, 1997, s. 196).

Aile Birliğine Önem Verme: Aile kavramı, Türkçe Sözlük (2005, s. 45)'te, “karı, koca ve çocuklardan oluşan topluluk, aynı soydan gelen veya aralarında akrabalık ilişkileri bulunan kimselerin tümü, birlikte oturan hısım ve yakınların tümü, aynı gaye üzerinde anlaşılan ve birlikte çalışan kimselerin bütünü” şeklinde tanımlanmıştır.

Her birey bir aile içinde dünyaya gelir. Aile, çocuk için çok önemli bir değerdir. Çocuklar aileden destek alırlar, aile bireylerini örnek alırlar ve kendi yaşamlarını ailede yer alan kültüre göre şekillendirirler. Aile toplumun da çekirdeğidir. Sağlam bir aile yapısı ile toplumlar ayakta durabilirler. Bu bağlamda toplumun temeli sayılan aile kurumunun önemi çocuk yaşlarda kazandırılması gereken bir değerdir.

Dürüstlük: Dürüstlük, Türkçe Sözlük'te (TDK, 1998, s. 657), “sözünde ve davranışlarında doğruluktan ayrılmama” olarak tanımlanır.

Dürüstlük hayatı yaşanılabilir yapan, toplumda sevgi ve saygının oluşmasına olanak sağlayan evrensel bir değerdir. Toplumda yalan, hile ve sahtekarlık gibi olumsuz durumların yaşanmaması için dürüstlük değeri çocuk yaşlardan itibaren toplum için büyük önem arz eder.

Hoşgörü: Türkçe Sözlük (2005, s. 901)'te, “her şeyi anlayışla karşılayarak olabildiği kadar hoş görme durumu, müsamaha, tolerans” olarak ifade edilmektedir. Seyyar (2004, s. 329), hoşgörüyü “kanunlara ve etik kurallara aykırı olmadıkça, sevilmeyen ya da onaylanmayan şeylerin varlığına tahammül göstermek” şeklinde tanımlamıştır.

Kolaç (2010), hoşgörünün sevgi, saygı, güven, anlayış gibi değerleri de taşıdığını ve demokrasi, barış, özgürlük gibi olumlu durumlara temel oluşturduğunu savunur.

Misafirperverlik: “Aile üyeleri dışında ailenin barındığı meskene, belirli bir süre kalmak için gelen insanlara misafir denir” (Alkan, 1991, s. 741). Türk milletinin asırları aşarak günümüze kadar getirdiği ve günümüzde de yaşatmaya devam ettiği kültürlerden biridir. Misafire hizmet etmek, ibadet gibi kutsal

görölmüş; misafiri ağırlayamamak ise ev sahibi için büyük kusurlardan biri olarak kabul edilmiştir.

“Misafiri seven, misafir ağırlamayı bir meziyet haline getirmiş insanlara da misafirperver ya da konuksever denir. Kapısı herkese açık olan, misafir ağırlamaktan hoşlanan, misafiri maddi imkânlar ölçüsünde yediren içiren insanlar misafirperver insanlardır” (Özdemir, 1990, s. 740).

Sağlık ve Temizlik: “Çocuklara, özbakım becerileri kazandırmak için küçük yaşlardan itibaren çeşitli yönlendirmelerde bulunulur. Çocuk, temizlik ve sağlığa dair kuralları ilk olarak ailesinden ve yakın çevresinden; daha sonra da örgün eğitim kurumlarında planlı eğitim yöntemleri vasıtasıyla öğrenir ve alışkanlık hâline getirir” (Güler, 2014, s. 174).

Arkadaşlık: “Arkadaşlık, bireyin gelişim sürecinde önemli yer tutan, onun bilişsel ve duyuşsal öğrenmelerine büyük oranda katkıda bulunan bir olgudur. Her çocuğun sosyal gelişimi için uygun arkadaş çevresine gereksinimi vardır” (Güler, 2014, s. 107).

Duyarlılık: “Duyarlılık, kişi ve ortam arasındaki uyumun sağlanması ve kişinin belirli sosyal ortamdaki değişimlere uyabilmesi şeklinde tanımlanır” (Seyyar, 2004, s. 184). Duyarlılık değerine sahip kişiler sorumluluklarının bilincinde, sahip çıkmayı ve korumayı bilen, hassasiyet duygusuna sahip kişilerdir.

2.3.2. Değerler Eğitimi ve Önemi

Toplumlar, yeni kuşakların toplumla ve bireylerle uyumlu, mutlu, huzurlu ve iyi bir sosyal role sahip olmaları için çaba sarf etmektedirler. Günümüzde hızlı bir değişim gösteren dünyada bu çaba, büyük zahmet ve bilinç gerektirmektedir.

Dünyadaki hızlı değişimler bazen olumlu bazen ise olumsuz olarak değerleri etkilemektedir. Değer kavramlarının zarar görmesi özellikle çocukları ve gençleri etkilemektedir. Bunun sonucu olarak yeni kuşaklar toplumda önemli yeri olan sevgi, saygı, sorumluluk, arkadaşlık, aileye bağlılık vb. gibi değerlerden yoksunlaşmaya başlamaktadır. Bu değer zayıflaması çocuklar ve gençleri olduğu kadar toplumu da olumsuz yönde etkilemektedir. Bu bağlamda günümüzde sosyal bilimciler değer ve değer etiğimi üzerine araştırmalar yapmakta, alanın ne kadar önemli olduğunu dile getirmeye çalışmaktadır.

Değer eğitimi; insana özgü olanakları, diğer bir ifadeyle, insana özgü bütün etkinlikleri insansal etkinlikler olarak amaçlarına uygun tarzda gerçekleştirebilecek duruma gelmelerine yardımcı olmak, insandaki davranış ve duyguları ortaya çıkarmak, hayata yön vermek ve biçimlendirmek amacıyla yapılan etkinlikleri kapsamaktadır (Kuçuradi, 1985; Çağlayan, 2005).

Dünya üzerinde değerler eğitiminin gerekliliği kabul edilmesine rağmen, hangi değerlerin bireylerce benimsenmesi gerektiği noktasında görüş birliği yoktur. “Değer çatışmalarının yaşandığı toplumlarda dahi saygı, adalet, dürüstlük, nezaket, gibi genel ahlaki ilkelerin bulunması buralarda da değerler eğitiminin önemine işaret etmektedir” (Güven, 2014, s. 28).

Duygular, tercihler, inançlar, beklentiler ve tutumlar, beğeni ve takdir duyguları, ahlak ve etik değerler vb. öğelerden oluşan duyuşsal süreç, bireysel ve toplumsal yaşam için vazgeçilmez bir unsurdur. Toplum için vazgeçilemeyen bu unsurlar birey için de vazgeçilmezdir. Değerlerine bağlı nitelikli bireyler, sağlıklı ve nitelikli toplumların oluşmasında büyük önem arz etmektedirler. Bu sebeple değerler, bireylerin ve toplumun yaşamında önemli bir yer teşkil eder (Agle ve Caldwell, 1999; Bacanlı, 2002; Doğanay, 2006; Kınca1, 2007).

Değerler eğitimi ve karakter eğitimi, öğrencilerin sorumluluklarını taşıyabilecekleri ölçüde seçimler yapabilmelerine imkân sağlayan bilgi, beceri ve yeteneklerinin geliştirilmesi demektir (Ryan ve Bohlin, 1999). “Değerlerin yozlaşmasının önlenmesi ve kalıcılığının sağlanması için okullardan yararlanılabilir. Değerler eğitiminin okullarda etkin bir şekilde planlanması ve uygulanmasının önemli şartlarından biri öğretmenlerin değerler eğitimine hâkim olmalarıdır” (Güven, 2014, s. 30-31).

Değerin toplum üzerinden etkisi çok büyüktür. Bu kadar önemli olan bir kavramın eğitimi de büyük önem arz etmektedir. Değer eğitimi, toplumda aile ortamı, dini kurumlar ve okullar aracılığıyla verilmektedir. En etkili değer eğitimi ve öğretimi ise okullarda verilmektedir. Çünkü okullarda verilen eğitim planlı ve programlıdır. Planlı ve programlı yürütülen etkinlikler aracılığıyla değerler çocuklara istedik yönde kazandırılmaktadır.

Bu bağlamda okullarda verilecek değerler eğitiminde öğretmenlere ve okul yönetimine büyük görevler düşmektedir. Tyree ve Vence'ye göre değerlerin öğretilmesi aşamasında öğretmenler:

- Model olmalı,
- Sınıf içinde ortak bir sosyal doku oluşturmalı,
- Her öğrenciye sorumluluk verip onların ahlakî gelişimlerine katkıda bulunmalı,
- Öğrencilere karar verme olanağı tanımalı,
- Paylaşım fırsatı vermeli,
- Ortak çalışmaya teşvik etmeli (Aktaran: Dilmaç, 2012, s. 2).

Değer eğitimi ile ilgili olarak eğitim sisteminin önemine değinen Doğan (1997, s. 18), düşüncelerini şu şekilde ifade eder: “Bir ülkenin eğitim sistemi o ülkenin önem verdiği ve eğitim sistemine de yansımış olan değerlerle başlar. Bu değerler eğitiminin çerçevesini, amaçlarını ve yönünü belirler. Eğitim sistemi bu amaçlara ulaşmak için faaliyet gösterir.”

Bu bağlamda, Milli Eğitim Bakanlığı da örgün eğitim aşamaları için bir “Değerler Eğitimi” çalışması başlatmıştır. Bu amaç doğrultusunda 28-29 Mayıs 2010 tarihinde İstanbul’da gerçekleşen “Değerler Eğitimi Uluslararası Konferansı” bu konuda ülke genelinde söz sahibi olan öğretmen üyelerinin çalışmalarıyla gerçekleştirilmiştir. Gerçekleşen bu konferans, Millî Eğitim Bakanlığının yayımladığı genelgeyle de alakalı olarak değer eğitimi konusunda destekleyici niteliktedir.

“Konu ile ilgili olarak ayrıca 18. Millî Eğitim Şurası’nda ‘Değerler Eğitimi’ konusu, ‘Spor, Sanat, Beceri ve Değerler Eğitimi’ başlığında özel bir komisyon olarak gündeme de alınmıştır” (Yaman, 2012, s. 37).

18. Millî Eğitim Şûrası Kararları arasında Spor, Sanat, Beceri ve Değerler Eğitimi başlığı altında sunulan kararlarda değerler eğitimiyle ilgili alınan kararlar şu şekildedir:

1. “Sanat İnsanı Yetiştirme Projesi” ve “Değerler ve Eğitimi Projesi” hazırlanarak uygulamaya konulmalıdır.

2. Öğretim programlarında, değerler eğitiminde değer aktarımı yerine ulusal ve evrensel değerler birlikte düşünülerek farkındalık kazandıracak yaklaşımlara öncelik verilmelidir.

3. Değerin bir tercih olduğu ve toplumların benzer tercihlere sahip kişilerden oluştuğu vurgulanarak öğretmenlere değer eğitimi bilinci kazandırılmalıdır.

4. Öğretmen yetiştiren tüm programlara değerler eğitimine yönelik bir ders konulmalı ve sistemdeki öğretmenlerin hizmet içi eğitim programlarında değerler eğitimine yer verilmelidir.

5. Ortak değerlerin vurgulanması ve değer farklılıklarının zenginlik olduğu bilincinin kazandırılması için gerekli düzenlemeler yapılmalıdır. Tüm eğitim-öğretim kademelerinde değerler eğitimine yönelik, STK'larla iş birliği yapılarak alan öğretmenlerinin ortak kullanabileceği program ve materyal geliştirilmelidir.

6. Değerler eğitimine, okul öncesinden başlayarak yaygın eğitim dâhil olmak üzere eğitim-öğretimin her kademesinde, tüm dersler ve okul kültürü içerisinde yer verilmeli ve bu konuda öğretmen, yönetici, öğrenci, aile ve çevre ile iş birliğine gidilmeli, farkındalık oluşturulması için kitle iletişim araçlarından faydalanılması amacıyla gerekli düzenlemeler yapılmalıdır.

7. Ödüllendirme kriterlerinde, değerler eğitimi açısından örnek davranışlar sergileyen öğrencilere yönelik düzenlemeler yapılmalıdır.

8. Medya ve değerler eğitimi ilişkisi konusunda farkındalık kazandırmaya yönelik araştırma ve eğitim çalışmalarına önem verilmeli; bu konuda gerekli yasal düzenlemeler yapılmalıdır.

9. Öğrencilerin akademik başarıları yanında değerlerin oluşumunda önemli yeri olan duygusal, sosyal ve ruhsal zekâ gelişimlerine yönelik de yatırım yapılmalıdır (MEB, 2010).

Değer eğitimine günümüzde büyük önem verilmesi ve alan üzerinde çalışmaların yoğun bir şekilde yapılması toplumdaki değerlerinin korunmaya çalışıldığını göstermektedir. İnsanların değerlerini yitirmeye başladığı günümüzde bu çalışmaların nicel ve nitel olarak daha fazla yapılması gerektiğini ortaya koymaktadır.

2.3.3. Türkçe Eğitiminde Değer Eğitimi

Dil, insanoğluna kimlik kazandıran, millî ve evrensel değerler konusunda ipuçları veren, değer paylaşımını sağlayan, millî kültürü ve değerleri öğreten önemli bir araçtır (Çelikpazu ve Aktaş, 2011; Özbay ve Tayşi, 2011).

Günümüzde meydana gelen teknolojik gelişmeler kültürel, sosyal ve ekonomik hayatta birçok değişimi de beraberinde getirmiştir. Bu durum gençler ve çocuklar üzerinde olumlu etki yarattığı gibi olumsuz durumlar da meydana getirmektedir. Değerlerin zayıflaması hatta yok olması bu olumsuz durumların başında gelmektedir. Olumsuz durumların ve değerlerin zarar görmemesi için değer eğitimine önem verilmesi gerekmektedir. Bu bağlamda Türkçe dersi, değer eğitiminin çeşitli metinler aracılığıyla yapılacağı ders olarak ön plana çıkmaktadır.

Yaman (2009, s. 108)'a göre "21. yüzyılın yetiştirmeyi amaçladığı bireylerin taşınması gereken temel becerilerin başında millî, manevi ve evrensel değerlere duyarlı olma; kişisel ve sosyal değerlere önem verme ve estetik zevk kazanma becerileri gelmektedir. Öğrencilerin söz konusu becerileri kazanmasında Türkçe derslerinin ayrı bir yeri vardır"

Değer eğitimi bağlamında, 2005 Türkçe Dersi Öğretim Programı incelendiğinde değerler konusu için ayrı bir başlık açılmadığı görülmektedir. Değerler, Türkçe Dersi Öğretim Programında örtük olarak yer almaktadır.

Türkçe Dersi Öğretim Programıyla dinlediklerini, izlediklerini ve okuduklarını anlayan; duygu, düşünce ve hayallerini anlatan; eleştirel ve yaratıcı düşünen, sorumluluk üstlenen, girişimci, çevresiyle uyumlu, olay, durum ve bilgileri kendi birikimlerinden hareketle araştırma, sorgulama, eleştirme ve yorumlamayı alışkanlık haline getiren, estetik zevk kazanmış ve millî değerlere duyarlı bireyler yetiştirilmesi amaçlanmıştır (MEB, 2005, s. 3).

Türkçe Öğretim Programı'nın genel amaçlarında ise millî değerlere yapılan önemi şu şekilde görmek mümkündür:

Madde 9: Türk ve dünya kültür ve sanatına ait eserler aracılığıyla millî ve evrensel değerleri tanımaları,

Madde 10: Hoşgörülü, insan haklarına saygılı, yurt ve dünya sorunlarına duyarlı olmaları ve çözümler üretmeleri,

Madde 11: Millî, manevi ve ahlaki değerlere önem vermeleri ve bu değerlerle ilgili duygu ve düşüncelerini güçlendirmeleri amaçlanmaktadır (MEB, 2005, s. 4).

Öğrencilerin değerleri öğrenmeleri ve anlamaları noktasında öğretmene en önemli yardımcılar eğitim araç gereci olan ders kitaplarıdır. Türkçe derslerinde de hedef ve kazanımlara ulaşma hususunda özellikle ders kitaplarında yer alan metinlerden yararlanılır. Bu bağlamda Türkçe ders kitaplarında değerler eğitiminin amacı, kendini tanımlama, kendini anlama ve kendini tamamlama gibi pratiksel süreçlerden geçirdiği insanın yetilerini en üst düzeye ulaştırarak, insanın iyi hayat yaşamasını sağlamaktır (Belet vd., 2008; Kale, 2013; Oran, 2015).

“Türkçe öğretiminin temel aracı olan metinler, ulusal ve evrensel kültürün dayandığı değerlerin öğrencilere aktarılması için önemli birer araç olma özelliğine

sahiptir. Değer eğitiminin gerçekleştirilmesinde bireyler arasındaki iletişimi sağlama özelliğini taşıyan Türkçenin öğretimi, ağırlıklı olarak farklı niteliklere sahip yazınsal ya da öğretici metinlerle gerçekleştirilmektedir” (Belet vd., 2008, s. 142).

2005 Türkçe Öğretim Programı (MEB, 2005, s. 56) incelendiğinde "Okuma Metinlerinde Bulunması Gereken Özellikler" başlığı altında metinlerin taşınması gereken özelliklerin 27 madde şeklinde sıralandığı ve bunların bir kısmının değerlerle ilgili olduğunu görülmektedir. Değerlerle ilgili olan maddeler şu şekilde ifade edilebilir:

- a. Metinler öğrencinin kişisel gelişimine katkıda bulunacak ve onlara estetik bir duyarlılık kazandıracak nitelikte olmalıdır.
- b. Metinler öğrencinin dil zevkini ve bilincini geliştirecek, hayal dünyalarını zenginleştirecek nitelikte olmalıdır.
- c. Metinlerde insan hak ve özgürlüklerine, insani değerlere aykırı öğeler yer almamalıdır.
- d. Metinlerde millî, kültürel ve ahlaki değerlere, milletimizin bölünmez bütünlüğüne aykırı unsurlar yer almamalıdır.

Türkçe öğretim programı incelendiğinde, değerlerle ilgili ifadelerin örtük olarak programda yer aldığı görülmektedir. Ayrıca programda değerlerle ilgili kazanım ve etkinliklerin sınırlı ve az sayıda olduğu anlaşılmaktadır. Bu bağlamda ilkokul ve ortaokulda değer eğitimi bakımından Türkçe öğretim programının yeterli seviyede olmadığı görülmektedir. Bu bakımdan Türkçe derslerinde veya kitap okuma saatlerinde öğrencilere değer eğitimi verebilecek, değerleri çocuklara kazandırabilecek, çocuk edebiyatı kriterlerine uygun yazılmış olan çocuk

kitaplarının önemi ortaya çıkmaktadır. Çocuğun seviyesine uygun olarak seçilmiş kitaplar ve metinler değer eğitimi etkinliklerinde kullanılmalı ve bu kitapların değer eğitimi bağlamında öneminin farkına varılmalıdır.

2.3.4. Konu ile İlgili Yapılan Çalışmalar

Değerler Eğitimi konularında çok sayıda çalışma yapılmış, değer kavramı ve eğitimde değerler konuları üzerinde durulmuştur. Bu çalışmalardan bazıları aşağıda verilmiştir:

Dilmaç (1999) tarafından hazırlanmış olan “İlköğretim Öğrencilerine İnsanî Değerler Eğitiminin Verilmesi ve Ahlakî Olgunluk Ölçeği ile Eğitimin Sınanması” başlıklı yüksek lisans tezinde, ilköğretim dördüncü ve beşinci sınıf öğrencilerine insanî değerler eğitimi verilerek, araştırmacı tarafından geliştirilen ‘Ahlaki Olgunluk Ölçeği’ ile bu programın etkililiği sınanmıştır. İnsanî değerler eğitiminden elde edilen bulgular kapsamında, ilköğretim öğrencilerinin ahlakî olgunluk seviyelerinin gelişmesinde bu uygulanan programın etkili olduğu ortaya konulmuştur.

Günaydın (2005) “Doğan Kardeş Dergisinde Çocuğa Kazandırılması Hedeflenen Değerler ve Ortaya Çıkan Çocuk Modeli” adlı yüksek lisans tezinde, “Doğan Kardeş” dergisinde çocuğa kazandırılması amaçlanan değerler ve bu değerler sonucunda nasıl bir çocuk modeline ulaşıldığını ortaya koymuştur. Bu çalışma sonunda derginin yayımlandığı dönemde; araştırmacı, çevreci, yaratıcı, yaşadığı dünyayı tanıyan ve sorgulayan çocuk modelinin oluştuğu ortaya konulmuştur.

Demir (2006), “Muzaffer İzgü'nün Hikâyelerinde Çocuk ve Eğitim Teması” başlıklı yüksek lisans tezinde İzgü'nün öykülerindeki çocuk ve eğitim anlayışını tespit etmek amacıyla yetişkinler için 30, çocuklar için de 35 öykü

olmak üzere toplam 65 öykü kitabını ele almış ve eserleri tarama modeli ile incelemiştir. İncelenen hikâyelerde yazarın çocukları eğitmeyi ve onlara iyi alışkanlıklar kazandırmayı hedeflediği tespit edilmiştir. Öykülerin paylaşma, yardımlaşma, fedakârlık, üretkenliğin değeri, boşa zaman geçirmeme, emeğe saygı, güçsüzden yana olma, ülkesini sevmeye, Atatürk ilkelerine sahip çıkma, çevreye ve büyüklere saygılı olma gibi değerleri kazandırdığı, kimi öykülerde ise eski bayramları, komşuluk ilişkilerini, kültürel emeklerin tariflerini anlattığı görülmüştür.

Esmer (2007) tarafından hazırlanan “Cumhuriyet Döneminin İlk Yıllarında (1923-1928) Çocuk Dergilerindeki Tahkiyeli Metinlerin Çocuklara Değer Aktarımı Açısından Değerlendirilmesi” adlı yüksek lisans tezinde 1923-1928 yılları arasında yayımlanan çocuk dergilerindeki tahkiyeli metinler değer aktarımı bakımından değerlendirilmiştir. Toplam on dergi kişilik modeli, ahlakî değerler, millî değerler, evrensel değerler başlıkları altında incelenmiş; sonuç olarak bu dönem dergilerindeki birtakım eksiklikler ifade edilmiştir.

Kaya (2007), “Cahit Zarifoğlu’nun Çocuk Kitaplarında Temel Değerler” başlıklı yüksek lisans tezinde Cahit Zarifoğlu’nun eserlerindeki dinî değerleri (tanrı inancı, şeytan melek, ölüm, ahret, kader), dünyevî değerleri (din, dua, iyi kötü, şükür, temsil dini kişilik, suç ve ceza, peygamber, öğüt, yemin, İslamlık, geleneksel ve göreneksel değerler), ve sosyal değerleri (aile, yardımseverlik, eğitim bilgi, zenginlik, mutluluk, birlikte yaşama, toplumsallık, akıllılık, örnek olma, doğruluk, adalet, öykünmeci tutum, israf, fedakârlık) ele alarak incelemiştir. Değerler iki grupta incelenmiştir. Birincisi dinî değerler ikincisi ise sosyal değerlerdir. Dinî değerler; metafizik değerler ve dünyevî değerler olarak ikiye bölünmüştür. İncelenmeye çalışılan temel değerler meselesinde dikkat çeken husus; Zarifoğlu’nun çocuk kitaplarında, dinî değerlerin yanı sıra sosyal

değerlerin daha ağırlıklı olarak ele alınmış olmasıdır. Dinî ve dünyevî değerler olarak ikiye ayrılarak ele alınan konu etrafında Zarifoğlu'nun temel değerleri bir sanatçı tavrıyla nasıl ele aldığı ve göndermelerindeki asıl merkezlerin neler olduğu tespit edilmeye çalışılmıştır. Sosyal değerleri masalsı anlatımla kitaplarında işleyen Zarifoğlu, dinî değer ve deliller üzerinden sosyal değerleri kendine has bir sanatçı zihniyle ele almıştır. Çalışma boyunca bu değerleri tasnife ve değerler üzerinden Zarifoğlu'nun eserlerindeki değer konularının tespitine çalışılmıştır.

Şen (2007), "Milli Eğitim Bakanlığının 2005 Yılında Tavsiye Ettiği Yüz Temel Eserler Yoluyla Türkçe Eğitiminde Değerler Öğretimi Üzerine Bir Araştırma" başlıklı yüksek lisans tezinde 29'u yerli 29'u yabancı olmak üzere toplam 58 eseri incelemiştir. Araştırma sonuçlarına göre Yüz Temel Eser serisindeki kitaplarda sevgi değerinin ilk sırada yer aldığı ve sevgi değerinden sonra sırasıyla duyarlılık, yardımseverlik, saygı, sorumluluk değerlerinin yer aldığı ifade edilmiştir. Sağlıklı olmaya önem vermek, barış, özgürlük, bilimsellik değerleri ise eserlerde en az yer verilen değerler olarak görülmüştür. İncelenen yerli ve yabancı eserlerde değerlerin yer almasının birbirinden farklılıklar gösterdiği belirtilmiştir. Çalışmada, bazı yabancı eserlerin Türk çocuğunun değerlerine ve yaşamına uygun olmayan öğeler içerdiğine değinilmiş ve araştırmanın sonucunda Yüz Temel Eser Serisinde yer alan kitapların değer aktarımı için yeterli olmadığı belirtilmiştir.

Gökçe (2008), "Gülten Dayıoğlu'nun Öykülerinde Değer Eğitimi ve Öykülerin Türkçeye Katkısı" başlıklı yüksek lisans tezinde yazarın 12 öykü kitabında bulunan 67 öyküyü değer eğitimi açısından incelemiştir. Araştırma sonuçlarına göre öykülerde en çok duyarlılık, dürüstlük, yardımseverlik, arkadaşlık ve paylaşma, çalışkanlık, doğa ve hayvan sevgisi, yaşam sevinci, aile

sevgisi, özveri, komşuluk ve hoşgörü değerlerine yer verildiği görülmüştür. Çalışmada, Dayıoğlu'nun öykülerinin içerisinde birbirinden önemli ve anlamlı değerlere yer verildiği, okuyucusunu değerler eğitimi bakımından eğitmeyi başardığı ifade edilmiştir.

Gündüz'ün (2008), "Oğuz Tansel'in Masal Kitaplarının Eğitim Değeri ve Türkçeye Katkısı" adlı yüksek lisans tez çalışmasında Tansel'in masalları bir bütün olarak ele alınmış ve çeşitli inceleme basamakları kullanılarak incelenmiştir. İnceleme tekniği olarak V. J. Propp'un tekniğinden yola çıkarak malzemedeki masalcıya ulaşma amacı güdülmüştür. Masallar biçim ve içerik yönünden de incelenip, masalın ana temasına ve asıl iletisine aracılık eden unsurlar tündengelim esasına bağlı olarak ayrıştırılmıştır. Çalışmada masalın çocuk okuyucuya sunduğu kazanımlar ve çocuk okuyucuyu olumsuz yönde etkileyebilecek unsurlar ayrıştırılmıştır. Bu bağlamda masalın içerdiği değer yargıları belirlenerek birtakım soyut değerlerin, inanışların, yargı ve düşüncelerin farklı nesnelere aracılığıyla somutlaştırıldığı görülmüştür. Araştırma sonucunda Oğuz Tansel'in masallarının çocuğun masal dünyasına ilgi duymasını sağlayacak ve çocuğa okuma zevki kazandıracak eserler olduğu kanısına varılmıştır. Ayrıca çocuk okuyucuya sezdirilen öğretilerin dil ve zekâ gelişimine katkılar sunduğu sonucunu da varılmıştır.

Belet ve Deveci (2008), "Türkçe Ders Kitaplarının Değerler Bakımından İncelenmesi" başlıklı makale çalışmasında birinci ve beşinci sınıflar arası Türkçe ders kitaplarındaki metinleri değerler bakımından incelemişlerdir. Öncelikle millî değerler, sorumluluk, özdenetim, çalışkanlık, hoşgörü, merhamet, nezaket, onurlu olma, tutarlılık ve dürüstlük olmak üzere, on tema belirlenerek Türkçe ders kitaplarında yer alan metinler bu temalar doğrultusunda analiz edilmiştir. Araştırmanın sonuçlarına göre metinlerin çoğunda değerlerin yer aldığını tespit

edilmiştir ve Türkçe ders kitaplarında yer alan metinlerin 33'ünde millî değerler, 27'sinde sorumluluk, 20'sinde özdenetim, 18'inde çalışkanlık, 17'sinde hoşgörü, 15'inde merhamet, 13'ünde nezaket, 12'sinde onurlu olma, 9'unda tutarlılık, 6'sında dürüstlikle ilgili ifadelere yer verildiği görülmüştür. 30 metinde ise değerlerle ilgili herhangi bir bulguya rastlanmadığı ifade edilmiştir.

Kılınç ve Akyol (2009), "İlköğretim Altıncı Sınıf Türkçe Ders Kitaplarında Yer Alan Sevgi Temasının Değerler Eğitimi Açısından İncelenmesi" başlıklı makale çalışmalarında 2008-2009 eğitim-öğretim yılında okutulmakta olan altıncı sınıf ders kitabındaki sevgi temasının anlama ve anlatma etkinliklerini değerler eğitimi açısından incelemiştir. Araştırmanın sonucunda temadaki kazanımların dil ve zihin becerilerini karşıladığı değerler ve tutumlar konusu üzerinde özel amaçlara değinilmediği ifade edilmiştir. Bunun yanı sıra 155 kazanımdan hiçbirinin içerisinde doğrudan sevgiyi ifade eden bir kazanıma rastlanmadığı, duyuşsal alana seslenmesi gereken kazanımların ise bilişsel hedeflerde kaldığı belirtilmiştir.

Yaman ve diğerleri (2009), "İlköğretim İkinci Kademe Türkçe Ders Kitaplarında Yer Alan Değerler" başlıklı çalışmada 2008-2009 eğitim öğretim yılında okutulmakta olan dört farklı yayınevine ait Türkçe ders kitaplarında yer alan metinlerin tümünü, oluşturdukları 'Ders Kitaplarındaki Değerler Formuna göre incelemiştir. Araştırmanın inceleme sonucunda ikinci kademe Türkçe ders kitaplarında en çok sosyal değerlere, en az dini ve iktisadi değerlere yer verildiği; nazım türündeki metinlerde ise estetik değerlerin daha yoğun işlendiği ve altıncı sınıf ders kitaplarında teorik değerlerin daha fazla yer aldığını sonucuna varılmıştır.

Kılıç (2009), “Yüz Temel Eserde Dini ve Ahlaki Değerler” başlıklı tezinde Samsun ilindeki altı ilköğretim okulu içerisinde seçilen toplam 373 öğrenciye anket uygulamıştır. Anket sonucuna göre belirlediği Yüz Temel Eser içerisinde bulunan 10 kitabı, dini ve ahlaki değerler açısından incelemiştir. Araştırma sonucunda incelenen eserlerde dini değerler olarak din olgusu, Tanrı, peygamber, ahiret ve melek inancı, dua, yemin, ölüm, şükür, batıl inançlar, dini terimler ve semboller gibi değerler tespit edildiği belirtilmiştir. Ahlaki değerler bağlamında hem olumlu hem de olumsuz nitelikler görüldüğü ifade edilmiştir. Türk klasiklerinde saygı, cesaret, cömertlik, sorumluluk ve doğruluk gibi değerlerin övüldüğü, Batı klasiklerinde ise daha çok sevgi, yardımseverlik, dostluk, adalet ve alçakgönüllülük gibi değerlerin ön planda olduğu tespit edilmiştir. Olumsuz özelliklerin genel olarak ortak olmasının yanında Türk klasiklerinde yalan, hırsızlık ve dedikodu; Batı klasiklerinde ise bencillik, aldatmak ve başkalarına özenme konularında yoğunlaşma olduğu görülmüştür. Araştırmanın sonucunda değerlerin aktarımı hususunda bu eserlerin gerekli olmakla birlikte yeterli olmadığı sonucuna varılmıştır.

Çengelci (2010), “İlköğretim Beşinci Sınıf Sosyal Bilgiler Dersinde Değerler Eğitiminin Gerçekleştirilmesine İlişkin Bir Durum Çalışması” adlı yayımlanmamış doktora tezinde, İlköğretim 5. sınıf sosyal bilgiler dersinde değer eğitiminin nasıl gerçekleştiği üzerinde bir durum tespiti çalışması hazırlamıştır. Çalışmada, değer eğitiminin verilmiş yöntemlerinin belirlenmesinin yanı sıra öğretmenin değer eğitiminde yararlandığı kaynaklar ve yaptığı çalışmalar, değerlendirme teknikleri, değer eğitiminde sosyal çevre, aile, arkadaş ve medyanın rolü ile değerler eğitiminde karşılaşılan diğer sorunlar ele alınmıştır.

Güngör (2010), “Değerler Psikolojisi Üzerine Araştırmalar” başlıklı çalışmada, değerler psikolojisi üzerinde çalışmıştır. Çalışmada, ahlaki değerleri

temel olarak bu değerlerle sosyal, iktisadi ve estetik değerler arasındaki ilişkileri açıklamıştır. Her davranışın bir değer sahası ile ilişkili olduğuna değinmiştir.

Aydemir (2010), ‘‘Ömer Seyfettin ve Hikâyelerinde Eğitim Değerleri’’ adlı kitabında Ömer Seyfettin'in öykülerinin değerler yönünden çok zengin olduğunu, yazarın halkı bilinçlendirmek için bilinçli olarak değerleri telkin ettiğini belirtmiştir. Araştırma kapsamı içerisinde öykülerde bulunan değerler ‘Kişilerde Oluşması İçin Telkin Edilen Değerler’ ve ‘Yurt, Millet ve Din Duygularının Telkini’ olmak üzere üç ana başlıkta toplanmıştır. Araştırmanın sonucunda Ömer Seyfettin'in öykülerinde özellikle yurt ve millet duygularının farklı bir önem arz ettiği, telkinler açısından da en başarılı öykülerin bu öyküler olduğu sonucuna varılmıştır.

Bulut (2011) tarafından hazırlanan ‘‘Atasözlerinin Değerler Eğitimindeki yeri’’ adlı yüksek lisans tezinde atasözleri ve bu atasözlerinin iletteği değerleri tespit edilmiştir. Araştırma betimsel alan araştırması yöntemlerinden doküman analizi yöntemi ile gerçekleştirilmiştir. Çalışmada bireye kazandırılmak istenen değerler ve bunlara erişmede başvurulabilecek atasözleri belirlenmiş ve atasözlerinin değer eğitimi sürecindeki önemi ifade edilmiştir.

Özbay ve Tayşi'nin (2011) hazırlamış oldukları ‘‘Dede Korkut Hikâyelerinin Türkçe Öğetimi ve Değer Açısından Önemi’’ başlıklı makale çalışmalarında, Muharrem Ergin'in yayımladığı Dede Korkut Kitabı'ndaki 12 hikâyeyi Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı 6. ve 7. sınıflarında yer alan yirmi değer bağlamında incelemişlerdir. Hikâyelerdeki değer unsurlarını sınıflandırarak hikâyelerin Türkçe öğretimindeki önemine değinmişlerdir.

Sönmez (2011) tarafından hazırlanan ‘‘Reşat Ekrem Koçu'nun ocuklar İçin Yazdığı Eserlerde Değer Eğitimi ve Türkçe’’ adlı yüksek lisans tezinde Reşat

Ekrem Koçu'nun çocuklar için yazdığı mensur eserler arasından yirmi beş hikâye, on üç roman, bir gezi yazısı ve bir masal ele alınmıştır. Bu eserler, içerik analizine bağlı olarak incelenmiştir. Araştırmada Koçu'nun çocuğa bakış açısı ve çocuk modeli üzerinde durulmuştur. İşlenen değerler ise maddeler halinde sıralanarak incelenmiştir.

Akyol (2012) tarafından hazırlanan “Resimli Çocuk Kitaplarında Yer Alan Değerlerin İncelenmesi” başlıklı tez çalışmasında okul öncesi çocuklarına yönelik Türkçe basılmış yerli ve yabancı olmak üzere toplamda 250 resimli çocuk kitabı değerler eğitimi açısından incelenmiş ve elde edilen veriler analiz edilmiştir. Yapılan değerlendirmelere göre mutluluk, kibarlık, duyarlılık, sevgi, arkadaşlık, işbirliği değerlerine yüksek oranda; alçakgönüllülük, samimiyet, dürüstlük, özgürlük, saygı ve uyum değerlerine ise düşük oranda yer verildiği sonucuna ulaşıldığı görülmüştür.

Batur ve Yücel (2012) tarafından hazırlanan “Ahmet Efe'nin Çocuk Hikâyelerinde Değer Eğitimi ve Hikâyelerin Türkçe Eğitime Katkısı” adlı makale çalışmasında Ahmet Efe'nin çocuk hikâyelerinde değer eğitimi ve hikâyelerin Türkçe eğitime katkısı bakımından incelenmiştir. Örneklem olarak Ahmet Efe'nin yazdığı çocuk hikâyeleri ele alınmıştır. Bu hikâyelerin çözümlenmesinde ise hikâye haritası yöntemi kullanılmıştır. Hikâyelerin çocuk edebiyatı açısından taşıdığı özellikler değer eğitimi olarak belirlenmiş, sözcük çeşitliliği açısından ise Türkçenin gücüne katkısı ortaya çıkarılmaya çalışılmıştır. Ahmet Efe'nin hikâyelerinde Allah sevgisi, vatan sevgisi, aile sevgisi, arkadaş sevgisi, doğa sevgisi, hayvan sevgisi, doğruluk, dürüstlük, içtenlik, iyilik, yardımseverlik, çalışmanın ve üretmenin değeri, merhametin, acımanın değeri, okul yaşamının değeri ve yaşama sevinci değerleri tespit edilmiştir. Ayrıca değer eğitimi açısından eleştirilen tutumlar olarak yalan ve aldatma, büyük sözü

dinlememe, kıskançlık ve öfke, emanete hıyanetlik etme, hırsızlık ve açgözlülük değerleri tespit edilmiş ve ele alınıp incelenmiştir. Sonuç olarak, Ahmet Efe'nin hikâyelerinin değer eğitimi bakımından zengin bir içeriğe sahip olduğu görülmüştür. Ayrıca Efe'nin eserleri sözcük çeşitliliği ve zenginliği açısından da değerlendirilerek Türkçe öğretimine katkısı bakımından atasözü, deyim, ikileme, kalıp söz ve yansıma kelimelerin yoğun bir şekilde işlendiği görülmüştür.

Kaya (2012) tarafından hazırlanan “Emine Işinsu'nun Romanlarında Değer Eğitimi ve Bu Eserlerin Türkçe Öğretimine Katkısı” adlı yüksek lisans tezinde Emine Işinsu'nun üç farklı roman kitabı; adil olma, aile birliğine önem verme, hoşgörü, dürüstlük, misafirperverlik, saygı, sevgi, sorumluluk, vatanseverlik ve yardımseverlik değerleri bakımından incelenmiştir. Çalışma betimsel olup tarama modelinde yapılmıştır. Elde edilen sonuçlar doğrultusunda Emine Işinsu'nun eserlerinin değer eğitimi bakımından zengin bir içeriğe sahip olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bunun yanı bu eserlerde atasözü, deyim, ikileme, kalıp söz ve yansıma kelimelerin yoğun bir şekilde kullanıldığı da görülmüştür.

Özyar (2012) tarafından hazırlanan “Okuma Becerisinin Geliştirilmesi ve Çocuğun Dil - Kavram Gelişmesi Bağlamında Yalvaç Ural'ın Çocuk Kitapları” adlı yüksek lisans tezi çalışmasında üç farklı çocuk kitabı, çocuk edebiyatı ilkeleri gözetilerek çocuğun okuma becerisi, dil ve kavram gelişimine olan katkısı bakımından incelenmiştir. Çalışma sürecinde öncelikli olarak dilin kullanımı alanlarına yönelik alt başlıklar oluşturulmuş, daha sonra da seçilmiş olan kitaplarda dil kullanım olanakları, verilen başlıklara göre örneklerle açıklanmıştır. Araştırmanın değerlendirilmesinde yazarın anlatım ve biçiminin dil gelişimine olan katkısının oldukça büyük olduğu sonucuna varılmıştır. Özyar, ele alınan kitapların doğal ve rahat anlatım, zengin dilsel ve görsel uyarılar, farklı çocuk edebiyatı türlerini ele alarak yazma gibi açılardan olumlu özellikler taşıdığı

öngörülerek Türkçe Öğretim Programı'nda yer alan kazanımlarla da örtüştüğünü ifade etmiştir.

Arısoy (2014), "Ayla Çınaroğlu'nun Çocuk Romanlarında Dilin Kullanımı ve Evrensel Değerler" başlıklı yüksek lisans tezinde Ayla Çınaroğlu'nun romanlarında yer alan evrensel değerleri incelemiştir. Araştırmada tespit yapılırken nitel araştırma tekniklerinden tarama modeli kullanılmıştır. Araştırmadaki değerler adalet, aile, arkadaşlık, çalışkanlık, cesaret, dayanışma, duyarlılık, dürüstlük, eğitim, emek, hayatla mücadele, iyi huylu olma, kanaatkârlık, mantık yürütme, merhamet, misafirperverlik, özgürlük, özlem, sağlık ve temizlik, saygı, sevgi, umut, yalnızlık, yardımseverliktir.

Oran (2015), "Yalvaç Ural'ın Çocuk Kitaplarında Değer Eğitimi ve Bu Eserlerin Türkçe Öğretimine Katkısı" başlıklı yüksek lisans tezinde Yalvaç Ural'ın eserlerini değerler eğitimi açısından; adil olma, aile birliğine önem verme, hoşgörü, dürüstlük, misafirperverlik; saygı, sevgi, sorumluluk, vatanseverlik ve yardımseverlik değerlerine yer verilmesi bakımından incelemiştir. Çalışma, betimsel nitelikte bir araştırma olup tarama modellerinden doküman incelemesi metodu esas alınarak gerçekleştirilmiştir. Değerlerin örtük veya doğrudan işlendiği toplam 525 bulgu tespit edilmiştir. Elde edilen verilerden hareketle Yalvaç Ural'ın eserlerinde sevgi, sorumluluk, yardımseverlik, aile birliğine önem verme ve dürüstlük değerlerinin yoğun bir biçimde işlendiği; ancak adil olma, misafirperverlik, hoşgörü, saygı ve vatanseverlik değerlerinin yeteri kadar işlenmediği tespit edilmiştir.

Yılmaz (2015) tarafından hazırlanan "Fatma Karabıyık Barbarosoğlu'nun Öykülerinin Değerler Eğitimi Açısından İncelenmesi" adlı yüksek lisans tezinde Barbarosoğlu'nun öyküleri betimsel nitelikte genel tarama modeli kullanılarak

incelenmiştir. Araştırmanın evrenini Fatma Barbarosoğlu'nun 1996-2005 yılları arasında yayımlanan biri öykü seçkisi olan altı kitaptaki 60 öykü oluşturmaktadır. Araştırmada öncelikle Türkçe, Sosyal Bilgiler, Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Öğretim Programları'ndan hareketle değerler eğitiminde ön sıralarda kabul edilen yirmi beş değer tespit edilmiştir. Öyküler tespit edilen değerleri içermeleri bakımından taranmıştır. Değerler ayrı başlıklar halinde ele alınarak tanımları yapılmıştır. Ayrıca çalışmaya öykülerde değerler ile ilgili elde edilen iletilerin sayfa numaralarını gösteren tablolar da eklenmiştir. Böylelikle öykülerdeki alıntılardan da hareketle değerlerin öykülerde işleme biçimleri tespit edilmiş ve değerler ile ilgili sonuca varılmıştır. Araştırma sonucunda öykülerde en çok aile kurumuna ve birliğine önem verme değerine rastlanmıştır. Öykülerde barış değeri ile ilgili iletilere rastlanmamıştır. Eserlerde en az işlenen değerler sırasıyla adil olma, hoşgörü, iffetli olma, saygı ve vatanseverliktir.

2.4. AYŞE YAMAÇ'IN HAYATI, SANATI VE ESERLERİ

2.4.1. Hayatı

“Ayşe Yamaç, 1960 yılında Afyon'un Emirdağ ilçesinde doğmuştur. İlkokulu ve ortaokulu Emirdağ'da, liseyi ise Kütahya Öğretmen Lisesi'nde yatılı olarak okumuştur. 1979 yılında Aydın-Ortaklar Eğitim Enstitüsü'nü bitirmiştir” (www.ayseyamac.blogspot.com.tr adresinden 31.10.2015 tarihinde erişildi).

Türkiye'nin çeşitli yerlerinde öğretmenlik yapan Yamaç, yirmi bir yıl öğretmenlik yaptıktan sonra 2000'de emekli olmuştur. Yamaç, şu an Eskişehir'de yaşamaktadır.

Eli kalem tuttuğu andan itibaren yazar olmayı amaç edinen Yamaç, yazarlık macerasına çocukluk yıllarında başlamış; yazmış olduğu bir şiirle de ilk ödülünü dokuz yaşında almayı başarmıştır. Ortaokulda ve lisede de yazmaya

devam eden Yamaç, okumaya da önem vermiş; çocukluktan itibaren okuduğu kitaplarla kendisini sürekli geliştirmiştir (Kuru, 2016).

Yamaç, okumaya vermiş olduğu önemi şu sözlerle dile getirmektedir: “...çocukluğumdan beridir sürekli okurum. Hâlâ bugün bile yüz sayfadan az okursam o gün hiç okumamış sayarım kendimi. Zaten okumadan yazılmaz. Anadolu’da bir deyiş vardır “Okumadan âlim, yazmadan muallim olunmaz” diye, ben bunu kendime rehber edindim” (Kuru, 2016, s. 165-166).

Yamaç’a göre okumayan insanın penceresi dardır, tek pencereden bakar dünyaya. Bu sebeple Yamaç, ülkemizde ve dünyamızda yaşanan bütün olaylara farklı açılardan bakıp değerlendirebilen, soran sorgulayan, çözüm arayan insan olmak istiyorsak okumaktan başka şansımız olmadığını da önemle belirtmektedir.

Yamaç, edebiyat dünyasına ise 1997 yılında, “Yaşamı Sorgulamak” adlı yetişkinlere yönelik olan şiir kitabıyla girmiştir. Yamaç’ın, çocuk edebiyatı alanında yazmış olduğu ilk eser ise, “Bir Çocuğun Düşleri” isimli masal kitabıdır. 2000 yılında yayımlanan bu eser, Yamaç’ın öğretmen olduğu yokluklarla dolu olan 1980’li yıllarda, kendi öğrencileri için yazmış olduğu öykülerden seçmelerdir. Yamaç, bu eseri yayımlamakla çocuk edebiyatı alanına da ilk ciddi adımı atmış bulunmaktadır (Kuru, 2016).

Ayşe Yamaç, öykülerini, şiirlerini, denemelerini ve çocuk edebiyatı hakkında düşüncelerini “Öğretmen Dünyası, Kadınlar Dünyası, Ayrık sanat, Özgür Pencere, Andız, Eskişehir Sanat, Berfin Bahar, Cumhuriyet Kitap, gibi dergilerde ve internet sitelerinde yayımlatmıştır (www.buyayinevi.com.tr adresinden 31.10.2015 tarihinde erişildi).

“Yamaç’ın yazmış olduğu “İncili Kavak” adlı çocuk romanı ve “Yaşamı Kırk Beş Geçe”nin bazı öyküleri Azerbaycan Türkçesine çevrilmiş ve bu öyküler Prof. Dr. Elçin İskenderzade tarafından Bayatı dergisinde yayımlanmıştır” (www.ayseyamac.blogspot.com.tr adresinden 31.10.2015 tarihinde erişildi).

2.4.2. Sanatı

Ayşe Yamaç, çocuk edebiyatı alanında eserler veren çağdaş yazarlarımızdandır. Kalem aldığı eserler tür bakımından oldukça zengindir. Öykü, şiir, masal ve roman türünde eserleri vardır. Elliye aşkın sayıda kitap sahibi olan Ayşe Yamaç, her geçen yıl yeni kitaplarla çocuk okuyucularının karşısına çıkmaya devam etmektedir.

“Ayşe Yamaç, kendini okumaya ve yazmaya adanmış bir yazarımızdır. Yazmış olduğu kitapları, çocuklara bazen macera dolu bir dünya sunmakta, bazen mutlu bir hayal yaşatmakta bazen de sorunlarla dolu dünyamızla baş etmeyi öğretmektedir” (Kuru, 2016, s. 164).

Yazarlığı kendi ailesi gibi gören Yamaç, yazmanın yalnızlık ve büyük fedakârlık gerektirdiğini belirtmektedir. Kitaplarına kendi öz çocuklarına verdiği değeri veren Yamaç, yazarlığı da bir yaşam biçimi olarak algılamaktadır.

Konu hakkında Yamaç şu sözleri söylemektedir: “Eğer yazarlığı sevmek istiyorsanız yalnızlığı da sevmek zorundasınızdır. Çünkü yazarken yalnız olmak zorundasınızdır. Aslında yazarlık yazarken yalnızlıktır, yaşarken yalnızlık değil. Ama öyle bir toplumda yaşıyoruz ki yazarken yalnızlık yaşarken yalnızlığa dönüşüyor. Çünkü yazmak benim yaşama biçimim oldu, benim ailem oldu” (Kuru, 2016, s. 168).

Yazarlığın bir fedakarlık olduğunu dile getiren Yamaç, yalnızlığı yazarken yaşadığını belirtmektedir. Yazmayı ailesi gibi gören ve severek bu işi yapan yazar böylelikle edebiyata ne kadar önem verdiğini de göstermiş olmaktadır.

Eserlerini oluştururken Anadolu'dan ilham alan Yamaç, Anadolu'nun edebiyatımızda çok önemli bir yeri olduğunu vurgulamıştır. Ayşe Yamaç, Anadolu hakkındaki görüşlerini ise şu şekilde dile getirmiştir: “Anadolu, sayısız uygarlığın beşiği... Estetiğin, duyarlılığın, şiirin, öykünün, romanın yanında acının, hüznün, sefaletin, ezilmişliğin, sayısız baskıların da yangın yeri. Anadolu'yu tanımadan, onu her yönüyle yaşamadan yazılanların bir yanı hep eksik kalmaz mı?” (www.ayseyamac.blogspot.com.tr adresinden 31.10.2015 tarihinde erişildi).

Eserlerini oluştururken Anadolu'yu edebiyatın beşiği olarak gören Yamaç, Anadolu'nun yanında çocukluğunda annesinin türkülerinden, ağıtlarından, masallarından ve anılarından hep bir şeyler öğrenmiştir. Annesinden aldığı bu birikimle okumaya başlayan Yamaç, edebiyat dünyasından ise en çok Yaşar Kemal'den etkilenmiştir. Ayrıca Yaşar Kemal'in, Yamaç için dile getirmiş olduğu, “çocuk, ölürsem gözüm arkada gitmeyecek, kalemimi sana bırakıyorum” sözleri de Yamaç'ın çocuk edebiyatı için ne kadar önemli bir yazar olduğunu bizlere göstermektedir (Kuru, 2016).

Yamaç hakkında çağdaş çocuk edebiyatı yazarı olan Mehmet Güler ise şu ifadelerle yer verir:

“Ayşe Yamaç, çocuk ve gençlik yazını alanında hızla yükselen yazarlarımızdan birisi... Yamaç'ın yükselişi yapaylıklardan uzak. Her şey kendi emeğiyle, öz gücüyle ilintili. Yakından tanıdığım için biliyorum; gece gündüz okuyarak, yazarak, tartışarak, eleştirerek, panel ve söyleşi ortamlarına girerek, herkesten önce kendini eleştiri süzgecinden geçirerek, her şeyin en iyisini ben yaptım havalarına

girmeyerek, edebi yaşama sonuna dek asılarak, kendi kendini sürekli yenilemesini, aşmasını bilerek başarıyor bu yükselişini” (www.ayseyamac.blogspot.com.tr adresinden 31.10.2015 tarihinde erişildi).

Ayşe Yamaç, yazmaya çocuğu tanımakla başlamak gerektiğini belirtmektedir. Söz konusu çocuk tanımının da zorluğunu dile getiren yazar, düşüncelerini şu şekilde dile getirmektedir: “Çocuğu tanımakla başlarız yazmaya. Bazılarının gülümsediğini görür gibi oluyorum. Hepimiz, çocukları yeterince tanıdığımızı düşünürüz. Bakışımız çocuk edebiyatı olunca, şimdiye dek bildiklerimizin hiç de yeterli olmadığını göreceğiz” (www.ozgurpencere.com.tr adresinden 31.10.2015 tarihinde erişildi).

Yamaç’a göre çocukların yaş gruplarına göre özellikleri, ilgi ve gereksinimleri, dünyaları, gerçekliğe yaklaşımları çocuk edebiyatı eserini oluşturmadan önce bilinmesi gereken önemli özelliklerdir. Yamaç konu hakkındaki düşüncelerini şu şekilde dile getirmektedir:

“Çocuk kitabını, çocuk edebiyatı olarak değerlendirmek için, sağlam bir altyapı, yoğun bir birikim gerekir. Hem yetişkin edebiyatını çok iyi özümsemiş olacaksınız, hem de çocuk edebiyatını... Ayrıca, çocuğu da çok iyi tanımak gerekir. Yaş gruplarını, ilgi ve gereksinimlerini, sorunlarını, algılarını, yaşama bakışlarını...” (www.ayseyamac.blogspot.com.tr adresinden 31.10.2015 tarihinde erişildi).

Ayşe Yamaç’a göre “çocuk kitabının edebi ürün olup olmadığı da çok önemlidir. Çocuk kitabı denince, çoğu kişi ve hatta yazarların bir bölümü bile ilgilenme gereği duymaz; çocuğunun eline tutuşturur kitabı. Onun gözünde çocuk kitabı, çocuğun eğitimine, öğretimine katkıda bulunacak bir araçtır yalnızca” (www.ayseyamac.blogspot.com.tr adresinden 31.10.2015 tarihinde erişildi).

Çocuk edebiyatı eserlerine edebi olarak önem verilmesi gerektiğini de dile getiren Yamaç, günümüzde bazı yazarların çocuk edebiyatı ürünlerine yanlış şekilde yaklaştıklarından yakınmaktadır. Hangi yaş dilimine yönelik yazılmış olursa olsun, edebi bir metin, her okuyana farklı tatlar, farklı bakış açıları ile duygu ve düşünce çeşitliliği sunabilmelidir; okuyucunun zevk almasını sağlamalıdır. Yamaç da eserlerini edebi açıdan değerli görüp bu düşünceyle oluşturmaktadır.

Yamaç'a göre "Çocuk edebiyatının temel işlevi, çocuklara kitap okuma sevgisi ve alışkanlığı kazandırmaktır. Çocuk, okuduğu kitaplarla edebi ve estetik beğenilerini de geliştirmelidir. Çocuk edebiyatının yetişkin edebiyatına geçişte bir köprü olduğu düşünülürse, çocuk kitaplarına büyük sorumluluk düştüğü Yamaç için yadsınamaz bir gerçektir" (www.ayseyamac.blogspot.com.tr adresinden 31.10.2015 tarihinde erişildi).

Kitaplarında şekle, biçime, resimlere ve imlâya da ayrı bir önem veren Yamaç, eserlerinde sıklıkla deyim ve kalıplaşmış sözler kullandığını da belirtmektedir. Deyimler ve kalıplaşmış sözler çocukların kültürel ve dil gelişimlerine yardımcı olmakta, çocukların Türkçe eğitimine de ayrıca katkı sağlamaktadır (Kuru, 2016).

Çağdaş çocuk edebiyatı yazarı Yamaç, günümüzde çocuk romanlarında her konunun işlenebileceğini dile getirmekte; ancak toplumsal sorunların ve sosyal hayattaki problemlerin daha az konu olarak işlenmesinden yakınmaktadır. Bu sebeple Yamaç, eserlerinde ağırlıklı olarak toplumsal sorunları işlemektedir. Günümüzde çocuklar için yazılan eğlendirici eserler yanında, sorun odaklı eserlerin de yazılmasının gerekli olduğunu belirtmiştir.

Bu bağlamda Ayşe Yamaç, düşüncelerini şu şekilde dile getirmiştir: “Didaktik, parmak sallayan, yalnızca çocuğu eğitmeyi amaçlayan kitaplar, çocuğun okuma sevgisini yok edeceği gibi, yaşam boyu kitaplardan uzak kalmasına da neden olabilir. Çocuk, aptal yerine konulmaktan hoşlanmaz çünkü” (www.ayseyamac.blogspot.com.tr adresinden 31.10.2015 tarihinde erişildi).

Yamaç’ın, eserlerinde sadece eğitici olmayı amaçlamadığı görülmektedir. Eserlerini sorun odaklı yazan yazar, hem çocukları eğlendirmekte hem de toplumdaki sorunlardan çocukları soyutlamadan bir şeyler öğretmektedir. Ayrıca Yamaç, eğlence amaçlı çocuk kitapları hakkındaki görüşlerini şu şekilde dile getirmektedir:

“Ülkemin çocuklarını, onların sorunlarını tanımayan; yalnızca oyun ve eğlence amaçlı yazılmış kitapları okuyan çocuklar, nasıl ten ve ruh duvarı çizer; yorumu sizlere bırakıyorum. Buradan, oyun ve eğlence amaçlı yazılmış kitaplara karşı olduğum gibi bir düşünce de ortaya çıkmasın. Onlar da gerekli, çünkü çocuk kitaplarının bir işlevi de onları eğlendirmektir, ama yalnızca eğlendirmek değil” (www.ayseyamac.blogspot.com.tr adresinden 31.10.2015 tarihinde erişildi).

Yamaç sadece eğlence amaçlı yazılan kitaplardan yakınmaktadır. Çocukları gerçek dünyadan dışlamamız gerektiğini belirten yazar, eserlerini daha çok sorun odaklı yazmak da ve düşüncelerini şu şekilde dile getirmektedir:

“Her yazarın anlatım biçimi farklı olsa da, aynı konular, çocuk edebiyatında tek tipleşmeyi de beraberinde getireceği korkusunu taşıdığımı söylemeden geçemeyeceğim. Avrupa’da sorun odaklı çocuk edebiyatı üzerine yazılmış sayısız kitap varken, bizdekiler parmakla gösterilecek kadar az; ya da yok” (www.ayseyamac.blogspot.com.tr adresinden 31.10.2015 tarihinde erişildi).

Bu bağlamda değerlendirecek olursak çocuk edebiyatı alanında birçok ödül alan Yamaç, eserlerinde hem çocukları mutlu etmeyi amaçlamış hem de toplumsal sorunları işlemiştir. Çocukları toplumdan soyutlamanın yanlış olduğunu belirten Yamaç, çocuğa uygun bir dille ve örtük olarak toplum sorunlarıyla baş etmeyi öğretmeyi amaçlamaktadır (Kuru, 2016).

Çağdaş çocuk edebiyatı yazarı olan Ayşe Yamaç'ın eserlerinin almış olduğu ödüllerden bazıları ise şunlardır:

- Bu Yayınevi Fantastik Öykü Yarışması, İkinciliği (2003)
- Eskişehir Sanat Derneği Öykü Yarışması, Mansiyon (2005)
- AykırıSanat Kısa Öykü Yarışması, Jüri Özel Ödülü (2005)
- Samim Kocagöz Öykü Yarışması, Cengiz Yörük Özel Ödülü (2005)
- Özgür Pencere Kadın Öyküleri Yarışması, Mansiyon (2005)
- Eskişehir Sanat Derneği Şiir Yarışması, Üçüncülük (2005)
- Eskişehir Sanat Derneği Çocuk Edebiyatı Ödülü (2006)
- AykırıSanat Kısa Öykü Yarışması Başarı Ödülü, Birincilik (2006)

(www.dergi.havuz.de adresinden 31.10.2015 tarihinde erişildi).

2.4.3. Eserleri

Günümüzün çocuk edebiyatı yazarlarından Ayşe Yamaç'ın ellinin üstünde eseri bulunmaktadır. Tür olarak, roman, öykü, şiir ve hikâye türünde eserleri bulunmaktadır.

2.4.3.1. Romanları

Ayşe Yamaç'ın, çoğunluğu 9-15 yaş arası çocuklar için yazdığı 27 romanı vardır. Bu romanlar aşağıda listelenmiştir.

Tablo 1. Ayşe Yamaç'ın Romanları

Kitabının Adı	Yayınevi ve Tarih
Işığa Doğru	Yuva Yayınları – 2004
Kırmızı Araba	Yuva Yayınları – 2004
Umut Yolcuları	Yuva Yayınları – 2004
İncili Kavak	Bu Yayınevi – 2004
Ali'nin Öyküsü	Bu Yayınevi – 2005
Düşlerin Ötesi	Bu Yayınevi – 2007
Sokaklar Düş Yangını	Bu Yayınevi – 2007
Hüzünden Kelepçeler (Yetişkinler için)	Anfora Yayınları – 2008
Yazgülü 1	Bu Yayınevi – 2008
Gezenler Arasında Yolculuk 1-2-3	Bu Yayınevi – 2008
Hayalet Peşinde 1	Bu Yayınevi – 2009
Dedemin Gizli Defteri	Bu Yayınevi – 2010
Bizim Evde Grev Var	Bu Yayınevi – 2010
Mihrican'ın Vurduğu	Bu Yayınevi – 2011
Mihrican Vurgunu	Bu Yayınevi – 2011
Güneşin Anahtarı 1-2-3-4	Bu Yayınevi – 2012
Zümrüt Küpeler	Bu Yayınevi – 2012
Gözlerim Olur Musun	Bu Yayınevi – 2013
Yazgülü 2 Çıkış Yolu	Bu Yayınevi – 2015
Sakarlığımın Şanlı Tarihi	Bu Yayınevi – 2015
Hayalet Peşinde 2 Neden Hayalet Oldum	Bu Yayınevi – 2015
Kaçış	Bu Yayınevi – 2015

2.4.3.2. Hikâyeleri

Ayşe Yamaç'ın çocuklar için yazdığı 15 hikâye kitabı vardır. Bu kitaplar aşağıda listelenmiştir.

Tablo 2. Ayşe Yamaç'ın Hikâyeleri

Kitabının Adı	Yayınevi ve Tarih
Sokak Çocuğu	Yuva Yayınları – 2004

Uçurtmalar Düşmesin	Yuva Yayınları – 2004
Gökyüzü Yolculuğu	Yuva Yayınları – 2004
Kara Bulut	Yuva Yayınları – 2004
Yıldızları Süpürelim	Yuva Yayınları – 2004
Yaşamı Kırk Beş Geçe (Yetişkinler için)	Ceylan Yayınları – 2007
İki Yunus	Bu Yayınevi – 2009
Uçan Tay	Bu Yayınevi – 2012
Yiğitcan ile Cansu Dizisi (6 Kitap)	Bu Yayınevi – 2013
Kuşlar Nereye Gitti	Bu Yayınevi – 2015

2.4.3.3. Masalları

Ayşe Yamaç'ın çocuklar için yazdığı dört masal kitabı vardır. Bu kitaplar aşağıda listelenmiştir.

Tablo 3. Ayşe Yamaç'ın Masalları

Kitabının Adı	Yayınevi ve Tarih
Bir Çocuğun Düşleri	Yuva Yayınları – 2000
Gökkuşuğu Nereye Gitti	Bu Yayınevi – 2010
Yıldız	Bu Yayınevi – 2011
Deniz Cüceleri	Bu Yayınevi – 2012

2.4.3.4. Şiirleri

Ayşe Yamaç'ın çocuklar için yazdığı bir, yetişkinler için yazmış olduğu ise 3 şiir kitabı vardır. Bu kitaplar aşağıda listelenmiştir.

Tablo 4. Ayşe Yamaç'ın Şiirleri

Kitabının Adı	Yayınevi ve Tarih
Yaşamı Sorgulamak	Gündoğan Yayınları – 1997
Bir Işıktan Bin Işığa	ART Yayınları – 1998
Bir Destandır Mustafa Kemal (Çocuklar için)	Bu Yayınları – 2011
Dokunduğum Yaralar	Arstop Yayınları – 2011

3. BÖLÜM

YÖNTEM

3.1. Araştırma Modeli

Bu çalışma, betimsel nitelikte bir araştırma olup doküman incelemesi yöntemi esas alınarak gerçekleştirilmiştir. “Nitel araştırmalar verilerin teker teker okunması yoluyla kod ve kategorilere dayalı olarak araştırma sonuçlarının sunulmasını sağlar” (Merriam, 1998, s. 58).

“Doküman incelemesi, araştırılması hedeflenen olgu ya da olgular hakkında bilgi içeren yazılı materyallerin analizini kapsamaktadır. Doküman incelemesi, bir araştırma problemi hakkında belirli zaman dilimi içerisinde üretilen dokümanlar ya da ilgili konuda birden fazla kaynak tarafından ve değişik aralıklarla üretilmiş dokümanların geniş bir zaman dilimine dayalı analizini olanaklı kılmaktadır” (Yıldırım ve Şimşek, 2000, s. 140-143).

Bu çalışmada Ayşe Yamaç’ın eserleri, değerler eğitimi ve dil zenginliği olmak üzere iki aşamada incelenmiş ve değerlendirilmiştir. Ayşe Yamaç’ın 9-12 yaş aralığına hitap eden dört romanı, 13-15 yaş aralığına hitap eden üç romanı tek tek okunarak taranmış ve elde edilen veriler tablolar halinde sunulmuştur.

3.2. Evren ve Örneklem

Çalışmanın evrenini çocuk edebiyatı yazarı olan Ayşe Yamaç’ın yazmış olduğu 27 çocuk kitabı oluşturmaktadır.

Çalışmanın örneklemine ise 27 çocuk kitabı arasından 9-12 ve 13-15 yaş aralığına hitap eden *Ali'nin Öyküsü*, *Dedemin Gizli Defteri*, *Hayalet Peşinde*, *İncili Kavak*, *Bizim Evde Grev Var*, *Düşlerin Ötesi*, *Zümrüt Küpeler* adlı eserleri

olmak üzere yedi çocuk romanı oluşturmaktadır. Eserler hakkında bilgi aşağıdaki tabloda yer almaktadır.

Tablo 5. Ayşe Yamaç'ın İncelenen Eserleri

Nu	Kitabın adı	Yayınevi	Sayfası	Türü	Yaş Aralığı
1	Ali'nin Öyküsü	Bu Yayınevi	72	Roman	9-12
2	Dedemin Gizli Defteri	Bu Yayınevi	104	Roman	9-12
3	Hayalet Peşinde	Bu Yayınevi	128	Roman	9-12
4	İncili Kavak	Bu Yayınevi	102	Roman	9-12
5	Bizim Evde Grev Var	Bu Yayınevi	152	Roman	13-15
6	Düşlerin Ötesi	Bu Yayınevi	160	Roman	13-15
7	Zümrüt Küpeler	Bu Yayınevi	175	Roman	13-15

3.3. Verilerin Toplanması

Çalışmada Ayşe Yamaç'ın çocuk romanlarının değerler eğitimi ve dil zenginliği olmak üzere iki açıdan incelenmiştir.

Değerler eğitimiyle ilgili ölçütler şöyle belirlenmiştir:

Öncelikle değerler eğitimi ile ilgili yapılan çalışmalar, makaleler ve tezler incelenmiştir. İncelenen çalışmalara göre en sık işlenen değerler sıralanmış; birbirine yakın bazı değerlerin bir değer adı altında birleştirilebileceği görülmüştür. Söz gelişi, yardımlaşma, dayanışma ve komşuluk değerleri yardımlaşma değeri altında birleştirilmiştir. Daha sonra listelenen değerlerin uygun olup olmadığı konusunda dört uzmanın görüşüne başvurulmuştur.

Araştırmalar sonucunda ve dört uzman görüşü de dikkate alınarak 12 değer belirlenmiştir. Ayşe Yamaç'ın yedi çocuk romanı yardımlaşma, sorumluluk, sevgi, saygı, adil olma, aile birliğine önem verme, dürüstlük, hoşgörü, misafirperverlik, sağlık ve temizlik, arkadaşlık, duyarlılık değerlerinin işlenmesi bakımından incelenmiştir.

Ayşe Yamaç'ın eserleri, değerler eğitimi bakımından incelenirken değerler için paragraf düzeyi ölçüt alınmıştır. Bu eserlerde doğrudan veya örtük olarak yer alan değerler eğitimi ile ilgili ifadeler belirlenmiş daha sonra bu ifadeler ilgili olduğu değer başlığı altında verilmiştir.

Deyim ve atasözleri belirlenirken ise Metin Yurtbaşı (2012) tarafından hazırlanan Sınıflandırılmış Atasözleri Sözlüğü'nden ve yine Metin Yurtbaşı (2012) tarafından hazırlanan Sınıflandırılmış Deyimler Sözlüğü'nden ve TDK'nin genel ağ adresindeki Atasözleri ve Deyimler Sözlüğü'nden, yararlanılmıştır. Elde edilen veriler tablolar halinde verilerek yorumlanmıştır.

3.4. Verilerin Çözümlemesi ve Yorumlanması

Bu çalışmanın veri analizi sürecinde, öncelikle araştırmanın kaynaklarını oluşturan Ayşe Yamaç'ın 27 çocuk romanı içinde yer alan yedi romanı baştan sona taranmıştır.

Veriler, Ayşe Yamaç yazmış olduğu *Ali'nin Öyküsü*, *Dedemin Gizli Defteri*, *Hayalet Peşinde*, *İncili Kavak*, *Bizim Evde Grev Var*, *Düşlerin Ötesi*, *Zümrüt Küpeler* adlı eserlerinden elde edilmiştir. 12 değer doğrudan veya örtük olarak işlenen bölümleri eserlerden tespit edilerek elde edilmiştir. Elde edilen bulgular, tablolar hâlinde verilerek yorumlanmıştır.

Dil zenginliği açısından incelerken yedi çocuk romanı tek tek taranarak eserlerde kullanılan atasözü, deyim, kalıp söz ve ikilemeler tespit edilmiş, elde edilen bulgular nitel açıdan sınıflandırıldıktan sonra nicel olarak analiz edilmiştir.

4. BÖLÜM

BULGULAR ve YORUM

Ayşe Yamaç'ın örneklem olarak alınan eserlerinin bu bölümde, değerler eğitimi ile dil zenginliği bakımından incelemesi yapılarak, bunlara ait bulgu ve yorumlara yer verilmiştir. Ayrıca eserlerin özetleri de bu bölümde yer almaktadır.

4.1. 9-12 Yaş Dönemi Kitapları

4.1.1. Ali'nin Öyküsü

“Ali'nin öyküsü” adlı bu kitap, Bu Yayınevi'nden çıkmış olup 72 sayfadır. Kitabın özeti şöyledir:

Ali on yaşında, esmer, ufak tefek bir çocuktur. Altı kardeşin en küçüğüdür. Ali'nin üç ablası evli, bir tanesi de nişanlıdır. Evli olan ablaları Fatma, Nazik ve Güllü yurt dışında yaşarlar. Nişanlı olan ablası Gülfidan ise evlilik hazırlıkları yapan genç bir kızdır. En küçük ablası Sultan da Ali'den iki yaş büyük, ilkokulu geçen yaz bitirmiş bir kız çocuğudur. Ali babasını hiç görmemiştir. Onu küçükken kaybeder ve ailenin tek erkeği olarak kalır. Annesi Şükriye Hanım ise Ali'nin en değerli varlığıdır. Ali annesini çok sever. Tüm köy işlerinde annesine yardım eder. Bazen de hayvanların başında çobanlık yapar. Ali'nin Azgın adında bir de köpeği vardır. Hayvanları dağa otlatmaya gittiğinde köpeği Azgın'ı da hep yanında götürür.

Ali ve ailesinin yaşadığı yer Tepeli kasabasıdır. Ancak herkes buraya köy gözüyle bakar. Buradaki köy halkı hayvancılıkla uğraşır. Köy, adı gibi etrafında tepelerle doludur. Tarım alanı pek yoktur. Ali'nin bu köyde Selim ve Mehmet adında iki arkadaşı da vardır. Ali ve arkadaşları genellikle dereye yüzmeye giderler. Çelik çomak, beş taş gibi oyun oynarlar. Ali, oyun oynama arzusu

dışında kitap okumayı da çok seven bir çocuktur. Bol bol kitap okur ve kitapları bitince annesinden yeni kitaplar almasını ister.

Ali ve arkadaşlarının köydeki hayatları oyunlarla sürer. Ancak bir gün üç köpeğin, küçük bir köpeğe saldırdığını görürler. Hayvanları çok seven Ali, arkadaşlarıyla birlikte küçük köpeği kurtarır. Kurtarma sırasında büyük köpeklerden biri Ali'nin bacağını ısırır. Bu ısırık pek fazla belli olmayan basit bir sıyrıktır; ancak bütün kötü günler de bu basit bir sıyrıkla başlar. Ali, bu ısırık sonrası yavaş yavaş halsizleşmeye başlar. Yemek yiyemez olur, arkadaşlarıyla oyun oynayamaz duruma düşer. En sevdiği yemekleri bile yiyemez. Ancak kimse bu hastalığın ısırık yüzünden olduğunu bilmez. Şükriye Hanım, Ali'nin durumunun ciddileştiğini fark eder ve onu köydeki Hasan Hoca'ya götürür. Hasan Hoca, Ali'ye okur, üfler ve doktora gitmelerine gerek olmadığını söyler. Ali'yi karanlık bir odaya kapatırlar ve sadece kuru ekmek ve su verirler. Bunun karşılığında da Şükriye Hanım, bir kuzuyu Hasan Hoca'ya verir. Ancak Ali günden güne daha da kötüleşir. En sonunda köyün muhtarı ve Selim'in babası Kadir Bey, Şükriye Hanımla konuşurlar. Ali'nin şehre doktora götürülmesi gerektiğini Şükriye Hanıma kabul ettirirler.

Doktorlar Ali'nin kuduz olduğunu söylerler ve neden daha önce hastaneye gelmediklerini sorarlar. Eğer daha erken gelselerdi Ali'nin kurtulabileceğini söylerler. Şükriye Hanım yaşanan bu duruma çok üzülür. Ali'yi oracıkta bırakmak istemez. Hastalığın bulaşıcı olduğunu öğrenince de Ali'yi hastanede bırakıp Kadir Bey ile köye geri döner.

Şükriye Hanım köye dönünce doğruca Hasan Hoca'nın evine gider ve onun yüzüne tükürür. Tüm köy halkının içinde cehaletin ne kadar kötü olduğunu, bilinçli olmamanın cezasını çektiğini haykırarak haykırarak anlatır. Çocuklarımızı

okutmamız gerektiğini, başka çocukları kurban vermememiz gerektiğini ağlaya ağlaya anlatır. Bu süreçte Ali'nin ölüm haberi gelir. Şükriye Hanım ve kızları bu duruma çok üzülürler. Üzüntüsünü biraz olsun atlatan Şükriye Hanım, ilerleyen günlerde Gülfidan'ı köyde evlendirir ve çocuklarını okutması için kızını sıkı sıkı tembihler. Daha sonra koyunlarını satar ve kızı Sultan'ı da yanına alıp şehre yerleşir. Şükriye Hanım şehirde ilk iş olarak, Sultan'ı okula yazdırır ve hayatına bilinçli bir şekilde devam eder.

Bu kitapta, küçük bir çocuk olan Ali'nin hem gerçek hem de hayali bir öyküsü anlatıldığı görülmektedir. Anadolu köyünde geçen olaylarda, cahilliğin ve bilgisizliğin ne kadar kötü bir şey olduğu vurgulanmaktadır.

4.1.1.1. Ali'nin Öyküsü'nde Değerler Eğitimi

Eserde yer alan tüm değerler, doğrudan ve örtük olarak belirtilmiş, toplamları da verilerek aşağıdaki Tablo 6'da listelenmiştir:

Tablo 6. Ali'nin Öyküsü – Değerler

Değerler	Doğrudan	Örtük	Toplam
Yardımlaşma	11	1	12
Sorumluluk	0	3	3
Sevgi	8	3	11
Saygı	0	1	1
Adil Olma	0	2	2
Aile Birliğine Önem Verme	0	1	1
Dürüstlük	0	1	1
Hoşgörü	0	3	3
Misafirperverlik	0	1	1
Sağlık ve Temizlik	0	10	10
Arkadaşlık	2	0	2
Duyarlılık	0	3	3
Toplam	21	29	50

Tablo 6’da yardımlaşma değerinin 12, sorumluluk değerinin 3, sevgi değerinin 11, saygı değerinin 1, adil olma değerinin 2, aile birliğine önem verme değerinin 1, dürüstlük değerinin 1, hoşgörü değerinin 3, misafirperverlik değerinin 1, sağlık ve temizlik değerinin 10, arkadaşlık değerinin 2, duyarlılık değerinin 3 kez yer aldığı görülmektedir. Eser içinde en fazla yardımlaşma, saygı, sağlık ve temizlik değerlerinin yer aldığı görülmektedir.

Ayşe Yamaç’ın incelenen Ali’nin Öyküsü romanında yer alan değer bulgularından bazıları şunlardır:

Ablamın işi çok. Ben, ona yardım ediyorum. Biliyorsun, harman sonu evlenecek. Onun çok işi var. (Yamaç, 2011b, s. 41) (yardımlaşma değeri).

Okullar, yaz tatiline girmişti. Koyunları gütmeye işi de Ali’nin olmuştu. Ali bu işi severek yapıyordu. (Yamaç, 2011b, s. 8). (sorumluluk değeri).

Annesi Şükriye, Ali’nin her şeyiydi. Onu çok seviyordu. Gülfidan ile Sultan’ı da seviyordu. (Yamaç, 2011b, s. 8). (sevgi değeri).

Ali içeri girdi. Sofraya oturdu. Ablasını beklemeye koyuldu. (Yamaç, 2011b, s. 13). (saygı değeri).

Bu evde yaşadığımızı göre, işleri de birlikte yapmalıyız. Ben erkek değilim ama koyunları güdüyorum. (Yamaç, 2011b, s. 28). (adil olma değeri).

Ablanı dinlemezsen, bir daha dereye gitmene izin vermem! O, senin iyiliğini düşünüyor. (Yamaç, 2011b, s. 25). (aile birliğine önem verme değeri).

Anneme haber veririmsem, olur. Habersiz gidersem merak ederler. (Yamaç, 2011b, s. 32). (dürüstlük değeri).

Bizi görünce sevinecektir. Ona; “geçmiş olsun,” demek istiyoruz. (Yamaç, 2011b, s. 46). (hoşgörü değeri).

Kızının evine uğradı. O gün, ona konuk oldu. Onunla ilgilendi. Özlem giderdi. (Yamaç, 2011b, s. 72). (misafirperverlik değeri).

Ali, çok acıktığını fark etti. Bahçedeki çeşmeye koştu. Elini yüzünü yıkadı. (Yamaç, 2011b, s. 11). (sağlık ve temizlik değeri).

Bu çok iyi olur anne! Arkadaşlarımı da çok özlemiştim zaten. (Yamaç, 2011b, s. 12). (arkadaşlık değeri).

Bu, toplumun sağlığını ilgilendiren bir durum. Yasalara uymak zorundayız. Başkalarının yaşamını da tehlikeye atamayız. (Yamaç, 2011b, s. 59). (duyarlılık değeri).

4.1.1.2. Ali'nin Öyküsü'nde Dil Zenginliği

Atasözleri

“Ali'nin Öyküsü” romanında yer alan atasözleri ve eserde yer alan sıklıkları, alfabetik sıraya göre sıralanarak aşağıdaki Tablo 7’de listelenmiştir:

Tablo 7. Ali'nin Öyküsü – Atasözleri

Atasözleri	Sıklık	Sayfa Numarası
-	-	-
Toplam atasözü sayısı: 0		
Farklı atasözü sayısı: 0		

Tablo 7’de, “Ali'nin Öyküsü” romanında, atasözüne ilişkin herhangi bir bulguya rastlanmadığı görülmektedir.

Deyimler

“Ali'nin Öyküsü” romanında yer alan deyimler ve eserde yer alan sıklıkları, alfabetik sıraya göre sıralanarak aşağıdaki Tablo 8’de listelenmiştir:

Tablo 8. Ali'nin Öyküsü – Deyimler

	Deyimler	Sıklık	Sayfa Numarası
1.	ağzı bıçak açmamak	1	48
2.	ağzını tutmak	1	54
3.	amma	1	7
4.	bir dediğini iki etmemek	1	8
5.	boşa çıkmak	1	11
6.	boyun bükmek	2	61, 30
7.	boyun eğmek	1	19
8.	canı sıkılmak	6	12, 12, 18, 19, 26,
9.	canını vermek	1	52
10.	canını yakmak	5	22, 44, 46, 46, 50
11.	çile doldurmak	1	44
12.	dikkat kesilmek	1	20
13.	donup kalmak	1	53
14.	doyum olmamak	1	33
15.	dua etmek	1	45
16.	elinden geleni yapmak	1	26
17.	fark etmek	1	11
18.	geçmiş olsun	1	53
19.	geri çevirmek	1	39
20.	gözden kaybolmak	1	66
21.	gözleri dolmak	1	42
22.	gözleri takılmak	1	51
23.	gözleri yaşarmak	1	10
24.	güneş çarpmak	2	18, 34
25.	hışmına uğramak	1	45
26.	hoşuna gitmek	1	25
27.	işe koyulmak	1	33
28.	kahkahadan kırılmak	1	16
29.	karar vermek	1	20
30.	kendine gelmek	3	51, 54, 71
31.	kurban etmek	1	67
32.	kurban vermek	2	70, 71
33.	kusura bakmamak	1	10
34.	kuzu gibi olmak	1	9
35.	ne çıkar	1	18
36.	razı etmek	4	25, 48, 48, 70
37.	silkinmek sıyrılmak	1	51

38.	soluğu almak	1	19
39.	soluk soluğa kalmak	1	31
40.	sözünü tutmak	1	61
41.	şaşkına çevirmek	1	9
42.	toz kondurmak	1	8
43.	umudunu kesmek	1	58
44.	umurunda olmamak	2	45, 62
45.	umudu sönmek	1	64
46.	uykuya dalmak	5	13, 27, 37, 38, 42
47.	yaraya merhem olmak	1	68
48.	yarından tezi yok	1	50
49.	yemeden içmeden kesilmek	1	44
50.	yerinden fırlamak	1	19
51.	yola koyulmak	1	55
52.	yolunu bulmak	1	30
53.	yüreği ağzına gelmek	1	17
54.	yüreğine oturmak	1	64
55.	yüzüne vurmak	1	11
56.	zarar vermek	1	59
Toplam deyim sayısı: 78			
Farklı deyim sayısı: 56			

Tablo 8’de, “Ali’nin Öyküsü” romanında 56’sı farklı olmak üzere toplam 78 deyim kullanıldığı görülmektedir.

Kalıp Sözler

“Ali’nin Öyküsü” romanında yer alan kalıp sözler ve eserde yer alan sıklıkları, alfabetik sıraya göre sıralanarak aşağıdaki Tablo 9’da listelenmiştir:

Tablo 9. Ali’nin Öyküsü – Kalıp Sözler

	Kalıp Sözler	Sıklık	Sayfa Numarası
1.	aman	1	26
2.	güle güle	1	24
3.	hoş geldiniz	4	33, 45, 49, 49
4.	hoşça kal	2	72, 24
5.	iyi geceler	1	13
6.	sağ ol	3	33, 50, 50

7.	sağlıkla gidip gelin	1	55
8.	şükür	1	27
9.	teşekkür ederim	4	33, 33, 33, 51
Toplam kalıp söz sayısı:18			
Farklı kalıp söz sayısı:9			

Tablo 9’da, “Ali’nin Öyküsü” romanında 9’u farklı olmak üzere toplam 18 kalıp sözün kullanıldığı görülmektedir.

4.1.2. Dedemin Gizli Defteri

“Dedemin Gizli Defteri” adlı bu kitap, Bu Yayınevi’nden çıkmış olup 104 sayfadır. Kitabın özeti şöyledir:

Yıldız, ailesi ile birlikte Eskişehir’de yaşayan, doğayı ve köy hayatını çok seven, meraklı bir çocuktur. Okullar yaz tatiline girince Yıldız ve ailesi Kınalı köyüne giderler. Kınalı köyünde Yıldız’ın dedesi yaşamaktadır. Yaşlı adam okumayı, yazmayı, yardımlaşmayı, doğayı seven kültürlü biridir. Bu yüzden köy halkı kendisine ‘kaymakam’ demektedir.

Yıldız, köyde oyun oynamakla vakit geçirirken annesi ev işleriyle babası ve dedesi de tarla işleriyle uğraşırlar. Yıldız, bir gün dedesinin deftere gizlice bir şeyler yazdığını görür ve merakla ne olduğunu öğrenmek ister. Ancak dedesi önemli bir şey olmadığını söyleyip, durumu geçiştirir. İşte her şey, bu merakla başlar.

Meraklı günler geçerken, Yıldız’ın Belçika’dan amcası, yengesi ve yeğenleri Kınalı köyüne tatile gelirler. Yıldız’ın yeğenleri dört kardeştir. Yeğenlerinden Fırat genç delikanlıdır. Pek evde durmaz. Genellikle dışarıda vakit geçirir. Gamze ise Yıldız’dan bir yaş büyük ergenlik çağında olan genç bir kızdır. Tatil boyunca sürekli sorun çıkarır ve ergenlik döneminin sıkıntılı süreçlerini yansıtan özellikler gösterir. Diğer bir yeğeni Hazal ise Yıldız’dan bir yaş küçük,

oyun meraklısı bir çocuktur. En küçükleri Sevgi ise üç yaşındadır. Ayrıca Yıldız'ın Kınalı köyünde Sultan adında bir de arkadaşı vardır. Sultan, Halime teyzenin torunudur. Halime teyze ise Kınalı köyünün güler yüzlü teyzelerinden biridir. Torunu Sultan da güler yüzlü, tatlı, utangaç, becerikli ve “r” sesini söyleyemeyen bir çocuktur. Becerikli oluşunu tüm oyunlarda gösterir. Sultan ve Yıldız tatil boyunca çok iyi anlaşır. Bu iyi ortama Yıldız'ın yeğenleri Hazal ve Sevgi de dâhildir. Gamze ise ergenlik döneminin verdiği duygularla bu ortamda yer alır. Bazen sorun çıkarır bazen ise herkesi iyi davranışıyla şaşırtır.

Köyde vakit, çocuklar arasında sadece oyun oynamakla geçmez. Çocuklar bazen birbirlerine şiir okurlar bazen ise öykü kitabından öyküler okurlar. Bazen de kendi okullarındaki anılarını birbirlerine anlatırlar. Hatta mâni yarışmaları bile düzenlerler. Dedeleri de çocuklara fıkra ve masallar anlatır. Ara sıra da dedeleriyle birlikte Kınalı'da bulunan ormanlık alana pikniğe giderler ve oradaki göl kenarında yüzerler. Çocuklar, şehir hayatından uzak doğanın içinde, ormanın temiz havasında doyasıya eğlenirler.

Günler eğlenceli geçerken Yıldız, dedesinin gizli defterini ve onu bulma arzusunu Sultan ve yeğenleriyle de paylaşır. Onlar da bu duruma merak salırlar. Sürekli evde kimsenin olmayışını beklerler ve defteri ararlar. Bu korku ve heyecan duygularıyla beraber hem defteri ararlar hem de oyunlarını oynamaya devam ederler.

Günlerden bir gün köyde kötü bir olay yaşanır. Kınalı ormanında yangın çıkar. Bu yangında tüm Kınalı ormanı yanar. Hatta yangın köydeki Sultanların da evini yakar geçer. Bu duruma herkes çok üzülür. Bu olumsuz günleri atlatmak için tüm köylü birlik olur. Sultanlara yeni bir ev yaparlar. Yıldız'ın dedesi tüm bu

işlere ön ayak olur. Hatta yanan ormanlık alana tekrardan ağaç fidanları dikmeye başlar. Yıldız'ın babası ve amcası da bu imeceye katılır.

Herkes yardımlaşma telaşıyla uğraşırken Yıldız evde kimsenin olmadığını fark eder. Defteri arar ve bulur. Yaşlı dedesinin her gün özenle yazdığı yazıları görür. Kimi yazılarda yıllar önce vefat eden Hacer ninesi vardır. Bazı sayfalarda ise yaşlı adamın torunlarını ne kadar çok sevdiği yazmaktadır. Küçük meraklı kız, gün gün yazılmış olan bu defterin bir günlük olduğunu anlar. Yıldız yaptığı bu hareket karşısında çok utanır ve defteri yerine koyup oradan uzaklaşır. Dedesi ise Yıldız'ın defteri okuduğunu, Yıldız'ın konuşmalarından anlar ve ona çok kızar. Ancak yaşlı adam torununa daha fazla kıyamaz ve onu affeder. Yıldız'a sıkıca sarılır ve ona sevgi gösterir.

Yıldız ve yeğenlerinin köyden gitme vakti gelir. Yıldız yakın arkadaşı Sultan'ın ve dedesinin Eskişehir'e gelmeleri için ısrar eder ve kış ayına doğru Eskişehir'e geleceklerinin sözünü alır. Ancak daha önce yapılması gereken bir söz vardır. Kınalı'nın yeniden yeşillenmesi gerekir. Kaymakam dede, durmaksızın fidanlar diker ve yeşillikler içindeki Kınalı'ya kavuşma umudunu hiç kaybetmez.

Bu eserde, meraklı bir çocuk olan Yıldız'ın tatil için gittiği Kınalı köyünde başından geçen olaylar anlatılmaktadır. Kitapta sevgi, saygı, birlik, beraberlik, yardımlaşma, ve arkadaşlık değerlerinin sıklıkla işlendiği görülmektedir. Eserde şiir, masal, fıkra, mâni, öykü ve günlük gibi edebiyat türleri de yer almaktadır. Bu bağlamda eser, çocuklara edebiyat zevki yaşatması bakımından da önemlidir.

4.1.2.1. Dedemin Gizli Defteri'nde Değerler Eğitimi

Eserde yer alan tüm değerler, doğrudan ve örtük olarak belirtilmiş, toplamları da verilerek aşağıdaki Tablo 10'da listelenmiştir:

Tablo 10. Dedemin Gizli Defteri – Değerler

Değerler	Doğrudan	Örtük	Toplam
Yardımlaşma	7	7	14
Sorumluluk	0	1	1
Sevgi	10	3	13
Saygı	0	5	5
Adil Olma	0	7	7
Aile Birliğine Önem Verme	0	2	2
Dürüstlük	0	2	2
Hoşgörü	0	8	8
Misafirperverlik	0	12	12
Sağlık ve Temizlik	0	2	2
Arkadaşlık	2	1	3
Duyarlılık	0	3	3
Toplam	19	53	72

Tablo 10’da yardımlaşma değerinin 14, sorumluluk değerinin 1, sevgi değerinin 13, saygı değerinin 5, adil olma değerinin 7, aile birliğine önem verme değerinin 2, dürüstlük değerinin 2, hoşgörü değerinin 8, misafirperverlik değerinin 12, sağlık ve temizlik değerinin 2, arkadaşlık değerinin 3, duyarlılık değerinin 3 kez yer aldığı görülmektedir. Eser içinde en fazla yardımlaşma, sevgi ve misafirperverlik değerlerinin yer aldığı görülmektedir.

Ayşe Yamaç’ın incelenen Dedemin Gizli Defteri romanında yer alan değer bulgularından bazıları şunlardır:

Tatile geldik, ama dedene yardım etmemiz gerekiyor. Yarın yonca tarlasına gidip sulama borularını gözden geçireceğim. (Yamaç, 2011c, s. 14). (yardımlaşma değeri).

Neyse ki dedem söz vermişti. Kışın bir aylığına bize gelecekti. Baharda da bazı hafta sonları gelecek, Kınalı'ya fidan dikecektik. (Yamaç, 2011c, s.103-104). (sorumluluk değeri).

Aman da dedesinin duygulu kızı! Deden sana kurban olsun! (Yamaç, 2011c, s. 33). (sevgi değeri).

Dedem bize fikra anlatmaya başladı. oysa biz sabırsızlanıyorduk, ama dedemin sözünü de kesemezdik. (Yamaç, 2011c, s. 54). (saygı değeri).

Arabaları girişte durdurup yiyecek torbalarını paylaştık. Orman yolunda yürümeye başladık. (Yamaç, 2011c, s. 45). (adil olma değeri).

Çocuklarımın ya da torunlarımın biri bari yanımda olsaydı! Biliyorum, olamazlar. Herkesin yeri, ailesinin yanı. (Yamaç, 2011c, s. 93). (aile birliğine önem verme değeri).

Beni kandırırsan cezan çok ağır olur. Şimdi arabacım sizi evine bıraksın. Böylece evinizi de öğrenmiş olur. (Yamaç, 2011c, s. 103). (dürüstlük değeri).

Teşekkür ederim ama aklımda, dedim, suyu alıp içtim (Yamaç, 2011c, s. 34). (hoşgörü değeri).

Sen de iyi ki bana konuk geldin! Yoksa canım sıkılırdı. (Yamaç, 2011c, s. 26). (misafirperverlik değeri).

Yıldız! Uyukluyorsun kızım. Hadi, ellerini yıka da doğru yatağa. (Yamaç, 2011c, s. 15). (sağlık ve temizlik değeri).

Şimdi iyi arkadaş olduk, değil mi? Artık her gün gelirsin. (Yamaç, 2011c, s. 20). (arkadaşlık değeri).

Düşüncesizlik işte, dedi Halime teyze. Yangın çıkacağımlı bilseler yaktıkları ateşi iyice söndürmezler miydi? (Yamaç, 2011c, s. 62). (duyarlılık değeri).

4.1.2.2. Dedemin Gizli Defteri’nde Dil Zenginliği

Atasözleri

“Dedemin Gizli Defteri” romanında yer alan atasözleri ve eserde yer alan sıklıkları, alfabetik sıraya göre sıralanarak aşağıdaki Tablo 11’de listelenmiştir:

Tablo 11. Dedemin Gizli Defteri – Atasözleri

	Atasözleri	Sıklık	Sayfa Numarası
1.	cana geleceğine mala gelsin	1	62
Toplam atasözü sayısı: 1			
Farklı atasözü sayısı: 1			

Tablo 11’de “Dedemin Gizli Defteri” romanında bir farklı atasözünün kullanıldığı görölmektedir.

Deyimler

“Dedemin Gizli Defteri” romanında yer alan deyimler ve eserde yer alan sıklıkları, alfabetik sıraya göre sıralanarak aşağıdaki Tablo 12’de listelenmiştir:

Tablo 12. Dedemin Gizli Defteri – Deyimler

	Deyimler	Sıklık	Sayfa Numarası
1.	ağzı açık kalmak	1	13
2.	ağzı bir karış açık kalmak	1	83
3.	ağzına almamak	1	43
4.	aklı almamak	1	7
5.	aklı yatmak	1	100
6.	aklına bir şey gelmek	1	77, 81
7.	aklına gelmek	5	23, 58, 60, 61, 69
8.	aklından geçirmek	1	20
9.	ayak uydurmak	1	8
10.	ayakları yerden kesilmek	1	31
11.	bağırıp çağırarak	1	32
12.	bağırına basmak	1	8
13.	baş etmek	1	66

14.	başını sallamak	3	60, 63, 67
15.	boşa gitmek	1	68
16.	boş vermek	2	25, 41
17.	boynunun borcu	1	95
18.	boynunu bükmek	1	75
19.	boyun eğmek	1	49
20.	burnunu çekmek	1	92
21.	burnunu sokmak	1	29
22.	canı sıkılmak	8	15, 26, 39, 44, 44, 49, 70, 71
23.	canı yanmak	1	31
24.	canına okumak	1	27
25.	canını sıkmak	1	33
26.	çılgılık atmak	1	47
27.	dalga geçmek	1	8
28.	dalıp gitmek	2	12, 13
29.	dananın kuyruğu kopmak	1	52
30.	deli olmak	1	25
31.	dil dökmek	1	101
32.	dili tutulmak	1	89
33.	donup kalmak	2	51, 55
34.	ele geçirmek	1	88
35.	elinden düşürmemek	1	33
36.	eser kalmamak	2	60, 67
37.	fırtınayı koparmak	1	83
38.	gönlünü etmek	2	8, 28
39.	göz atmak	1	99
40.	göz kırpmak	1	28
41.	gözden geçirmek	1	33
42.	gözleri açılmak	1	70
43.	gözleri kamaşmak	1	99
44.	gözleri kapanmak	1	29
45.	gözleri parlamak	1	23
46.	gözünü almak	1	10
47.	hak etmek	1	20
48.	hava vermek	1	18
49.	hayal kurmak	2	38, 39
50.	hoşuna gitmek	3	50, 52, 88
51.	iç çekmek	1	31

52.	ıi sızlamak	1	59
53.	ıi yanmak	2	62, 62
54.	ıinden geıirmek	1	45
55.	ıini ıekmek	1	61
56.	ıini karartmak	1	60
57.	ilgi kesmek	1	49
58.	iple ıekmek	3	52, 94, 104
59.	işi gormek	1	19
60.	kahkahadan kırılmak	1	24
61.	kalbini kırmak	1	46
62.	karar vermek	1	15
63.	karın doyurmak	1	68
64.	kendi havasında olmak	1	46
65.	kendi kabuğuna ıekilmek	1	77
66.	kendine gelmek	1	12
67.	kendini tutamamak	1	27
68.	kıyameti koparmak	2	32, 73
69.	konuşmaya dalmak	1	16
70.	kulak misafiri olmak	1	58
71.	kulak vermek	1	98
72.	kurban olmak	2	33, 98
73.	la des tutuşmak	1	34
74.	neden olmak	1	80
75.	oyun bozmak	1	32
76.	odu kopmak	1	43
77.	pabucu ters giydirmek	1	98
78.	rahat bırakmak	1	46
79.	selam yollamak	1	68
80.	sesi ııkmamak	1	58
81.	sesini kesmek	1	46
82.	sır vermek	1	20
83.	sıyrılmak	1	70
84.	sona ermek	1	90
85.	söze karışmak	1	29
86.	sözünü kesmek	1	54
87.	suya düşmek	1	96
88.	şaka etmek	1	100
89.	tadı damağında kalmak	1	99
90.	tadı kaçmak	1	32

91.	tadını çıkarmak	1	8
92.	ters ters bakmak	3	35, 52, 82
93.	uçup gitmek	1	66
94.	uykuya dalmak	4	32, 33, 57, 89
95.	yerin dibine girmek	1	97
96.	yerinde duramamak	1	35
97.	yerinden fırlamak	1	71
98.	yitip gitmek	1	87
99.	yola düşmek	2	71, 99
100.	yola koyulmak	1	57
101.	yüreği ağzına gelmek	1	77
102.	yürek dayanmamak	1	63
103.	yüzüne bakmamak	1	65
104.	yüzünü asmak	1	79
Toplam deyim sayısı: 136			
Farklı deyim sayısı: 104			

Tablo 12’de, “Dedemin Gizli Defteri” romanında 104’ü farklı olmak üzere toplam 136 deyim kullanıldığı görülmektedir.

Kalıp Sözcükler

“Dedemin Gizli Defteri” romanında yer alan kalıp sözcükler ve eserde yer alan sıklıkları, alfabetik sıraya göre sıralanarak aşağıdaki Tablo 13’te listelenmiştir:

Tablo 13. Dedemin Gizli Defteri – Kalıp Sözcükler

	Kalıp Sözcükler	Sıklık	Sayfa Numarası
1.	afiyet olsun	1	35
2.	Allah iyiliğinizi versin	1	77
3.	aman	1	33
4.	arkandan kovalayan mı var	2	82, 12
5.	benden günah gitti	1	67
6.	bir varmış bir yokmuş	2	47, 98
7.	can kırılacağına cam kırılışın	1	82
8.	efendim	1	69
9.	eyvah	1	55

10.	geçmiş olsun	1	61
11.	günaydın	2	15, 84
12.	hoş bulduk	1	84
13.	hoş geldin	5	15, 50, 72, 84, 84
14.	ilahi	1	12
15.	iyi uykular	1	43
16.	keşke	1	38
17.	kusura bakma	2	34, 85
18.	lütfen	3	22, 29, 40
19.	öyle olsun	1	34
20.	özür dilerim	5	52, 52, 84, 97, 97
21.	sağ ol	5	8, 13, 18, 61, 62
22.	selam	1	89
23.	su verenlerin çok olsun	1	76
24.	şükür	1	63
25.	teşekkür ederim	5	34, 72, 88, 88, 91
26.	yeter artık	1	53
Toplam kalıp söz sayısı: 48			
Farklı kalıp söz sayısı: 26			

Tablo 13’te, “Dedemin Gizli Defteri” romanında 26’sı farklı olmak üzere toplam 48 kalıp sözün kullanıldığı görülmektedir.

4.1.3. Hayalet Peşinde

“Hayalet Peşinde” adlı bu kitap, Bu Yayınevi’nden çıkmış olup 128 sayfadır. Kitabın özeti şöyledir:

Salih on bir yaşında, sarışın, kırmızı yanaklı ve uzun boylu bir çocuktur. Salih, annesi ve babasıyla birlikte Eskişehir’in Odunpazarı Mahallesi’nde yaşar. Evleri bahçeli ve eskidir. Bahçelerinde bir de tavuk kümesi bulunur.

Haziran ayı gelince okullar yaz tatiline girer. Salih de bu sıcak havalarda günlerini arkadaşlarıyla dışarıda oyunlar oynayarak geçirir. Annesi Raziye Hanım ise ev işleriyle uğraşır. Babası ise işe gidip gelir. Günlerden bir gün Raziye Hanım bahçede gördükleri karşısında yine çok sinirlenir. Bağrışlar art arda gelir. Çünkü

hırsız, Salih'in çok sevdiği pantolonu çalar. Maddi durumları kötü olmasına rağmen anne yüreği bu durum karşısında çocuğunun üzülmeye dayanamaz. Raziye Hanım, çocuğuna hemen yeni bir pantolon alır. Raziye Hanım Salih'i çok sever. Salih, tek çocuk olduğu için üzerine titrer. Ancak Salih'in babası biraz daha sinirli ve huysuzdur. Genellikle Salih'i azarlar. Bu durum karşısında Salih annesini çok sever ancak babası için aynı duygularda değildir. Babasının bu tutumundan bıkar ve üzülür.

Salih, günlerini arkadaşlarıyla oyun oynayarak geçirir. Eve genellikle yorgun gelir. Hemen yatağa girer. Ancak o gece pencerede gördüğü karanlık gölge karşısında çok korkar. Bir hayalet gördüğünü zanneder. Bu durumu annesine anlatır ancak annesi çocuğunun rüya gördüğünü düşünür. Salih, annesinin bu tutumuna çok yakındır. Artık çocuk olmadığını, büyüdüğünü ve ona inanmaları gerektiğini söyler. Bu duygularla hayalet konusunu kapatır ancak; ertesi gün en yakın arkadaşı Oğuz'a bu durumu anlatır. Oğuz, arkadaşının anlattıklarına inanır ve meraklanır. İkisi de bu durum karşısında ne yapacaklarını düşünürler.

Başka bir gece aynı hayaleti Oğuz'da görür ve hayaletin mahallelerindeki eski yıkık halde bulunan eve girdiğini anlar. Bu durumu hemen Salih'e anlatır. Heyecan ve korku daha da artar. Salih ve Oğuz, hayalet konusunu diğer arkadaşlarına da anlatırlar. Hayaletin peşine düşmek istediklerini söylerler. Kimileri korkar kimileri de biz varız diye haykırır.

Salih ve arkadaşları ilk önce o eski evi incelemeye giderler. Salih, Oğuz, Murat, Hasan ve Bahadır eve girer girmez korkup kaçarlar. Çünkü evden sesler gelir. Hepsi korka korka evlerine giderler. Bu durumdan başka kimseye söz etmezler. Hasan ve Murat artık o eski eve gelmeyeceklerini söyler. Bu durum

karşısında Salih onlara kızar ve onlarla konuşmaz. Ancak Salih ve Oğuz planı yarım bırakmak istemez. İşin peşine düşerler. Bu sefer ekibe Salih'in sınıf arkadaşı Sevda da katılır. Sevda ilk önce Salih'i kavga ettiği Hasan ve Murat ile barıştırır. Salih bu duruma sevinir ve oyunlarına daha keyifli devam eder. Ancak çözülmesi gereken bir iş vardır.

Ertesi gün Sevda, Salih, Oğuz ve Bahadır yine o yıkık eve giderler. Tam o sırada hayalet görünümlü kişi evden çıkar ve Salihlerin kümesine gider. Çocuklar gizlice onu takip eder. Dört kişi olmalarının verdiği cesaretle kümeşte hayaletin üzerine çullanırlar ve onu yakalarlar. Yakaladıkları hayalet bir çocuktur. Bahadır hemen polisi arar. Polisler gelir ve kaç aydır aradıkları hırsız buldukları için sevinirler. Salih'in anne ve babası da bu durum karşısında oğullarıyla gururlanırlar. Hatta babasının söylediği güzel sözler Salih'in çok hoşuna gider ve babasına karşı olan olumsuz düşüncelerinden uzaklaşır. Daha sonra Salih ve arkadaşları hayaletin kim olduğu konusunda bilgi almak için karakola giderler. Hayaletin Ali adında kimi kimsesi olmayan bir çocuk olduğunu öğrenirler. Annesi ve babası olmayan bu çocuk için biraz üzülürler. Polis, Ali için iyi şeyler olacağını, Ali'nin yeniden eğitim alacağını, meslek öğreneceğini ve güvende olacağını söyler. Bu duruma Salih ve arkadaşları çok sevinirler. Hayalet avcılarını güle oynaya mahallelerine geri dönerler ve kaldıkları yerden oyunlarına devam ederler.

Bu eserde macerayı seven bir çocuk olan Salih'in Odunpazarı mahallesinde başından geçen heyecanlı olaylar anlatılmaktadır. Eserde arkadaşlık, yardımlaşma, merhamet, birlik ve beraberlik değerlerinin işlendiği görülmektedir. Eserde ayrıca, baba sevgisizliğinin ne kadar üzücü olduğu, çocuğu yıpratmış ve huzursuzluğa yol açtığı da görülmektedir. Bu bağlamda eser, aile birliğinin de ne kadar önemli olduğunu vurgulamaktadır.

4.1.3.1. Hayalet Peşinde’de Değerler Eğitimi

Eserde yer alan tüm değerler, doğrudan ve örtük olarak belirtilmiş, toplamları da verilerek aşağıdaki Tablo 14’te listelenmiştir:

Tablo 14. Hayalet Peşinde – Değerler

Değerler	Doğrudan	Örtük	Toplam
Yardımlaşma	3	0	3
Sorumluluk	0	2	2
Sevgi	6	9	15
Saygı	0	2	2
Adil Olma	0	4	4
Aile Birliğine Önem Verme	0	3	3
Dürüstlük	0	6	6
Hoşgörü	0	7	7
Misafirperverlik	0	2	2
Sağlık ve Temizlik	0	12	12
Arkadaşlık	2	4	6
Duyarlılık	0	4	4
Toplam	11	55	66

Tablo 14’te yardımlaşma değerinin 3, sorumluluk değerinin 2, sevgi değerinin 15, saygı değerinin 2, adil olma değerinin 4, aile birliğine önem verme değerinin 3, dürüstlük değerinin 6, hoşgörü değerinin 7, misafirperverlik değerinin 2, sağlık ve temizlik değerinin 12, arkadaşlık değerinin 6, duyarlılık değerinin 4 kez yer aldığı görülmektedir. Eser içinde en fazla sevgi, sağlık ve temizlik değerlerinin yer aldığı görülmektedir.

Ayşe Yamaç’ın incelenen Hayalet Peşinde romanında yer alan değer bulgularından bazıları şunlardır:

Emriniz olur paşam, dedi annesi. Neden gelip de biraz yardım etmeyi denemiyorsun? (Yamaç, 2013b, s. 46). (yardımlaşma değeri).

Biraz sonra oyunumuz var anne, dedi Salih. Arkadaşlar gelmeden kamımızı doyurmamız gerek. Sabahki gibi bekletemeyiz onları.(Yamaç, 2013b, s. 16). (sorumluluk değeri).

Annesi işini bitirip de odaya girdiğinde, onu böyle buldu. Eğilip yanaklarını sevgiyle öptü. (Yamaç, 2013b, s. 25). (sevgi değeri).

Ekmek almaya gitmediğimi söylemek istiyorsan, özür dilerim anne! Bundan sonra ekmekleri hep ben alırım. (Yamaç, 2013b, s. 53-54). (saygı değeri).

Haksızlık bu, diye karşı çıktı Bahadır. Çekiliş yapalım. (Yamaç, 2013b, s. 65). (adil olma değeri).

Yoksa o da sana kıyamaz, biliyorsun. Sen, bizim tek çocuğumuzsun. (Yamaç, 2013b, s. 28). (aile birliğine önem verme değeri).

Yalan söylemek beni rahatsız eder, dedi Hasan. (Yamaç, 2013b, s. 60). (dürüstlük değeri).

Hasta değilim anneciğim. Ellerine sağlık, doydum. (Yamaç, 2013b, s. 43). (hoşgörü değeri).

Konuklarımız vardı. Onlar gidince, epeyce geç yattık. (Yamaç, 2013b, s. 39). (misafirperverlik değeri).

Hemen sofradan kalktı. Oğuz da onu izledi. Ellerini yıkamaları ile bahçeye fırlamaları bir oldu. (Yamaç, 2013b, s. 16). (sağlık ve temizlik değeri).

Şu Oğuz, ne kadar akıllı; iyi ki benim arkadaşım! (Yamaç, 2013b, s. 17). (arkadaşlık değeri).

Çöpleri topladılar, kurumuş dikenleri kazdılar, taşları temizlediler, süpürdüler. (Yamaç, 2013b, s. 96). (duyarlılık değeri).

4.1.3.2. Hayalet Peşinde’de Dil Zenginliği

Atasözleri

“Hayalet Peşinde” romanında yer alan atasözleri ve eserde yer alan sıklıkları, alfabetik sıraya göre sıralanarak aşağıdaki Tablo 15’te listelenmiştir:

Tablo 15. Hayalet Peşinde – Atasözleri

	Atasözleri	Sıklık	Sayfa Numarası
1.	aç köpek fırın deler	1	44
2.	korkunun ecele faydası yoktur	1	81
Toplam atasözü sayısı: 2			
Farklı atasözü sayısı: 2			

Tablo 15’te, “Hayalet Peşinde” romanında iki farklı atasözünün kullanıldığı görülmektedir.

Deyimler

“Hayalet Peşinde” romanında yer alan deyimler ve eserde yer alan sıklıkları, alfabetik sıraya göre sıralanarak aşağıdaki Tablo 16’da listelenmiştir:

Tablo 16. Hayalet Peşinde – Deyimler

	Deyimler	Sıklık	Sayfa Numarası
1.	ağzı bir karış açık kalmak	1	51
2.	ağzını açmak	1	59
3.	ağzının payını almak	1	106
4.	akan sular durmak	1	23
5.	aklı almamak	3	23, 24, 25
6.	aklına fikir gelmek	1	83
7.	aklına gelmek	8	12, 20, 27, 41, 59, 119, 119, 125
8.	aklından geçmek	1	36
9.	amma	1	10
10.	arası bozulmak	1	89
11.	aralarından su sızmamak	1	83
12.	arpacı kumrusu gibi düşünmek	1	89

13.	ayakları dolaşmak	1	107
14.	ayazda kalmak	1	10
15.	azar işitmek	1	36
16.	baş etmek	1	63
17.	başına çıkarmak	2	9, 87
18.	başını belaya sokmak	1	82
19.	boynunu bükmek	1	16
20.	burnundan getirmek	1	30
21.	canı sıkılmak	3	85, 85, 120
22.	canı yanmak	1	30
23.	canına okumak	1	112
24.	canını sıkmak	5	22, 35, 46, 49, 113
25.	ileden çıkarmak	1	27
26.	dalga geçmek	2	28, 109
27.	dalıp gitmek	1	75
28.	deveye hendek atlatmak	1	83
29.	dikkat kesilmek	1	106
30.	dilinden kurtulamamak	1	124
31.	dişini sıkmak	1	73
32.	dolanıp durmak	1	43
33.	donup kalmak	1	53
34.	elde etmek	1	7
35.	elinde olmamak	1	55
36.	elinden gelmemek	1	74
37.	gönlünü etmek	2	64, 95
38.	gönül almak	1	8
39.	göz dikmek	1	22
40.	göz göze gelmek	1	72
41.	göze almak	1	105
42.	göze çarpmak	1	68
43.	gözleri parlamak	1	55
44.	gözlerini kaçırarak	1	79
45.	gözünden kaçmak	1	12
46.	gözüne bakmak	1	15
47.	gözünü bile kırpmamak	1	39
48.	gurur duymak	1	116
49.	gururuna yedirememek	1	19
50.	güçlük çekmek	1	23
51.	hak vermek	1	84

52.	hesap sormak	1	50
53.	hesap vermek	2	29, 29
54.	heyecana kapılmak	1	18
55.	hoşuna gitmek	3	16, 54, 118
56.	içi içine sığmamak	1	62
57.	içini çekmek	6	6, 28, 60, 74, 74, 84
58.	idare etmek	1	5
59.	iki ayağı bir pabuca sokmak	1	47
60.	kafası karışmak	2	41, 42
61.	kafasına takılmak	1	125
62.	kanı donmak	1	68
63.	karara varmak	1	13
64.	karşı çıkmak	1	64
65.	kaşlarını çatmak	1	79
66.	kendi haline bırakmak	1	87
67.	kendini alamamak	1	45
68.	kendini toplamak	1	75
69.	kestirip atmak	1	97
70.	kıyamet koparmak	2	19, 38
71.	kulak arkası etmek	1	9
72.	kulak kabartmak	2	102, 120
73.	kulak vermek	2	37, 95
74.	kulaklarına çalmak	1	68
75.	kurban olmak	1	121
76.	neden olmak	1	32
77.	nefes nefese kalmak	1	108
78.	omuz silkmek	2	41, 54
79.	pes etmek	1	94
80.	razı olmak	1	121
81.	ruhu duymamak	1	52
82.	ses çıkmamak	2	98, 98
83.	sesini çıkarmamak	1	83
84.	sesini kesmek	1	36
85.	sözünü kesmek	1	51
86.	şaka yapmak	4	21, 52, 60, 96
87.	tadını çıkarmak	1	39
88.	tehdit etmek	1	69
89.	ter dökmek	1	100
90.	uyku tutmamak	1	117

91.	uykuya dalmak	8	12, 13, 19, 19, 25, 30, 38, 120
92.	üstüne basmak	1	51
93.	üstüne düşmek	1	44
94.	üzerine titremek	1	9
95.	yan bakmak	1	72
96.	yangına körükle gitmek	1	84
97.	yerinde saymak	1	33
98.	yitip gitmek	2	30, 76
99.	yol bulmak	1	35
100.	yolunu bulmak	1	104
101.	yolunu tutmak	6	35, 46, 61, 82, 96, 116
102.	yüreği ağızına gelmek	1	19
103.	yüreği sıkışmak	1	34
104.	yüreğine inmek	1	74
105.	yüreğine işlemek	1	47
106.	yüreğine oturmak	1	6
107.	yüreğini ağızına gelmek	1	95
108.	yüz tutmak	2	8, 61
109.	yüz vermek	1	87
110.	yüzü kızarmak	1	120
111.	yüzüne gözüne bulaştırmak	1	63
Toplam deyim sayısı: 160			
Farklı deyim sayısı: 111			

Tablo 16’da, “Hayalet Peşinde” romanında 111’i farklı olmak üzere toplam 160 deyim kullanıldığı görülmektedir.

Kalıp Sözler

“Hayalet Peşinde” romanında yer alan kalıp sözler ve eserde yer alan sıklıkları, alfabetik sıraya göre sıralanarak aşağıdaki Tablo 17’de listelenmiştir:

Tablo 17. Hayalet Peşinde – Kalıp Sözler

	Kalıp Sözler	Sıklık	Sayfa Numarası
1.	aferin	1	115
2.	aman	2	28, 74

3.	arkanızdan atlı mı geliyor	1	15
4.	aşk olsun	1	44
5.	ben de o göz var mı	1	91
6.	bir şey değil	1	127
7.	eline sağlık	3	43, 80, 100
8.	geçmiş olsun	1	128
9.	günaydın	2	78, 78
10.	hayret	1	90
11.	hayrola	1	91
12.	hoş geldin	3	58, 91, 99
13.	inşallah	2	5, 6
14.	iyi akşamlar	1	96
15.	iyi geceler	3	29, 76, 117
16.	kusura bakma	1	48
17.	ne köy olur ne kasaba	1	82
18.	ne vardan anlıyor ne yoktan	1	9
19.	özür dilerim	10	54, 88, 90, 90, 90, 90, 91, 98, 98, 101
20.	pılavdan dönenin kaşığı kırılсын	1	63
21.	sağ ol	2	81, 115
22.	sana da iyilik yaramıyor	1	85
23.	teşekkür ederim	3	88, 127, 127
24.	tövbe tövbe	1	83
Toplam kalıp söz sayısı: 45			
Farklı kalıp söz sayısı: 24			

Tablo 17’de, “Hayalet Peşinde” romanında 24’ü farklı olmak üzere toplam 45 kalıp sözün kullanıldığı görülmektedir.

4.1.4. İncili Kavak

“İncili Kavak” adlı bu kitap, Bu Yayınevi’nden çıkmış olup 102 sayfadır. Kitap iki bölümden oluşmaktadır. Kitabın özeti şöyledir:

Kitabın birinci bölümünde Mıcık’ın hayatı, ailesi ve çok sevdiği İncili Kavak anlatılmaktadır. Kitabın birinci bölümü şu şekildedir.

Mıcık, yoksul bir köylü ailenin tek çocuğudur. Mıcık'ın bir gözü görmez, ayağının biri de sürekli aksar. Arkadaşları onun ayağının aksaması ve gözünün görmeyişiyle dalga geçerler ve onunla oyun oynamazlar.

Hiç arkadaşı olmayan Mıcık, bahçelerinde bulunan büyük bir kavak ağacını kendisine arkadaş seçer. Ağacının adı İncili Kavak'tır. Söylentiye göre bu kavak yüzyılda bir inci verir, bolluk bereket verir ve köyü kötülüklerden korur. Buna kimse inanmaz; ancak Mıcık inanır.

Kış ayı yaklaşınca evin odun kömür ihtiyacı artar. Mıcık'ın babası kavağı kesmek ister. Ancak Mıcık bu duruma çok üzülür ve İncili Kavak'ın yanına gidip bu durumu ona anlatır. Kavak birden ışık saçar. Kavak, Mıcık ile konuşmaya başlar. Işık sayesinde Mıcık'ın gözleri görmeye, ayağı da iyileşmeye başlar. Kavak, Mıcık'ın yüreğine bir inci koyar ve zor durumda kalırsan bu inciyi kullan diye tembihler. Ayrıca artık sıkıntı olmayacağını bolluk ve bereketin olacağını Mıcık'a söyler. Mıcık tüm yaşananları anne ve babasına anlatır. Onlar da çok şaşırır ve kavak ağacını kesmekten vazgeçerler. Bahçelerinde bolluk ve bereket artar. Günleri güzel geçer. Ancak olumsuzluklar İncili Kavak için başlar. Kavak ağacını dallarındaki kötülük dalları büyümeye ve ağacı sarmaya başlar. Bu kötülük dallarının daha önce olmayışının sebebi ise kavakta bulunan incidir. Kötülük dalları iyice gelişir ve köye zarar vermeye başlar. Mıcık ve ailesine bir şey olmaz, çünkü Mıcık'ta bulunan inci onları korur.

İncili Kavak artık çok kötü biri olur. Yağmurla beraber köye şimşekler düşürtür. Her yeri yıkar geçer. Yangınlar çıkarır ve evleri yakar. Köy halkı daha fazla dayanamaz ve tüm bunların kavak ağacı yüzünden olduğunu söylerler. Mıcık daha fazla dayanamayıp inciyi kavak ağacına geri verir. İnci ağacın tepesine konar, kötülük tohumları ile dalları kurur, yok olur. Bir anda tüm

felaketler durur. Mıcık'ta köylü de bu duruma sevinir ve hayatlarına kaldıkları yerden devam ederler.

Kitabın ikinci bölümünde ise Mıcık, Vendi ve uzaydan gelen Mutlu isimli robotun başından geçen macera dolu olaylar anlatılmaktadır. Kitabın ikinci bölümü şu şekildedir:

Güneş sisteminin en uzak gezegeni Plüton'da hologram toplantıları yapılmaktadır. Hologramlar, tıpkı insanlara benzer ve kafalarında anten vardır. Robot görünümündedirler. İnsanlar gibi konuşur, düşünür ve hareket ederlerdi. Amaçları tüm insanlığa iyilik ve barış getirmektir. Ana hologram A-1, ekibinde bulunan C-43'e ilk görevini verir. Görevi yoksulluk çeken Avrupa ülkelerini ve özellikle Türkiye'yi incelemektir. İlk önce yoksul Avrupa ülkesine gitmesine karar verilir. Orada yaşayan Vendi adında bir kız çocuğuyla tanışması ve ona yardım etmesi istenir.

Vendi adındaki kız çocuğu, sarışın ve on bir yaşındadır. Anne ve babasını trafik kazasında kaybeder. Vendi yaşamına kimsesizler yurdunda mutsuz bir şekilde devam eder. C-43, uzaydan Vendi'nin yanına gelir. Onunla tanışır ve arkadaş olur. Vendi, C-43'e 'Mutlu' adını verir. Ve ona artık Mutlu der. Mutlu, adı gibi Vendi'yi mutlu etmek için uğraşır. Ona meyveler verir. Bütün ülkeleri gezdirmeye başlar. Vendi, ilk önce Türkiye'ye gitmek ister. Oradaki İncili Kavak'ı görmek ister. Çünkü İncili Kavak'ın ünü tüm dünyayı sarmıştır.

Mıcık ve ailesi ise bütün bu yaşananlar sırasında günlük hayatına devam ederler. Mıcık bahçede sebze ekerken, İncili Kavak ile konuşur. Kavak ağacını da çiçek açmasını düşler. Bu düş ansızın gerçekleşir. Ağaç renk renk küçük incilerle süslenir. Tüm köylü bu muhteşem görüntüyü izler. Başka şehirlerden hatta

ülkelerden insanlar bu görüntüyü izlemek için köye gelirler. İncileri ellemek isteyenlerin elleri yanar, kimse dokunamaz ve sadece izler.

Mutlu ve Vendi Türkiye'ye gelirler. Temiz, güzel bir otele yerleşirler. Vendi otelde vakit geçirirken Mutlu uzaya ışınlanır ve yaşadıkları hakkında merkeze rapor verir. Ancak merkez İncili Kavak'ı çok merak eder. Bu incileri uzaydaki merkezde incelemek isterler. Ancak hiçbir insanı ve Mıcık'ı üzmemek isterler. Bu yüzden Mıcık'ı da ikna edip onu uzaya davet etmek isterler. İncileri de gece kimse görmeden incelemek isterler. Mutlu dünyaya geri döner, Vendi ile birlikte İncili Kavak'ı görmeye giderler. Ancak kavak ağacının üstünde hiç inci yoktur. İnciler çalınmıştır. Mutlu hemen incileri bulmak için çalışma başlatır ve bu süreçte Mıcık ile tanışır. Mutlu, Mıcık'ın ailesi ile de tanışıp incileri bulma konusunda herkesin güvenini kazanır.

Mutlu, incilerin tahta bir maşa ile çalındığını, kötü insanların eline geçtiğini öğrenir. Özel güçleri sayesinde incileri sepete koyup kurtarır. Ancak bir tanesini alamaz. Mıcık ve Vendi bu duruma sevinir. İnciler eski yerine konur. Mutlu, kalan tek inciye almak için tekrar kötü insanların olduğu yere gider fakat bu sefer kötü insanlar onu yaralar. Mutlu, merkeze yardım sinyali verir. Uzaydan hologramlar dünyaya gelir. Mıcık'tan bilgi alıp Mutlu'yu bulurlar ve kurtarırlar. Hologramlar tüm incileri, Vendi'yi ve Mıcık'ı da yanlarına alıp Plüton'a giderler. Vendi ve Mıcık uzayda çok eğlenir. Mutlu da bu sırada tamir edilir ve iyileşir. İnciler de ayrıntılı şekilde incelenir. İncilerin mutluluk, barış ve sevgi tohumları taşıdığı hologramlar tarafından anlaşılır. Bütün inciler kopyalanır ve Mıcık'tan da izin alınarak tüm dünya şehirlerine dağıtılmasını karar verilir. Uzaydan dünyaya dönerken tüm inciler dağıtılır ve asılları Mıcık'ın İncili Kavak'ına konur. Mıcık'ın ailesi de bu duruma sevinir. Mıcık'ın ailesi Vendi'yi evlat edinir. Vendi aileyi çok

sever ve o da bu durumu kabul eder. Mıcık ve Vendi kardeş olurlar ve mutluluk incileriyle beraber yaşamaya devam ederler.

Bu eserde Mıcık, Vendi ve uzaydan gelen Mutlu isimli robotun başından geçen macera dolu ve olağanüstü olaylar anlatılmaktadır. Eserde yardımlaşmanın, iş birliğinin ve arkadaşlık ilişkilerinin ne kadar önemli olduğu üzerinde durulmaktadır. İyi ve merhametli insanların her zaman kazandığı, kötülerin ise kaybettiği vurgulanmaktadır.

4.1.4.1. İncili Kavak'ta Değerler Eğitimi

Eserde yer alan tüm değerler, doğrudan ve örtük olarak belirtilmiş, toplamları da verilerek aşağıdaki Tablo 18'de listelenmiştir:

Tablo 18. İncili Kavak – Değerler

Değerler	Doğrudan	Örtük	Toplam
Yardımlaşma	11	0	11
Sorumluluk	0	9	9
Sevgi	5	5	10
Saygı	0	2	2
Adil Olma	0	3	3
Aile Birliğine Önem Verme	0	2	2
Dürüstlük	0	2	2
Hoşgörü	0	18	18
Misafirperverlik	0	4	4
Sağlık ve Temizlik	0	11	11
Arkadaşlık	6	3	9
Duyarlılık	0	6	6
Toplam	22	65	87

Tablo 18'de yardımlaşma değerinin 11, sorumluluk değerinin 9, sevgi değerinin 10, saygı değerinin 2, adil olma değerinin 3, aile birliğine önem verme

değerinin 2, dürüstlük değerinin 2, hoşgörü değerinin 18, misafirperverlik değerinin 4, sağlık ve temizlik değerinin 11, arkadaşlık değerinin 3, duyarlılık değerinin 6 kez yer aldığı görülmektedir. Eser içinde en fazla hoşgörü, yardımlaşma, sevgi, sağlık ve temizlik değerlerinin yer aldığı görülmektedir.

Ayşe Yamaç'ın incelenen İncili Kavak romanında yer alan değer bulgularından bazıları şunlardır:

En azından denemeye değer. Sizler de bana yardım edeceksiniz ama.(Yamaç, 2011a, s. 62). (yardımlaşma değeri).

Bir tek insanı bile mutsuz görmek istemeyiz. Bizim amacımız, evrenin daha mutlu olması. (Yamaç, 2011a, s. 53). (sorumluluk değeri).

Mıcık, sevincinden yerinde duramıyordu. Mutlu'ya sarılıyor, onu öpücüklere boğuyordu. (Yamaç, 2011a, s. 71). (sevgi değeri).

İziniz olursa raporumu sunmak istiyorum efendim, dedi. (Yamaç, 2011a, s. 50). (saygı değeri).

Olmaz öyle şey! Sizler de düşüncelerinizi söyleyin ki, en güzel düşünceyi bulup uygulayalım. (Yamaç, 2011a, s. 52). (adil olma değeri).

Seni, gökyüzünün karanlıklarına nasıl yollarız? Ya, başına bir şey gelirse! Sen, bizim tek çocuğumuzsun. (Yamaç, 2011a, s. 81). (aile birliğine önem verme değeri).

Yemin ederim doğru söylüyorum. Ben, Dünya'da yaşamıyorum. Gezegeninizde yalnızca bir konuğum. (Yamaç, 2011a, s. 65). (dürüstlük değeri).

Sevgili İncili Kavak'ım! Beni kırmadığın için çok teşekkür ederim. (Yamaç, 2011a, s. 45). (hoşgörü değeri).

Vendi'yi , seni ve incileri Plüton'a götüreceğim. Bir hafta kadar konuğumuz olacaksınız. (Yamaç, 2011a, s. 67). (misafirperverlik değeri).

Sofradan yarı uyur, yarı uyanık kalktı. Ellerini yıkadı. Dişlerini fırçaladı. Kendini yatağa attı. (Yamaç, 2011a, s. 44). (sağlık ve temizlik değeri).

Ben dönünceye kadar, Vendi'ye arkadaşlık etmeni istiyorum. Gündüzleri birlikte oynarsınız. (Yamaç, 2011a, s. 66). (arkadaşlık değeri).

Hem bunu yapanlar, cezasız mı kalacaklar? Onları, polise bildirmeyecek miyiz? (Yamaç, 2011a, s. 72). (duyarlılık değeri).

4.1.4.2. İncili Kavak'ta Dil Zenginliği

Atasözleri

“İncili Kavak” romanında yer alan atasözleri ve eserde yer alan sıklıkları, alfabetik sıraya göre sıralanarak aşağıdaki Tablo 19’da listelenmiştir:

Tablo 19. İncili Kavak – Atasözleri

	Atasözleri	Sıklık	Sayfa Numarası
1.	cana geleceğine mala gelsin	1	22
Toplam atasözü: 1			
Farklı atasözü sayısı: 1			

Tablo 19’da, “İncili Kavak” romanında bir farklı atasözünün kullanıldığı görülmektedir.

Deyimler

“İncili Kavak” romanında yer alan deyimler ve eserde yer alan sıklıkları, alfabetik sıraya göre sıralanarak aşağıdaki Tablo 20’de listelenmiştir:

Tablo 20. İncili Kavak – Deyimler

	Deyimler	Sıklık	Sayfa Numarası
1.	ağzı bıçak açmamak	1	57
2.	ağzını açmak	1	16
3.	aklı ermek	1	24
4.	aklına fikir gelmek	1	28

5.	aklına gelmek	1	95
6.	avutmak	3	87, 88, 88
7.	canı yanmak	1	14
8.	çaba göstermek	1	16
9.	çığlık atmak	1	100
10.	dalga geçmek	1	65
11.	dili tutulmak	1	47
12.	donup kalmak	3	26, 45, 47
13.	dönüp durmak	1	74
14.	elinden geleni yapmak	4	60, 62, 67, 88
15.	emin olmak	1	60
16.	farkına varmak	2	35, 70
17.	fırsat bulmak	1	24
18.	gerek duymak	2	16, 31
19.	gözden geçirmek	1	31
20.	gözden kaybolmak	1	99
21.	göze almak	1	53
22.	gözleri fal taşı gibi açılmak	3	12, 45, 51
23.	gözleri parlamak	1	64
24.	gözlerine inanamamak	3	22, 42, 48
25.	gözüne uyku girmemek	1	74
26.	gözünün önünden gitmemek	1	93
27.	gurur duymak	1	40
28.	gücü yetmek	1	11
29.	haber vermek	1	71
30.	hak vermek	1	48
31.	haklı bulmak	1	25
32.	hayal kırıklığına uğramak	1	53
33.	hayal kurmak	1	102
34.	hoşuna gitmek	1	54
35.	ıç i ıç ine sığmamak	1	43
36.	ıç in ıç in kaynamak	1	18
37.	ilgi çekmek	2	51, 74
38.	ilgisini çekmek	1	36
39.	iş iş ten geçmek	1	19
40.	izin almak	2	67, 81
41.	karnını doyurmak	1	10
42.	karşı çıkmak	1	28
43.	kendinden geçmek	2	46, 59
44.	kendine gelmek	2	44, 86

45.	kendini göstermek	1	31
46.	kendini kaptırmak	1	43
47.	keyfine diyecek olmamak	2	8, 17
48.	kıskıvrak yakalamak	1	79
49.	konuk olmak	1	67
50.	kötülük etmek	1	20
51.	kulak kabartmak	1	68
52.	kulak kesilmek	1	11
53.	kulaklarına inanmamak	2	12, 14
54.	küçük dilini yutmak	1	78
55.	makas almak	1	7
56.	merakta bırakmak	1	95
57.	meraktan ölmek	1	77
58.	oluruyla yetinmek	1	10
59.	razı olmak	1	72
60.	seyre dalmak	2	46, 59
61.	sıkıntı çekmek	1	16
62.	sözünü tutmak	1	91
63.	şaka yapmak	1	96
64.	tehlike çanları çalmak	1	20
65.	uygun görmek	1	7
66.	uyku tutmamak	1	11
67.	uykuya dalmak	1	12
68.	üstünde durmak	1	20
69.	yerin durmamak	1	71
70.	yerinde yeller esmek	1	57
71.	yerinden fırlamak	2	59, 84
72.	yerli yerinde olmak	1	7
73.	yüreği ağızına gelmek	2	21, 79
74.	yüreği sızlamak	1	25
Toplam deyim sayısı: 96			
Farklı deyim sayısı: 74			

Tablo 20’de, “İncili Kavak” romanında 74’ü farklı olmak üzere toplam 96 deyim kullanıldığı görülmektedir.

Kalıp Sözler

“İncili Kavak” romanında yer alan kalıp sözler ve eserde yer alan sıklıkları, alfabetik sıraya göre sıralanarak aşağıdaki Tablo 21’de listelenmiştir:

Tablo 21. İncili Kavak – Kalıp Sözler

	Kalıp Sözler	Sıklık	Sayfa Numarası
1.	aferin	1	32
2.	geçmiş olsun	1	21
3.	güle güle	1	82
4.	hayret	1	14
5.	hayrola	1	17
6.	her şey gönlünce olsun	1	82
7.	hoş bulduk	1	97
8.	hoş geldin	3	46, 62, 97
9.	hoşça kal	1	76
10.	işi bana bırak	1	41
11.	iyi akşamlar	1	60
12.	iyi şanslar dilerim	3	60, 68, 68
13.	kendine dikkat et	1	60
14.	ne olursa olsun	1	61
15.	özür dilerim	2	45, 76
16.	sağlıkla git sağlıklı dön	1	82
17.	selam	2	26, 62
18.	teşekkür ederim	24	14, 36, 40, 41, 42, 45, 48, 48, 51, 54, 56, 58, 58, 60, 64, 66, 66, 71, 76, 82, 93, 97, 97, 98
19.	yemin ederim	1	65
Toplam kalıp sözler sayısı: 48			
Farklı kalıp söz sayısı: 19			

Tablo 21’de, “İncili Kavak” romanında 19’u farklı olmak üzere toplam 48 kalıp sözün kullanıldığı görülmektedir.

4.2. 13-15 Yaş Dönemi Kitapları

4.2.1. Bizim Evde Grev Var

“Bizim Evde Grev Var” adlı bu kitap, Bu Yayınevi’nden çıkmış olup 152 sayfadır. Kitabın özeti şöyledir:

On beş yaşında bir lise öğrencisi olan Cengiz, ailesiyle birlikte Afyon'un Emirdağ ilçesinde yaşamaktadır. Cengiz'in annesi Sultan Hanım ile babası Cüneyt Bey, bu küçük ilçede memur olarak görev yapmaktadırlar. Cengiz'in ağabeyi Cenk ise İstanbul'da üniversite öğrencisidir. Cengiz, vaktinin büyük bir bölümünü bilgisayar oyunları oynamakla, televizyon dizileri izlemekle ve internetteki reklamları takip etmekle geçirir. İnternete ve televizyona bağımlı hale gelen Cengiz, ev içerisindeki sorumluluklarını da aksatır. Cengiz'in babası Cüneyt Bey'in de oğlundan pek bir farkı yoktur. Cüneyt Bey, işten çıkınca vaktinin büyük bir bölümünü kahvede geçirir. Kahvede oyuna dalan Cüneyt Bey evine geç saatlerde ancak gelir. Evde konuk gibi yaşayan Cüneyt Bey, ev işlerinde de eşi Sultan Hanım'a hiç yardımcı olmaz. Eşi Cüneyt Bey'in ve oğlu Cengiz'in bu sorumsuzca davranışları Sultan Hanım'ı canından bezdirir. Sultan Hanım, işten eve gelir gelmez hizmetçi gibi ev işleriyle uğraşmaktan usanır. Kendine zaman ayıramaz olan Sultan Hanım, en sonunda ev işlerini bırakıp grev yapmaya karar verir. Grevini duyurmak için de evin belli yerlerine ev kurallarının yazılı olduğu kartonlar asar. Herkesin sorumluluklarına uyması gerektiğini de önemle vurgular.

Grev günleri tartışmalı bir şekilde devam ederken İstanbul'da üniversite öğrencisi olan Cenk'ten annesi Sultan Hanım'a bir telefon gelir. Cenk, tatil için bir haftalığına Emirdağ'a geleceğini söyler. Bu duruma herkes çok sevinir. Ayrıca Cenk'in gelmesi grevin biteceği anlamına gelir. Ancak Sultan Hanım kartonların asılı kalacağını, greve belli bir süreliğine ara vereceğini söyler. Yine de grevin durmasına Cüneyt Bey ile Cengiz çok sevinir. Her ikisi de yiyecekleri o lezzetli yemekleri düşünürler. Cenk'in gelmesiyle evde mutlu günler başlar. Bu mutlu günler lezzetli yemekleri de beraberinde getirir. Evdeki mutluluğu fırsat bilen Cengiz, ağabeyinin de desteğiyle internet reklamlarında gördüğü sivilce kremlerini annesine aldırılmayı başarır. Cengiz, bununla yetinmeyip bir de

ağabeyinden televizyon dizisinde gördüğü çizgili pijamalardan almasını ister. Cenk de kardeşini kırmayıp, moda olan o pijamalardan alacağını sözünü verir. Cengiz sırdaş oldukları ağabeyine, teklifini iki yılın sonunda kabul eden kız arkadaşı Burcu'dan da bahseder. Cenk bu arkadaşlık ilişkisini de anlayışla karşılar ve kardeşiyle konu hakkında konuşur. Cengiz, ilerleyen günlerde ağabeyini, Burcu ile tanıştır ve hep birlikte güzel vakit geçirirler.

Günler ilerlerken Cengiz evdeki sorumluluklar konusunda biraz olsun bilinçlenir ve üzerine düşen sorumlulukları yerine getirmeye başlar. Okulların kapanmasına da az bir süre kaldığı için son sınavlarına da çok iyi çalışır. Cengiz, çok istediği o meşhur çizgili pijamalarına da kavuşur. Evde sürekli pijamalarla dolaşp neşeli hareketler, taklitler yapar ve herkesi güldürür. Ancak internette aldıkları kremler işe yaramaz bu yüzden doktora gider ve onun verdiği ilaçları kullanır.

Karneler de dağıtılır. Cengiz'in notları gayet iyidir. Bu durum da bütün aileyi çok mutlu eder. Cenk'in gitmesine bir gün kalır. O gece eve misafir olarak Cevdet Bey, Serpil Hanım ve kızları Cenk'i görmeye gelirler. Cevdet Bey, Sultan Hanım'ın okul arkadaşıdır. Bu yüzden o gece edilen sohbetlerde hep gençlikten ve anılardan bahsedilir. Şimdiki gençliğin internetin, televizyon dizilerinin kurbanı olduğu, ülke sorunlarıyla hiç ilgilenmediği, geçim sıkıntısından hiç haberleri olmadığı konusunda derin bir sohbet edilir.

Cenk'in gitme vakti gelir. Cenk'in gitmesiyle Cengiz annesine mutfakta ve ev işlerinde yardımcı olur. Grevin bittiğini söyleyen Sultan Hanım, herkesi mutlu eder. Bu duruma sevinen Cengiz annesiyle sohbe başlar. Annesine artık çocuk olmadığını, bazı şeylere kendisinin karar vereceğini söyler. Şu zamana kadar hiç fikrinin alınmadığını da dile getiren Cengiz, derslere çalışma konusunda da çok

baskı yapmamaları gerektiğini annesine söyler. Ayrıca annesinin örnek alınacak biri olduğunu söyleyen Cengiz, evleneceği kadının da annesi gibi tartışabilen, sorgulayan, olgun birisi olmasını istediğini söyler. Artık hayatımızın huzurlu, mutlu ve anlayış içinde devam edeceğinin de sözünü verir.

Bu kitapta reklam, televizyon ve bilgisayar tutkunu olan Cengiz'in başından geçen olaylar anlatılmaktadır. Kitapta ev işlerinde tek kalan bir annenin de yardıma ne kadar muhtaç olduğu belirtilmektedir.

4.2.1.1. Bizim Evde Grev Var'da Değerler Eğitimi

Eserde yer alan tüm değerler, doğrudan ve örtük olarak belirtilmiş, toplamları da verilerek aşağıdaki Tablo 22'de listelenmiştir:

Tablo 22. Bizim Evde Grev Var – Değerler

Değerler	Doğrudan	Örtük	Toplam
Yardımlaşma	10	7	17
Sorumluluk	3	5	8
Sevgi	4	7	11
Saygı	3	3	6
Adil Olma	0	3	3
Aile Birliğine Önem Verme	0	1	1
Dürüstlük	0	1	1
Hoşgörü	1	7	8
Misafirperverlik	0	2	2
Sağlık ve Temizlik	0	8	8
Arkadaşlık	0	2	2
Duyarlılık	1	4	5
Toplam	22	50	72

Tablo 22'de yardımlaşma değerinin 17, sorumluluk değerinin 8, sevgi değerinin 11, saygı değerinin 6, adil olma değerinin 3, aile birliğine önem verme

değerinin 1, dürüstlük değerinin 1, hoşgörü değerinin 8, misafirperverlik değerinin 2, sağlık ve temizlik değerinin 8, arkadaşlık değerinin 2, duyarlılık değerinin 5 kez yer aldığı görülmektedir. Eser içinde en fazla yardımlaşma ve sevgi değerlerinin yer aldığı görülmektedir.

Ayşe Yamaç'ın incelenen Bizim Evde Grev Var romanında yer alan değer bulgularından bazıları şunlardır:

Cenk'in bana yardım edeceğine inanıyor olmam, keyfimi de yerine getirmişti. (Yamaç, 2013a, s. 48). (yardımlaşma değeri).

Bu zamana dek evde konuk gibi yaşadığınızı anlamamış olabilirsiniz. Biraz da sorumluluk duymayı öğrenin. (Yamaç, 2013a, s. 25). (sorumluluk değeri).

Çok geçmeden de onu sevmeye bile başladığımı ayımsadım. Öylesine sıcak, öylesine yalındı ki, sanki birdenbire ablam gibi oluvermişti. (Yamaç, 2013a, s. 101). (sevgi değeri).

Annem, yine en saygılı tavrını takınmış, "siz"li konuşmalara başlamıştı. (Yamaç, 2013a, s. 25). (saygı değeri).

Hadi canım sen de; hangi çağda yaşıyoruz! Kızı, erkeği mi kaldı... Herkes eşittir. (Yamaç, 2013a, s. 81). (adil olma değeri).

Sen benim oğlumsun. Endişelenmeyim mi? (Yamaç, 2013a, s. 37). (aile birliğine önem verme değeri).

Kandırmıyorum anneciğim. Senin kanmayacağımı bilmiyor muyum? Aşk olsun. (Yamaç, 2013a, s. 52). (dürüstlük değeri).

Ders aralarında, arkadaşlarımın "geçmiş olsun" dileklerini gülümseyerek yanıtladım. (Yamaç, 2013a, s. 80). (hoşgörü değeri).

Hoop! Konuksun diye seslenmiyorum ona göre! (Yamaç, 2013a, s. 39). (misafirperverlik değeri).

Yüzümü yıkamaya giderken, neredeyse ayakta uyuyordum. Kahvaltı sofrasında, uykum bütünüyle açılmıştı. (Yamaç, 2013a, s. 134). (sağlık ve temizlik değeri).

Bu, sıra arkadaşım Servet'in sesiydi. Onunla çok yakındık. (Yamaç, 2013a, s. 82). (arkadaşlık değeri).

Annemin, bazım konularda neden bu denli duyarlı olduğunu şimdi daha iyi anlıyordum. (Yamaç, 2013a, s. 80). (duyarlılık değeri).

4.2.1.2. Bizim Evde Grev Var'da Dil Zenginliği

Atasözleri

“Bizim Evde Grev Var” romanında yer alan atasözleri ve eserde yer alan sıklıkları, alfabetik sıraya göre sıralanarak aşağıdaki Tablo 23'te listelenmiştir:

Tablo 23. Bizim Evde Grev Var – Atasözleri

	Atasözleri	Sıklık	Sayfa Numarası
1.	ağanın eli tutulmaz	1	115
2.	arife tarif gerekmez	1	7
3.	beş parmağın hangisini kessen acımaz	2	46, 47
4.	davulun sesi uzaktan hoş gelir	1	58
5.	görünen köy kılavuz istemez	1	126
6.	kasap sevdiği deriyi yere çarparmış	1	77
7.	para dosttan kazanılır	1	131
8.	sel gider kum kalır	2	53, 127
9.	uzaktan davulun sesi hoş gelir	1	40
10.	vakit nakittir	1	77
11.	yarası olan gocunur	1	108
Toplam atasözü sayısı: 13			
Farklı atasözü sayısı: 11			

Tablo 23'te, “Bizim Evde Grev Var” romanında 11'i farklı olmak üzere toplam 13 atasözünün kullanıldığı görülmektedir.

Deyimler

“Bizim Evde Grev Var” romanında yer alan deyimler ve eserde yer alan sıklıkları, alfabetik sıraya göre sıralanarak aşağıdaki Tablo 24’te listelenmiştir:

Tablo 24. Bizim Evde Grev Var – Deyimler

	Deyimler	Sıklık	Sayfa Numarası
1.	ağzı var dili yok	1	16
2.	ağına sağlık	1	127
3.	ağından laf almak	1	9
4.	ağını toplamak	1	108
5.	akıllı olmak	1	67
6.	aklına gelmek	4	47, 57, 104, 120
7.	aklını almak	1	43
8.	aklını başına getirmek	1	110
9.	altından kalkmak	2	67, 70
10.	altını üstüne getirmek	1	15
11.	altta kalmak	2	36, 126
12.	amma	6	6, 13, 14, 16, 78, 82
13.	ana kuzusu	3	113, 113, 152
14.	arasına karışmak	1	5
15.	araya girmek	2	49, 64
16.	aşık olmak	1	13
17.	ayağa fırlamak	1	82
18.	ayağa kaldırmak	2	71, 134
19.	ayakta uyumak	1	134
20.	aynı kapıya çıkmak	1	102
21.	baltayı taşa vurmak	1	25
22.	baş etmek	1	63
23.	başının etini yemek	4	36, 70, 77, 81
24.	bıyık altından gülmek	3	50, 63, 103
25.	boşa çıkmak	1	112
26.	boyun eğmek	1	128
27.	burnundan getirmek	1	77
28.	buyur etmek	1	15
29.	canı çekmek	1	19
30.	canı istemek	1	65

31.	canı sıkılmak	10	12, 27, 64, 77, 87, 90, 105, 116, 122, 130
32.	canı yanmak	1	51
33.	canını sıkmak	8	36, 68, 81, 96, 99, 100, 108, 111
34.	çatlamak	2	40, 40
35.	dalga geçmek	2	9, 123
36.	dalıp gitmek	1	80
37.	damarına basmak	1	40
38.	deneyim kazanmak	1	58
39.	dikkatini çekmek	1	75
40.	dile getirmek	1	113
41.	dört ayak üstüne düşmek	1	35
42.	dut yemiş bülbüle dönmek	2	11, 144
43.	eli ayağı birbirine dolaşmak	2	43, 98
44.	elinden geleni yapmak	1	94
45.	emin olmak	3	16, 45, 68
46.	eser kalmamak	1	106
47.	esir almak	1	102
48.	fırsatı kaçırmak	1	130
49.	gevrek gevrek gülmek	1	41
50.	gönlünü almak	3	14, 145, 146
51.	gönlünü etmek	2	46, 62
52.	görmezden gelmek	2	25, 63
53.	görücüye çıkmak	2	6, 27
54.	göz atmak	1	20
55.	göz gezdirmek	2	80, 86
56.	gözden geçirmek	2	8, 20
57.	göze almak	1	22
58.	gözleri dolu dolu olmak	1	144
59.	gözleri fal taşı gibi açılmak	4	34, 53, 97, 148
60.	gözünü kaymak	2	30, 91
61.	gözüne çarpmak	1	105
62.	gurur duymak	3	69, 83, 141
63.	gülmekten kırılmak	1	128
64.	hak etmek	2	38, 112
65.	hak vermek	1	126
66.	hakkını vermek	1	126

67.	hayal kırıklığına uğramak	1	143
68.	hayal kurmak	1	12
69.	hayran olmak	1	86
70.	hesap sormak	1	73
71.	hevesi kursağında kalmak	1	109
72.	hevesini kırmak	1	59
73.	hoşuna gitmek	4	41, 75, 100, 123
74.	içeriye dalmak	1	101
75.	içi içine sığmamak	1	119
76.	içi içini yemek	1	101
77.	içinden geçirmek	1	121
78.	içinden gelmek	2	113, 152
79.	içine kurt düşmek	1	21
80.	içine oturmak	1	144
81.	iple çekmek	2	99, 135
82.	işine gelmek	1	25
83.	kabak başına patlamak	2	28, 66
84.	kafa kafaya vermek	1	82
85.	kafa karıştırmak	1	61
86.	kahkahayı basmak	1	76
87.	kalp kırmak	1	33
88.	karar vermek	4	20, 56, 76, 80
89.	karın doyurmak	3	5, 26, 41
90.	karşı çıkmak	3	76, 94, 111
91.	kendine gelmek	3	34, 34, 64
92.	kendini tutamamak	2	26, 66
93.	kendini tutmak	1	45
94.	keyfi yerinde olmak	3	7, 7, 150
95.	keyfine bakmak	1	15
96.	keyfini bozmak	1	6
97.	keyfini kaçırmak	1	102
98.	keyif kaçırmak	1	64
99.	kıymet bilmek	1	35
100.	kızılca kıymet kopmak	1	5
101.	kokusu çıkmak	1	99
102.	kulak tıkamak	1	89
103.	kulak vermek	2	31, 143
104.	küçük dilini yutmak	1	76
105.	lafa dalmak	1	89

106.	lafı değiştirmek	1	44
107.	minnet duymak	1	138
108.	mumla aramak	1	131
109.	nefes nefese kalmak	1	11
110.	okulu asmak	1	10
111.	oluruna bırakmak	1	140
112.	omuz silkme	2	100, 116
113.	onuruna dokunmak	1	93
114.	öcünü almak	1	41
115.	özen göstermek	1	118
116.	pabuç kadar dili olmak	1	38
117.	paçayı kurtarmak	1	64
118.	para kazanmak	2	58, 59
119.	pes etmek	2	122, 128
120.	pişman etmek	1	63
121.	rahat etmek	1	16
122.	rahat vermemek	1	73
123.	rezil etmek	1	11
124.	sabahı zor etmek	2	7, 145
125.	sabrı taşmak	1	70
126.	saçını süpürge etmek	1	138
127.	sayıp dökmek	1	141
128.	ses çıkmamak	1	92
129.	sesini çıkarmamak	2	92, 140
130.	sesini kesmek	1	74
131.	sıkıntı çekmek	1	141
132.	sırtını yere getirmek	1	54
133.	sineye çekmek	1	139
134.	sinir olmak	1	8
135.	soluğu almak	3	7, 16, 53
136.	söze karışmak	1	127
137.	surat asmak	2	99, 111
138.	şaka yapmak	8	35, 37, 66, 67, 77, 81, 85, 92
139.	tadında bırakmak	1	43
140.	tadını çıkarmak	2	42, 92
141.	taşı gedine koymak	1	49
142.	telefon etmek	1	15
143.	tepki göstermek	1	103

144.	ters ters bakmak	2	18, 76
145.	tuzu bulunmak	1	82
146.	uçup gitmek	3	88, 99, 105
147.	umut kırmak	1	137
148.	üstüne gelmek	3	62, 70, 123
149.	üstüne olmamak	1	56
150.	vaaz vermek	1	36
151.	volta atmak	1	18
152.	yalancı çıkarmak	1	85
153.	yatışmak	1	20
154.	yelkenleri suya indirmek	1	6
155.	yere çalmak	1	69
156.	yerinde duramamak	4	60, 85, 102, 112
157.	yolunu tutmak	3	25, 30, 116
158.	yüzü asılmak	1	83
159.	zorunda kalmak	3	5, 7, 14
Toplam deyim sayısı: 261			
Farklı deyim sayısı: 159			

Tablo 24’te, “Bizim Evde Grev Var” romanında 159’u farklı olmak üzere toplam 261 deyim kullanıldığı görülmektedir.

Kalıp Sözler

“Bizim Evde Grev Var” romanında yer alan kalıp sözler ve eserde yer alan sıklıkları, alfabetik sıraya göre sıralanarak aşağıdaki Tablo 25’te listelenmiştir:

Tablo 25. Bizim Evde Grev Var – Kalıp Sözler

	Kalıp Sözler	Sıklık	Sayfa Numarası
1.	affedersiniz	1	82
2.	aman aman	1	66
3.	aşk olsun	6	16, 49, 52, 59, 130, 130
4.	başarılar	1	106
5.	bildim bileli	1	27
6.	boş ver	2	68, 108
7.	çattık yahu	1	25
8.	eski tas eski hamam	1	135

9.	geçmiş olsun	1	80
10.	güle güle	3	99, 102, 103
11.	günaydın	1	145
12.	hayda	1	28
13.	haydi ikile	1	33
14.	hayra alamet	1	125
15.	hayret	1	25
16.	hayrola	11	34, 42, 66, 71, 75, 79, 87, 89, 91, 99
17.	hoş geldin	2	32, 91
18.	hoşça kal	3	9, 99, 152
19.	iyi akşamlar	1	9
20.	iyi geceler	5	71, 71, 87, 88, 106
21.	kusura bakma	2	109, 119
22.	lafın gelişi	1	20
23.	ne biçim laf	1	108
24.	ne halin varsa gör	2	43, 72
25.	neyimiz eksik	1	133
26.	neyse ne	1	35
27.	Nuh diyor peygamber demiyor	1	6
28.	olmak ya da olmamak	1	42
29.	özür dilerim	3	11, 93, 142
30.	sağ ol	5	47, 71, 119, 123, 149
31.	sende o göz var mı	1	57
32.	şükür	1	115
33.	teşekkür ederim	8	52, 87, 87, 95, 138, 147, 148, 148
34.	ya sabır	1	21
35.	yeme de yanında yat	1	15
Toplam kalıp söz sayısı:			75
Farklı kalıp söz sayısı:			35

Tablo 25’te, “Bizim Evde Grev Var” romanında 35’i farklı olmak üzere toplam 75 kalıp sözün kullanıldığı görülmektedir.

4.2.2. Düşlerin Ötesi

“Düşlerin Ötesi” adlı bu kitap, Bu Yayınevi’nden çıkmış olup 160 sayfadır. Kitabın özeti şöyledir:

Umut, lise onuncu sınıfta okuyan, çalışkan bir öğrenci olmayan ancak kızların gözdesi olan on yedi yaşında genç bir delikanlıdır. Çok sık kız arkadaş değiştiren Umut, arkadaşları arasında “şıpsevdi” olarak da bilinir. Umut, annesini doğarken kaybeder. Gazeteci olan babası Mehmet Ali Bey ise bu ölüm üzerine Umut’u Eskişehir’de yaşayan anneannesi Zekiye Hanım’ın yanına bırakır. Kendisi de savaş muhabiri olarak Irak’a gider. Bu yurt dışı sevdası, ölüm acısının biraz olsun dineceğini düşündürür Umut’un babasına. Umut’u yıllarca anneannesi Zekiye Hanım büyütür. Zekiye Hanım, Umut’un hem annesi hem de babası olur. Mehmet Ali Bey ise işi gereği hep yurt dışında bulunduğundan Umut’u pek ziyaret edemez. Sadece yıllık izinlerde Umut ile görüşürler. Bu görüşme de yirmi günü geçmez. Bu durum baba oğul arasındaki sevgi bağını zedeler.

Umut, okuduğu lisede ise sevgi konusunda sıkıntı çekmeyen, arkadaş çevresi geniş olan gözde bir öğrencidir. Hatta Umut’un ‘Karo Beşlisi’ adında bir arkadaş grubu da vardır. Umut bu arkadaş grubuyla okul süresi boyunca Eskişehir’de çay bahçelerine giderler, gezerler ve eğlenirler. Bu eğlence ortamında Mayıs ayı hızla gelir. Umut, tüm dikkatini ve ilgisini sınıfındaki Selin adında güzel bir kıza verir. Bu aşk diğerlerine benzemez çünkü Selin, Umut’un ölen annesine çok benzemektedir. Bu benzerlik Umut’un Selin’e olan sevgisini de gündün güne arttırır. Artan sevgi ile Umut, Selin’e açılmaya çalışır ancak olumsuz sonuçlar elde eder. Bu olaylar karşısında yıkılan Umut, iyice içine kapanır ve günlerini böyle geçirir.

Haziran ayı gelir ve okullar kapanır. Umut, başarılı olamasa da sınıfını geçmeyi başarır. Umut'un babası da ziyaret için Eskişehir'e gelir. Ancak bu ziyaret beraberinde büyük bir tartışmayı başlatır. Umut, babasını sorgulamaya başlar. Sevgi eksikliğinin sebebini öğrenmeye çalışır. Tartışma sırasında Mehmet Ali Bey, geçmişte neden Umut'u bırakıp savaş muhabiri olarak Irak'a gittiğini uzun uzun anlatır. Umut da adı gibi biraz umutlanarak yaz tatili için babasıyla Irak'a gelmek istediğini söyler. Hem babasıyla daha fazla vakit geçirebilecek hem de Selin'i unutabileceğini düşünen Umut, bu isteğinde çok ısrarlı olur. Mehmet Ali Bey, Umut'u tekrar kazanmak için olumlu cevap vermek zorunda kalır.

Mehmet Ali Bey'in kısa süreli Türkiye ziyareti biter ve hafta sonu gelir. Baba oğul hazırlanarak Irak'ın yolunu tutarlar. Irak'ta zorlu günler baba ve oğul için başlar. Gazeteci Mehmet Ali Bey oğlunu Bağdat sokaklarında gezdirir ve aynı zamanda işini de yapmaya devam eder. Ancak bir türlü Umut ile doyusuya sohbet edemezler. Bu durum Umut'un sürekli hayallere ve düşüncelere dalmasına neden olur. Her şeyin aşk olmadığını farkına varan Umut, Selin'e olan ilgisinin geçebileceğini bile düşünür. Öte yandan babasıyla halâ baba ve oğul ilişkisi kuramadıkları içinde üzülür ve o anı umutla beklemeyle koyulur.

Kötü olay da Umut otelde tek başına dururken gerçekleşir. Umut'un babasının olduğu taksiye bomba isabet eder. Mehmet Ali Bey oracıkta ölür. Gazeteciler ve haberciler hemen haberi duyururlar. Mehmet Ali Bey'in Irak'taki yakın arkadaşı Hazer, bu durum karşısında yıkılır. Umut'a bu haberi zor da olsa verir. Umut birkaç gün kendine gelemez ancak daha sonra kendini toparlar. TRT muhabiri Zafer, Umut'u Eskişehir'deki evine kadar bırakır. Umut, babasının iyi bir baba olmadığını ancak çok iyi bir rehber olduğunu düşünür ve babasını böyle hatırlar.

Yaz tatili bitip okullar açılır. bütün arkadaşları Umut'a babasının ölümü nedeniyle destek olur. Umut ise artık bir babasının olmadığını ve maddi olarak zorluk çekeceğinin farkına varır bu sebeple okula daha fazla önem vermeye başlar. Sınavlarına daha dikkatli hazırlanır. Para harcamalarına da dikkat eder.

Bütün bu düşünceler esnasında Selin, Umut ile konuşmak ister. Bu teklif karşısında çok şaşırır Umut teklifi kabul eder. Selin, sohbet sırasında geçmişten beri Umut'u sevdiğini söyler. Ancak Umut'un şıpsevdi davranışları yüzünden kendisine güvenemediğini belirtir. Ancak Irak'a kendisi yüzünden gittiğini öğrenince Umut'un kendisini ne kadar çok sevdiğinin farkına varır ve Umut'un teklifi hâlâ geçerliyse Umut'un kız arkadaşı olabileceğini söyler. Bu duruma çok sevinen Umut tüm arkadaşlarına Selin ile aşk yaşadıklarını ilan eder. Umut, Selin'e en başından başlayarak tüm hayatını anlatır. Korkularını, annesine olan özlemini, yalnızlığını, babasıyla olan ilişkisini, Irak'ta yaşadıklarını ve şu an maddi olarak sıkıntı çekeceğini, sınavları kazanıp iyi bir üniversiteyi kazanması gerektiğini her şeyi anlatır. Selin'de her şeyi anlayışla karşılayıp bir ömür onun yanında olacağını sözünü verir. Umut bu mutlulukla yeni düşlere dalar. Düşlerinde de hep güzel şeyler düşünerek hayatına devam eder.

Bu kitapta delikanlı bir genç olan Umut'un, Selin adında bir kıza hissettiği sevgi ve babasına karşı hissettiği sevgisizlik anlatılmaktadır. Sorun odaklı yazılan bu eserde Umut'un aile sevgisinden yoksun büyüdüğü ve sevgiye ne kadar muhtaç olduğu dile getirilmektedir. Eserde ayrıca ergenlik dönemi, sınavlar, aşk, sevgi ve gençlik hakkında önemli konular işlendiği görülmektedir.

4.2.2.1. Düşlerin Ötesi'nde Değerler Eğitimi

Eserde yer alan tüm değerler, doğrudan ve örtük olarak belirtilmiş, toplamları da verilerek aşağıdaki Tablo 26'da listelenmiştir:

Tablo 26. Düşlerin Ötesi – Değerler

Değerler	Doğrudan	Örtük	Toplam
Yardımlaşma	10	3	13
Sorumluluk	1	5	6
Sevgi	18	5	23
Saygı	1	3	4
Adil Olma	0	1	1
Aile Birliğine Önem Verme	1	3	4
Dürüstlük	1	2	3
Hoşgörü	0	7	7
Misafirperverlik	0	4	4
Sağlık ve Temizlik	1	17	18
Arkadaşlık	4	6	10
Duyarlılık	0	1	1
Toplam	37	57	94

Tablo 26’da yardımlaşma değerinin 13, sorumluluk değerinin 6, sevgi değerinin 23, saygı değerinin 4, adil olma değerinin 1, aile birliğine önem verme değerinin 4, dürüstlük değerinin 3, hoşgörü değerinin 7, misafirperverlik değerinin 4, sağlık ve temizlik değerinin 18, arkadaşlık değerinin 10, duyarlılık değerinin 1 kez yer aldığı görülmektedir. Eser içinde en fazla sevgi, yardımlaşma, sağlık ve temizlik değerlerinin yer aldığı görülmektedir.

Ayşe Yamaç’ın incelenen Düşlerin Ötesi romanında yer alan değer bulgularından bazıları şunlardır:

Kendisi sıkıntı çekmiyor, bazen arkadaşlarına yardım bile ediyordu. (Yamaç, 2012b, s. 19). (yardımlaşma değeri).

Ya savaş muhabirliğini sürdürecektim ya da işsiz kalacaktım. Ben de birincisini seçtim. Çünkü sana karşı sorumluluklarım vardı. (Yamaç, 2012b, s. 48). (sorumluluk değeri).

Bugünkü gibi karamsar ve mutsuz olduğu günlerde, kendisine sarılır, sevgiyle göğsüne bastırırdı. (Yamaç, 2012b, s. 14). (sevgi değeri).

Kusura bakma dede. Bizim oralarda adettir, ilk gittiğın eve eli boş gidersen, ev sahibine saygısızlık olur. (Yamaç, 2012b, s. 100). (saygı değeri).

Tahterevalli ya da kaydırac sırası beklerken ne de çok sabırsızlanırdı. (Yamaç, 2012b, s. 43). (adil olma değeri).

Anasız, babasız büyümenin ne demek olduğunu bilmiyorsunuz da ondan böyle konuşuyorsunuz. (Yamaç, 2012b, s. 18-19). (aile birliğine önem verme değeri).

Bunları sana anlatmazsam dürüst davranmamış olurum. Dinlemek ister misin? (Yamaç, 2012b, s. 142). (dürüstlük değeri).

Zamanla beni anlayacağını umarım. Bu akşamki yardımların için de ayrıca teşekkürler. (Yamaç, 2012b, s. 81). (hoşgörü değeri).

Elif kızım, biraz baksana! Konuğumuz senin yorulduğunu düşünüyor. (Yamaç, 2012b, s. 69). (misafirperverlik değeri).

Evet anneanne, şimdi geliyorum, diyerek yataktan fırladı. Elini yüzünü yıkamaya koştı. (Yamaç, 2012b, s. 16). (sağlık ve temizlik değeri).

Saçma sapan özürlerini bir yana bırak da ne istediğini söyle. Biliyorsun, arkadaşlık böyle günler içindir. (Yamaç, 2012b, s. 93). (arkadaşlık değeri).

Sağ ol oğul dedi dede. Oğlun çok düşünceli, ama o buna izin vermez. (Yamaç, 2012b, s. 69). (duyarlılık değeri).

4.2.2.2. Düşlerin Ötesi'nde Dil Zenginliği

Atasözleri

“Düşlerin Ötesi” romanında yer alan atasözleri ve eserde yer alan sıklıkları, alfabetik sıraya göre sıralanarak aşağıdaki Tablo 27’de listelenmiştir:

Tablo 27. Düşlerin Ötesi – Atasözleri

	Atasözleri	Sıklık	Sayfa Numarası
1.	bir fincan kahvenin kırk yıl hatırı vardır	1	109
2.	dost acı söyler	1	156
3.	her kuşun eti yenmez	1	35
4.	kul sıkışmayınca Hızır yetişmezmiş	1	111
Toplam atasözü sayısı: 4			
Farklı atasözü sayısı: 4			

Tablo 27’de, “Düşlerin Ötesi” romanında dört farklı atasözünün kullanıldığı görülmektedir.

Deyimler

“Düşlerin Ötesi” romanında yer alan deyimler ve eserde yer alan sıklıkları, alfabetik sıraya göre sıralanarak aşağıdaki Tablo 28’de listelenmiştir:

Tablo 28. Düşlerin Ötesi – Deyimler

	Deyimler	Sıklık	Sayfa Numarası
1.	abayı yakmak	1	25
2.	acı çekmek	1	141
3.	acısını çıkarmak	1	56
4.	ağzı bir karış açık kalmak	1	39
5.	ağzından çıkmak	1	139
6.	ağzını açmamak	4	59, 62, 67, 94
7.	aklı almamak	2	106, 130
8.	aklı kalmak	2	44, 138
9.	aklına gelmek	9	13, 14, 14, 25, 45, 61, 72, 128, 156
10.	aklına getirmek	1	13
11.	aklından geçmek	2	154, 154
12.	aklını vermek	1	27
13.	altını üstüne getirmek	1	41
14.	amma	2	6, 81
15.	anasından doğduğuna pişman etmek	1	33

16.	araya girmek	1	80
17.	arpacı kumrusu gibi düşünmek	1	156
18.	bağrına basmak	1	102
19.	baş sallamak	1	117
20.	başından savmak	1	139
21.	başının etini yemek	2	18, 18
22.	beyninden vurulmuşsa dönmek	1	33
23.	boşa gitmek	1	37
24.	burnundan getirmek	1	157
25.	burnundan solumak	1	35
26.	burun buruna gelmek	2	78, 79
27.	canı burnuna gelmek	2	35, 81
28.	canı istemek	1	13
29.	canı sıkılmak	6	10, 10, 22, 105, 127, 133
30.	canı yanmak	2	34, 92
31.	canını sıkmak	2	101, 107
32.	canını vermek	1	112
33.	çaba göstermek	1	90
34.	çile çekmek	1	52
35.	çileden çıkmak	1	140
36.	çizmeyi aşmak	1	17
37.	dalga geçmek	9	6, 16, 19, 24, 25, 25, 40, 52, 52
38.	dalıp gitmek	4	101, 125, 149, 154
39.	defteri kapatmak	1	122
40.	deli etmek	2	17, 39
41.	dereyi görmeden paçalarını sıvamak	1	125
42.	dikkat çekmek	1	156
43.	donup kalmak	4	67, 118, 130, 137
44.	dua etmek	1	111
45.	dut yemiş bülbüle dönmek	1	108
46.	elde etmek	2	17, 21
47.	eli yağına dolaşmak	1	122
48.	elinden geleni yapmak	2	12, 27
49.	eline tutuşturmak	1	102
50.	elini sürmemek	1	13
51.	fikir yürütmek	1	122
52.	gelin güvey olmak	1	35

53.	geri çevirmek	1	114
54.	gönlünü almak	2	90, 100
55.	gönlünü etmek	4	25, 51, 51, 51
56.	görmezden gelmek	3	37, 124, 150
57.	görücüye çıkmak	1	17
58.	göz gözü görmemek	1	32
59.	göz kırpmak	2	89, 108
60.	göz yummak	1	103
61.	gözden geçirmek	2	132, 135
62.	göze almak	2	115, 142
63.	göze çarpmak	3	57, 64, 100
64.	gözleri takılmak	1	43
65.	gözleri yolda kalmak	1	16
66.	gözlerini dikmek	6	87, 104, 104, 108, 108, 116
67.	gözünü takılmak	3	6, 100, 138
68.	gururu okşamak	2	140, 131
69.	gücü yetmek	1	105
70.	güçlük çekmek	1	36
71.	güneş çarpmak	1	74
72.	gününü göstermek	2	33, 33
73.	haber vermek	1	119
74.	hak etmek	1	60
75.	hayal kırıklığına uğramak	2	39, 118
76.	hayal kurmak	2	14, 14
77.	hayale dalmak	6	9, 75, 122, 123, 130, 146
78.	hevesini kursağında kalmak	1	156
79.	hoşuna gitmek	3	22, 42, 135
80.	ısrar etmek	1	140
81.	iç çekmek	12	18, 19, 29, 41, 43, 64, 86, 87, 89, 123, 124, 125
82.	iç geçirmek	1	128
83.	içi dışına çıkmak	1	54
84.	içi içine sığmamak	1	144
85.	içi sızlamak	1	123
86.	içinden geçirmek	2	62, 142
87.	içinden gelmek	1	18

88.	çine gömmek	1	65
89.	çine kapanmak	1	37
90.	çini çekmek	7	77, 83, 83, 98, 108, 146, 160
91.	çini dökmek	2	44, 49
92.	ilgi görmek	1	140
93.	ilgisini çekmek	2	42, 83
94.	imdadına yetişmek	1	47
95.	ipiyle kuyuya inmek	1	155
96.	iple çekmek	1	25
97.	işine gelmek	1	129
98.	kabına sığmamak	1	24
99.	kafa kalmamak	1	78
100.	kafa yormak	1	124
101.	kahkaha koparmak	1	155
102.	kapı dışarı etmek	1	90
103.	karar vermek	2	130, 134
104.	karşı çıkmak	2	59, 75
105.	kendinden geçmek	1	135
106.	kendine gelmek	9	74, 75, 84, 85, 87, 103, 121, 137, 151,
107.	kendini alamamak	2	56, 139
108.	kendini tutmak	2	59, 101
109.	kestirip atmak	2	96, 132
110.	keyfi yerinde olmak	3	148, 148, 160
111.	keyfini kaçırmak	1	24
112.	kılını bile kıpırdatmamak	2	66, 66
113.	kokusu çıkmak	1	130
114.	korktuğu başına gelmek	1	147
115.	kulağına çalınmak	1	84
116.	kulak misafiri olmak	1	91
117.	kulak tıkamak	1	34
118.	kulak vermek	1	153
119.	lanet etmek	1	112
120.	meraktan çatlamak	1	26
121.	mumla aramak	1	51
122.	neden olmak	1	147
123.	neşesini bulmak	1	29
124.	numara yapmak	1	16

125.	oluruna bırakmak	2	21, 121
126.	omuz silkmek	6	13, 90, 98, 123, 124, 146
127.	oralı olmamak	1	124
128.	ödü kopmak	3	43, 75, 147
129.	peşine takılmak	1	79
130.	sabır taşımak	1	67
131.	serseme dönmek	1	72
132.	ses çıkarmak	1	46
133.	sıkıntı çekmek	1	19
134.	sinirleri bozulmak	1	70
135.	soluk almak	1	133
136.	soluk soluğa kalmak	3	22, 75, 75
137.	söz geçirmek	1	31
138.	söze karışmak	1	109
139.	sözü uzatmak	1	119
140.	sözünü kesmek	2	82, 85
141.	sözünü tutmak	1	54
142.	sululuk yapmak	1	155
143.	şaka yapmak	3	82, 109, 122
144.	tadını çıkarmak	1	43
145.	talim etmek	1	56
146.	tepe tepe kullanmak	1	7
147.	tepeden tırnağa süzmek	1	133
148.	ters ters bakmak	4	7, 25, 77, 159
149.	tuttuğunu koparmak	1	160
150.	umurunda olmamak	1	19
151.	uykuya dalmak	4	6, 39, 87, 117
152.	üstüne gitmek	1	16
153.	yalan uydurmak	1	8
154.	yan gözle bakmak	3	69, 124, 159
155.	yola düşmek	1	110
156.	yola koyulmak	1	117
157.	yüreği dayanmamak	1	59
158.	yüreği kaldırmamak	1	59
159.	yüreği sızlatmak	1	117
160.	yüreğine işlemek	2	15, 108
161.	yüreğine işlemek	1	108
162.	yüz vermek	1	24

163. yüzü kızarmak	1	129
164. zoruna gitmek	1	101
Toplam deyim sayısı: 293		
Farklı deyim sayısı: 164		

Tablo 28’de, “Düşlerin Ötesi” romanında 164’ü farklı olmak üzere toplam 293 deyim kullanıldığı görülmektedir.

Kalıp Sözler

“Düşlerin Ötesi” romanında yer alan kalıp sözler ve eserde yer alan sıklıkları, alfabetik sıraya göre sıralanarak aşağıdaki Tablo 29’da listelenmiştir:

Tablo 29. Düşlerin Ötesi – Kalıp Sözler

	Kalıp Sözler	Sıklık	Sayfa Numarası
1.	aferin	2	8, 10
2.	başın sağ olsun	1	122
3.	boş ver	4	13, 19, 125, 156
4.	güle güle	1	71
5.	günaydın	2	40, 138
6.	hayret	2	41, 44
7.	hele şükür	2	19, 26
8.	hoş geldin	2	39, 56
9.	hoşça kal	3	24, 71, 151
10.	iğne atsan yere düşmez	1	22
11.	iyi geceler	1	39
12.	kendine iyi bak	1	71
13.	kusura bakma	7	23, 34, 70, 99, 100, 100, 110
14.	mübarek	1	69
15.	özür dilerim	7	17, 45, 130, 136, 140, 140, 141
16.	sağ ol	6	28, 69, 71, 100, 150, 151
17.	selam	2	68, 139
18.	teşekkür ederim	10	78, 81, 84, 97, 104, 108, 111, 111, 131, 137

19.	vallahi	1	7
20.	vesselam	1	8
Toplam kalıp söz sayısı: 57			
Farklı kalıp söz sayısı: 20			

Tablo 29’da, “Düşlerin Ötesi” romanında 20’si farklı olmak üzere toplam 57 kalıp sözün kullanıldığı görülmektedir.

4.2.3. Zümrüt Küpeler

“Zümrüt Küpeler” adlı bu kitap, Bu Yayınevi’nden çıkmış olup 175 sayfadır. Kitabın özeti şöyledir:

Cemile, on altı yaşında lise son sınıfta okuyan ve üniversite sınavlarına hazırlanmakta olan genç bir kızdır. Cemile, ailesi ile birlikte Afyon’un Emirdağ ilçesinde yaşamaktadır. Cemile’nin babası Kemal Bey, ilçenin sağlık ocağında doktordur ve aynı zaman ilçe merkezinde bir de muayenesi vardır. Annesi Esmâ Hanım da bu muayenede sekreter olarak çalışmaktadır. Cemile’nin Erinç adında bir de erkek kardeşi vardır. Erinç henüz anasını öğrenicidir. Cemile, on altı yaşında olmanın verdiği büyüme duygularıyla sık sık annesiyle tartışmaktadır. Artık büyüdüğünü, bazı şeyleri kendi başına yapabileceğini, tembihlere gerek olmadığını her seferinde annesine söylemektedir. Bu konuşmalar da ufak tefek kavgalara sebep olmaktadır.

Cemile’nin annesi Esmâ Hanım, bir gün aniden fenalaşır ve kalp krizi geçirir. Hastanede yapılan tüm müdahalelere rağmen kurtarılamaz. Hemşire, Esmâ Hanım’ın taktığı yeşil zümrüt küpeleri Cemile’ye verir. Cemile küpeleri avucunda sıkı sıkı tutar ve ölüm haberi karşısında yıkılır. Kendine geldiğinde etrafında halası Cennet Hanım’ın ve yakın arkadaşı Esra’nın olduğunu görür. Ayrıca odada komşu Fatma Nine, Eşe Teyze, Semiha Hanım ve sınıf arkadaşı Serap da vardır. Hepsi Cemile’yi sakinleştirirler.

Günler üzücü bir şekilde geçer. Cennet Hala, belli bir süre Emirdağ'da kalıp kardeşi Kemal'in ve çocuklarının ev işlerini yapar ancak daha sonra memleketi Antalya'ya döner. Çünkü onun da orada ailesi ve çocukları vardır. Esra ise sık sık Cemile'nin yanına gelip ona destek olur. Çünkü Cemile, annesinin ölümünde kendisini sorumlu tutar. Annesiyle tartışmaları, sık sık kavga etmeleri, onu bu psikolojiye sürükler ve her gün ağlar. En yakın arkadaşı Esra da Cemile'ye hep moral verir. Bu esnada Cemile bir gün küpeleri arar ama bulamaz. Esra'ya sorar o da emin bir şekilde Cemile'nin odasındaki çekmeceye olduğunu, bayıldığı sırada küpeleri alıp çekmeceye koyduğunu söyler. Ancak zümrüt küpeler yerinde yoktur. Esra, küpeleri bulamayışına çok şaşırır. Cemile ise bu durum karşısında ikinci kez suçluluk duygusuna kapılır. Annesinin emaneti olan küpelere sahip çıkamadığı için çok üzülür.

Eylül ayının ilk günleri gelir ve okulların açılmasına az bir süre kalır. Cemile'nin akli fikri küpelerdedir. Polise haber verirler. Polis, ilk önce Esra'nın evine gidip onu sorgularlar. Esra, hırsız muamelesi gördüğü için çok sinirlenir ve Cemile ile araları bozulur. Cemile, tüm yaşananları diğer arkadaşları Serkan, Fuat, Gülten, Selmin ve Belkıs'a anlatır. Onlar da öncelikle Cemile'nin annesi Esmâ Hanım'ın ölmesine çok üzülürler. Küpeler konusunda Serkan bir ekip oluşturup, küpeleri aramaya başlar. Hatta bu dedektif ekibinin adını da 'Zümrüt' koyarlar. Serkan, ekibin başkanı olur. Küpelerin, Cemile'nin bayıldığı gün kaybolduğunu fikrine ekip olarak karar verirler. O gün orada kimlerin olduğunu Cemile'ye sorarlar. Cemile'de tüm bildiklerini anlatır. Ekip başkanı Serkan, Fuat'a Esra'yı, Gülten'e Eşe Teyze'yi, Selmin'e Fatma Nine'yi ve Belkıs'a da Semiha Abla'yı izleme görevini verir. Cemile'ye de evi baştan sona tekrar araması gerektiğini söyler ve çalışmaya başlarlar. Cemile, evde küpeleri bulamaz. Diğer arkadaşları da herhangi bir bilgiye ulaşamaz.

Günler böyle geçerken Cemile ile Serkan arasında arkadaşlıktan öte bir aşk başlar. Bu durumu diğer arkadaşlarına da söylerler. Dersler konusunda da arkadaşları Cemile'ye sürekli yardımcı olurlar. Birlikte ders çalışırlar ve aynı zamanda küpeleri aramaya da devam ederler. Kemal Bey, kızının Serkan ile yakın arkadaş olduğunu anlar ve kızıyla anlayışlı bir şekilde konuşur. Cemile çok utanır ancak babasının bu anlayışı karşısında çok sevinir. Kemal Bey, kızından gizli olarak Serkan ile de konuşur. Kızının küpeler konusunda pişmanlık ve suçluluk yaşadığını Serkan'a söyler. Doktorun da tavsiyesiyle küpe konusunu Cemile'nin yanında açmamalarını rica eder. Serkan, bu konuşmayı diğer arkadaşlarına da söyler ve küpe konusunu hiç açmazlar. Ancak Cemile'den gizli gizli küpeleri aramaya devam ederler.

Serkan zümrüt küpeler için sürekli düşünür ve aklına bir anda Cemile'nin halası Cennet Hanım gelir. Küpleri onun almış olabileceğini düşünerek hemen ekip olarak plan yaparlar. Plan sonunda küpeleri Cennet Hanım'ın aldığı sonucuna varırlar ve bunu kanıtlarlar. Bu durum karşısında Kemal Bey neye uğradığını şaşırır. Ablasının neden böyle bir şey yaptığını aklı almaz. Hemen ablası Cennet Hanım'ı arar ve tartışırlar. Cennet Hanım o küpelerin kendisinin hakkı olduğunu söyler. Annesinin o küpeleri kendisine değil de gelini Esmâ'ya vermiş olmasının yıllarca canını sıktığını ve kıskançlık hissettiğini söyler. Bu küpeleri bu yüzden aldığını söyler ve telefonu kapatır. Kemal Bey, bu durumu kızına anlatır. Cemile, çok şaşırır ve üzülür. Hemen halası Cennet Hanım'ı arar. Halasına o küpelerden daha değerli olduğunu söyler ve ağlayarak telefonu kapatır. Cemile ve ailesi bütün bu yaşananları zaman geçtikçe unuturlar. Kardeşi Erinç, anasını başarıyla bitirir. Bu duruma ailecek sevinirler. Cemile ise dersleri çok iyi olmasa da sınıfı geçmeyi başarır. Her şey zamanla yoluna girer ve Cemile ve arkadaşları neşe içinde günlerini geçirirler. Bir gün ansızın kapı çalar. Cemile'nin

halası Cennet Hanım, elindeki yeşil zümrüt küpeleri Cemile'ye uzatır ve barışırlar.

Bu kitapta, annesinin ölümüne alışmaya çalışan ve annesinden kalan zümrüt küpelere sahip çıkmadığını düşünen Cemile'nin başından geçenler anlatılmaktadır. Kitapta arkadaşlık, sevgi, saygı, yardımlaşma ve aile değerlerinin sıklıkla işlendiği de görülmektedir. Sorun odaklı inanç ile yazılan bu eserde, psikolojik sorunlarla baş edebilmek için nelerin önemli olduğu da vurgulanmaktadır.

4.2.3.1. Zümrüt Küpeler'de Değerler Eğitimi

Eserde yer alan tüm değerler, doğrudan ve örtük olarak belirtilmiş, toplamları da verilerek aşağıdaki Tablo 30'da listelenmiştir:

Tablo 30. Zümrüt Küpeler – Değerler

Değerler	Doğrudan	Örtük	Toplam
Yardımlaşma	17	5	22
Sorumluluk	1	4	5
Sevgi	5	5	10
Saygı	1	1	2
Adil Olma	0	3	3
Aile Birliğine Önem Verme	0	4	4
Dürüstlük	0	6	6
Hoşgörü	0	10	10
Misafirperverlik	0	3	3
Sağlık ve Temizlik	1	8	9
Arkadaşlık	4	4	8
Duyarlılık	0	4	4
Toplam	29	57	86

Tablo 30'da yardımlaşma değerinin 22, sorumluluk değerinin 5, sevgi değerinin 10, saygı değerinin 2, adil olma değerinin 3, aile birliğine önem verme değerinin 4, dürüstlük değerinin 6, hoşgörü değerinin 10, misafirperverlik değerinin 3, sağlık ve temizlik değerinin 9, arkadaşlık değerinin 8, duyarlılık değerinin 4 kez yer aldığı görülmektedir. Eser içinde en fazla sevgi, yardımlaşma, ve hoşgörü değerlerinin yer aldığı görülmektedir.

Ayşe Yamaç'ın incelenen Zümrüt Küpeler romanında yer alan değer bulgularından bazıları şunlardır:

Üzülme abla, dedi Erinç. Ben sana yardım ederim. (Yamaç, 2012a, s. 174). (yardımlaşma değeri).

Yeni filizlenen bir aşk, başlamadan bitmiş olacaktı. Bunun tek sorumlusu da kendisiydi. (Yamaç, 2012a, s. 58). (sorumluluk değeri).

Annemin ölümü , bana bunu da öğretti. Lütfen, bu sevgiye kıyma! (Yamaç, 2012a, s. 69). (sevgi değeri).

Onlar senin için gelmişler. Yalnız bırakma, ayıp olur. (Yamaç, 2012a, s. 86). (saygı değeri).

Hemen seçim yapıp oybirliğiyle Serkan'ı başkan seçtiler. (Yamaç, 2012a, s. 32). (adil olma değeri).

Babam ne olacak? Kardeşim ne olacak? Annem olmadan bu yaşamı nasıl sürdüreceğiz? (Yamaç, 2012a, s. 25). (aile birliğine önem verme değeri).

Ama onu biz zorladık, dedi Serkan. Yoksa Fuat yalnız ona değil, kimseye yalan söyleyemezdi. (Yamaç, 2012a, s. 67). (dürüstlük değeri).

Geçmiş olsun abla, dedi Erinç. Okula gitmek için hazırlanması gerektiğini söyleyerek, odasına yürüdü. (Yamaç, 2012a, s. 84). (hoşgörü değeri).

Buyurun buyurun, diyen Cemile, onların geçmesi için yana çekildi. (Yamaç, 2012a, s.85). (misafirperverlik değeri).

Yatağın üstündeki çöp yığını, çekmecesinden çıkan bir poşete doldurup mutfak balkonundaki çöp kutusuna attı. (Yamaç, 2012a, s. 42). (sağlık ve temizlik değeri).

Cemile'ye yol boyunca Serkan arkadaşlık etti. onun arkadaşlığından çok hoşnuttu Cemile. (Yamaç, 2012a, s. 38). (arkadaşlık değeri).

Bu denli anlayışlı olmanın yanında, benim baban olduğun için de sağ ol! (Yamaç, 2012a, s. 99). (duyarlılık değeri).

4.2.3.2. Zümrüt Küpeler’de Dil Zenginliği

Atasözleri

“Zümrüt Küpeler” romanında yer alan atasözleri ve eserde yer alan sıklıkları, alfabetik sıraya göre sıralanarak aşağıdaki Tablo 31’de listelenmiştir:

Tablo 31. Zümrüt Küpeler – Atasözleri

	Atasözleri	Sıklık	Sayfa Numarası
1.	gönül ferman dinlemez	1	10
2.	her şeyin bir bedeli vardır	1	54
3.	yarası olan gocunur	1	115
Toplam atasözü sayısı: 3			
Farklı atasözü sayısı: 3			

Tablo 31’de, “Zümrüt Küpeler” romanında üç farklı atasözünün kullanıldığı görülmektedir.

Deyimler

“Zümrüt Küpeler” romanında yer alan deyimler ve eserde yer alan sıklıkları, alfabetik sıraya göre sıralanarak aşağıdaki Tablo 32’de listelenmiştir:

Tablo 32. Zümrüt Küpeler – Deyimler

	Deyimler	Sıklık	Sayfa Numarası
1.	acı çekmek	2	159, 159
2.	açık vermek	1	88
3.	ağzı açık kalmak	1	131
4.	ağzı kurumak	1	17
5.	ağzına geleni söylemek	1	60
6.	ağzından laf almak	1	68
7.	ağzını amamak	1	103
8.	aklı almak	2	28, 166
9.	aklına gelmek	7	21, 21, 38, 94, 95, 95, 95
10.	aklından geçirmek	2	93, 109
11.	aklını başından almak	1	114
12.	alttan almak	1	158
13.	amma	1	118
14.	arasına kara kedi girmek	1	36
15.	aşık olmak	5	11, 11, 65, 102, 171
16.	ateş bacayı sarmak	1	102
17.	baş etmek	1	112
18.	boyun eğmek	1	26
19.	burnundan solumak	1	69
20.	burun buruna gelmek	2	44, 161
21.	canı istemek	1	23
22.	canı sıkılmak	13	12, 27, 48, 50, 54, 59, 61, 66, 68, 68, 77, 117, 138
23.	canı yanmak	1	80
24.	canını sıkmak	8	25, 25, 91, 93, 93, 98, 102, 150
25.	cephe almak	1	36
26.	ile den çıkmak	3	12, 18, 26
27.	izmeyi aşmak	1	102
28.	dalga geçmek	7	48, 48, 90, 90, 103, 103, 151
29.	dalıp gitmek	1	172
30.	dereyi görmeden paa ları sıvamak	1	151
31.	diken üstünde oturmak	1	52

32.	dil dökme	1	167
33.	dili damağına yapışmak	1	17
34.	dudak bükme	1	89
35.	dut yemiş bülbüle dönme	1	151
36.	dünyası başına yıkılmak	1	164
37.	el etek çekme	1	55
38.	eline düşme	1	130
39.	fırça yeme	1	118
40.	gönlünü almak	2	12, 152
41.	görmezden gelme	2	101, 152
42.	göz atma	4	10, 46, 59, 83
43.	göz göze gelme	1	157
44.	gözden geçirme	6	42, 63, 100, 111, 111, 137
45.	gözden kaçırma	1	42
46.	gözleri dolma	1	10
47.	gözlerine inanamama	1	169
48.	gözlerini dikme	3	29, 58, 72
49.	gözü takılma	2	65, 77
50.	gözünden kaçma	4	98, 116, 123, 170
51.	gözüne çarpma	3	71, 92, 150
52.	gözüne uyku girmeme	1	152
53.	gözünü alamama	1	13
54.	gözünü dikme	1	64
55.	gurur duyma	4	43, 43, 163, 163
56.	hak verme	1	7
57.	hapı yutma	1	52
58.	havlu atma	1	132
59.	hayal kırıklığına uğrama	2	14, 60
60.	hesap verme	1	163
61.	hop oturup hop kalkma	1	100
62.	hoşuna gitme	1	32
63.	iç çekme	2	50, 142
64.	iç geçirme	1	172
65.	içi içine sığmama	1	107
66.	içinden gelme	1	107
67.	içine kapanma	2	26, 70
68.	içini çekme	10	18, 23, 67, 74, 84, 87, 96, 140, 152,

		171
69.	iple çekmek	1 28
70.	işine gelmek	1 62
71.	izin koparmak	1 7
72.	kafa yormak	1 30
73.	kapıya dayanmak	1 10
74.	karşı çıkmak	2 15, 18
75.	kaş çatmak	2 48, 102
76.	kendine gelmek	5 20, 21, 52, 85, 139
77.	kıtlıktan çıkmak	1 106
78.	kıyameti koparmak	1 57
79.	kulak misafiri olmak	1 143
80.	kulak vermek	1 140
81.	kulaklarını tıkamak	1 18
82.	merak sarmak	1 89
83.	omuzları çökmek	1 9
84.	ödü kopmak	1 32
85.	rafa kaldırmak	1 18
86.	saman altından su yürütmek	1 169
87.	saygı duymak	1 148
88.	ses çıkarmamak	1 159
89.	sıkıntı basmak	1 112
90.	sıkıntı çekmek	1 117
91.	sınıfta kalmak	1 11
92.	sineye çekmek	1 22
93.	soluk almak	3 14, 17, 52
94.	söz geçirmek	1 114
95.	sözünü kesmek	1 86
96.	taban tepmek	1 130
97.	tadını çıkarmak	1 118
98.	ters ters bakmak	2 15, 169
99.	uykuya dalmak	4 19, 46, 119, 167
100.	üstesinden gelmek	2 67, 155
101.	üstüne gelmek	1 30
102.	yerinde duramamak	1 172
103.	yüreği ağızına gelmek	1 44
104.	yüzü asılmak	1 21
105.	yüzüne gözüne bulaştırmak	1 66
106.	yüzünü buruşturmak	1 139

107. yüzünü göstermek	1	51
108. yüzüp yüzüp kuyruğuna gelmek	1	151
109. zaman geçirmek	1	148
Toplam deyim sayısı: 196		
Farklı deyim sayısı: 109		

Tablo 32’de, “Zümrüt Küpeler” romanında 109’u farklı olmak üzere toplam 196 deyim kullanıldığı görülmektedir.

Kalıp Sözler

“Zümrüt Küpeler” romanında yer alan kalıp sözler ve eserde yer alan sıklıkları, alfabetik sıraya göre sıralanarak aşağıdaki Tablo 33’te listelenmiştir:

Tablo 33. Zümrüt Küpeler – Kalıp Sözler

	Kalıp Sözler	Sıklık	Sayfa Numarası
1.	aferin	1	80
2.	ağızına sağlık	1	34
3.	alacağın olsun	1	163
4.	başarılar dilerim	1	66
5.	ellerine sağlık	2	106, 133
6.	güle güle	1	122
7.	hayrola	2	149, 169
8.	hele şükür	2	39, 134
9.	hoş bulduk	1	112
10.	hoş geldin	2	106, 112
11.	hoşça kal	3	122, 125, 166
12.	iyi akşamlar	3	137, 139, 171
13.	iyi geceler	3	59, 128, 166
14.	kusura bakma	3	21, 90, 121
15.	maşallah	1	145
16.	özür dilerim	5	76, 117, 122, 128, 154
17.	sağ ol	15	86, 99, 106, 106, 107, 122, 122, 143, 149, 149, 149, 154, 161, 174, 174

18.	teşekkür ederim	17	8, 32, 86, 87, 97, 101, 104, 108, 117, 146, 153, 155, 161, 168, 168, 173, 173
Toplam kalıp söz sayısı: 64			
Farklı kalıp söz sayısı: 18			

Tablo 33’te, “Zümrüt Kúpeler” romanında 18’i farklı olmak üzere toplam 64 kalıp sözün kullanıldığı görülmektedir.

Genel Değerlendirme

Ayşe Yamaç’ın araştırmamıza konu olan tüm eserlerinin değerler eğitimi ile ilgili bulguları Tablo 34’te listelenmiştir:

Tablo 34. Ayşe Yamaç’ın İncelenen Eserlerindeki Tüm Değerler

Değerler	Eserler							Toplam
	Ali’nin Öyküsü	Dedemin Gizli Defteri	Hayalet Peşinde	İncili Kavak	Bizim Evde Grev Var	Düşlerin Ötesi	Zümrüt Kúpeler	
Yardımlaşma	12	14	3	11	17	13	22	92
Sorumluluk	3	1	2	9	8	6	5	34
Sevgi	11	13	15	10	11	23	10	93
Saygı	1	5	2	2	6	4	2	22
Adil Olma	2	7	4	3	3	1	3	23
Aile Birliğine Önem Verme	1	2	3	2	1	4	4	17
Dürüstlük	1	2	6	2	1	3	6	21

Hoşgörü	3	8	7	18	8	7	10	61
Misafirperverlik	1	12	2	4	2	4	3	28
Sağlık ve Temizlik	10	2	12	11	8	18	9	70
Arkadaşlık	2	3	6	9	2	10	8	40
Duyarlılık	3	3	4	6	5	1	4	26
Toplam	50	72	66	87	72	94	86	527

Tablo 34’te yardımlaşma değerinin 92, sorumluluk değerinin 34, sevgi değerinin 93, saygı değerinin 22, adil olma değerinin 23, aile birliğine önem verme değerinin 17, dürüstlük değerinin 21, hoşgörü değerinin 61, misafirperverlik değerinin 28, sağlık ve temizlik değerinin 70, arkadaşlık değerinin 40, duyarlılık değerinin 26 kez yer aldığı görülmektedir. İncelenen eserlerin içinde en fazla sevgi (93) en az ise aile birliğine önem verme (17) değerine yer verildiği görülmektedir.

Tablo 34’te gösterildiği gibi toplamda Ali’nin Öyküsü 50, Dedemin Gizli Defteri 72, Hayalet Peşinde 66, İncili Kavak 87, Bizim Evde Grev Var 72, Düşlerin Ötesi 94, Zümrüt Kúpeler 86 değer tespit edilmiştir. Tüm eserlerde ise toplam olarak 527 değer bulgusu tespit edilmiştir.

Tablo 34’ten hareketle, incelenen eserler içerisinde Düşlerin Ötesi adlı eser 94 değer bulgusuyla en fazla değer işlendiği, Ali’nin Öyküsü ise 50 değer bulgusuyla en az değer işlendiği eser olarak tespit edilmiştir. Ayrıca eserlerde tespit edilen değer bulgularının birbirinden farklılık gösterdiğini de söylemek mümkündür.

Yamaç’ın eserlerinin dil zenginliği açısından elde edilen bulguları ise genel bir görünüm oluşturması amacıyla Tablo 35’te ayrıntısıyla listelenmiştir:

Tablo 35. Ayşe Yamaç'ın İncelenen Eserlerindeki Türkçe Dil Zenginliği

Türkçeye Katkı	Eserler							Toplam
	Ali'nin Öyküsü	Dedemin Gizli Defteri	Hayalet Peşinde	İncili Kavak	Bizim Evde Grev Var	Düşlerin Ötesi	Zümrüt Küpeler	
Atasözü	0	1	2	1	13	4	3	24
Deyim	78	136	160	96	261	293	196	1220
Kalıp Söz	18	48	45	48	75	57	64	355
Toplam	96	185	207	145	349	354	263	1599

Tablo 35'te toplam 24 atasözü, 1220 deyim, 355 kalıp söz kullanıldığı görülmektedir. Eserlerde en fazla bulgunun deyimlere (1220), en az bulgunun ise atasözlerine (24) ait olduğu görülmektedir. Eserler, kendi içeriğindeki toplam bulgular bakımından ele alındığında ise Ali'nin Öyküsü 96, Dedemin Gizli Defteri 185, Hayalet Peşinde 207, İncili Kavak 145, Bizim Evde Grev Var 349, Düşlerin Ötesi 354, Zümrüt Küpeler 263 bulgu tespit edildiği görülmektedir. En fazla bulgunun 13-15 yaş aralığındaki çocuklara hitap eden Bizim Evde Grev Var adlı eserde yer aldığı görülmektedir. En az bulgunun ise 9-12 yaş aralığındaki çocuklara hitap eden Ali'nin Öyküsü adlı eserde yer aldığı görülmektedir.

Atasözlerinin en fazla Bizim Evde Grev Var adlı eserde, en az ise Ali'nin Öyküsü adlı eserde kullanıldığı görülmektedir. Deyimlerin en fazla Düşlerin Ötesi adlı eserde, en az ise Ali'nin Öyküsü adlı eserde kullanıldığı görülmektedir. Kalıp sözlerin ise en fazla Bizim Evde Grev Var adlı eserde, en az ise Ali'nin Öyküsü adlı eserde bulunduğu görülmektedir.

Yamaç'ın 13-15 yaş dönemi çocuklar için yazmış olduğu eserlerin bulgularının dil zenginliği açısından Türkçeye daha fazla katkı sağladığı görülmektedir. Ancak genel olarak tüm eserlerin dil zenginliği açısından Türkçeye katkı sağlayacak nitelikte olduğu da söylenebilmektedir.

5. BÖLÜM

SONUÇ ve ÖNERİLER

5.1. Tartışma ve Yorumlar

Bu bölümde, bu çalışmaya benzer ve yakın diğer çalışmalarda elde edilen bulgular ve ulaşılan sonuçlar birlikte değerlendirilmiş, bu çalışmaya ait toplu sonuçlar ve öneriler verilmiştir.

Ayşe Yamaç'ın eserlerinin değerler eğitimi ve dil zenginliği bakımından incelendiği bu çalışmada ele alınan eserlerde toplam 527 değer yer aldığı tespit edilmiştir. Toplam 527 değer tespit edildiği yedi eserde (Ali'nin Öyküsü, Dedemin Gizli Defteri, Hayalet Peşinde, İncili Kavak, Bizim Evde Grev Var, Düşlerin Ötesi, Zümrüt Küpeler) değerlerin sayısı sırasıyla: sevgi: 93, yardımlaşma: 92, sağlık ve temizlik: 70, hoşgörü: 61, arkadaşlık: 40, sorumluluk: 34, misafirperverlik: 28, duyarlılık: 26, adil olma: 23, saygı: 22, dürüstlük: 21, aile birliğine önem verme: 17 şeklindedir. En fazla sevgi (93), en az ise aile birliğine önem verme (17) değerine yer verildiği görülmüştür.

Bu çalışmaya en yakın ve kapsamlı çalışma Kaya (2012), tarafından hazırlanan *Emine Işınsu'nun romanlarında değer eğitimi ve bu eserlerin Türkçe öğretimine katkısı* adlı çalışmada örneklem olarak Işınsu'nun üç romanı ele alınmış ve bu romanlar, uzman görüşleri alınarak belirlenen 10 değer bakımından incelenmiştir. Ayrıca Işınsu'nun eserlerinde örneklem olarak seçilen ilk, orta ve son 10 sayfalarında Türkçe öğretimi bakımından atasözü, deyim, ikileme, kalıp sözler ve yansıma kelimelerin kullanımı açısından incelenmiştir. Çalışmanın sonucunda 701 değer bulgusuna ve 90 sayfalık bölümün tarandığı eserlerde atasözü, deyim, ikileme, kalıp söz ve yansıma kelimelerin yoğun bir şekilde kullanıldığı görülmüştür.

Benzer bir çalışma da Oran (2015) tarafından yapılmıştır. *Yalvaç Ural'ın çocuk kitaplarında değerler eğitimi ve bu eserlerin Türkçe öğretimine katkısı* adlı çalışmada, örneklem olarak Ural'ın 30 hikayesi ele alınmış ve bu eserler uzman görüşleri alınarak 10 değer bakımından incelenmiştir. Ayrıca Ural'ın eserlerinde Türkçe öğretimine katkı bakımından atasözü, deyim, ikileme, kalıp sözler ve yansıma kelimelerin kullanımı açısından incelenmiştir. Sonuç olarak ele alınan eserlerde toplam 525 değer yer aldığı tespit edilmiş; atasözü, deyim, ikileme, kalıp söz ve yansıma kelimelerin de eserlerde yoğun bir şekilde kullanıldığı görülmüştür.

Bir başka çalışma da Şen (2007) tarafından yapılmıştır. Şen'in çalışmasında belirlenen eserler, Sosyal Bilgiler Dersi (6. ve 7. sınıf) Öğretim Programı'nda yer alan değerlere göre incelenmiştir. Şen'in çalışmasında, MEB tavsiyeli 100 Temel Eser'i değer eğitimi bakımından değerlendirmek amacıyla bu eserler içerisinden rastgele seçilen 29 yerli ve 29 yabancı eser incelenmiştir. Sonuç olarak 29 yerli eserde toplam 746, 29 yabancı eserde ise toplam 325 değer tespit edilmiştir. Bu çalışma da ise yedi eserde yardımlaşma, sorumluluk, sevgi, saygı, adil olma, aile birliğine önem verme, dürüstlük, hoşgörü, misafirperverlik, sağlık ve temizlik, arkadaşlık, duyarlılık değerlerine ait toplam 527 bulgunun yer aldığı görülmüştür.

Şen'in çalışmasında adil olma değeri yerli eserlerde 8, yabancı eserlerde 13 olmak üzere toplam 21 kez işlenmişken bu çalışmada bu değere ait 23 bulgu tespit edilmiştir. Şen'in çalışmasında aile birliğine önem verme değeri yerli eserlerde 29, yabancı eserlerde 3 olmak üzere toplam 32 kez işlenmişken bu çalışmada bu değere ait 17 bulgu tespit edilmiştir. Şen'in çalışmasında dürüstlük değeri yerli eserlerde 34, yabancı eserlerde 22 olmak üzere toplam 56 kez işlenmişken bu çalışmada bu değere ait 21 bulgu tespit edilmiştir. Şen'in

çalışmasında hoşgörü değeri yerli eserlerde 18, yabancı eserlerde 15 olmak üzere toplam 33 kez işlenmişken bu çalışmada bu değere ait 61 bulgu tespit edilmiştir. Şen'in çalışmasında misafirperverlik değeri yerli eserlerde 27, yabancı eserlerde 0 olmak üzere toplam 27 kez işlenmişken bu çalışmada bu değere ait 28 bulgu tespit edilmiştir. Şen'in çalışmasında saygı değeri yerli eserlerde 101, yabancı eserlerde 11 olmak üzere toplam 112 kez işlenmişken bu çalışmada bu değere ait 22 bulgu tespit edilmiştir. Şen'in çalışmasında sevgi değeri yerli eserlerde 172, yabancı eserlerde 83 olmak üzere toplam 255 kez işlenmişken bu çalışmada bu değere ait 93 bulgu tespit edilmiştir. Şen'in çalışmasında sorumluluk değeri yerli eserlerde 36, yabancı eserlerde 25 olmak üzere toplam 61 kez işlenmişken bu çalışmada bu değere ait 34 bulgu tespit edilmiştir. Şen'in çalışmasında vatanseverlik değeri yerli eserlerde 27, yabancı eserlerde 0 olmak üzere toplam 27 kez işlenmişken bu çalışmada bu değer incelemeye alınmamıştır. Şen'in çalışmasında yardımseverlik değeri yerli eserlerde 75, yabancı eserlerde 59 olmak üzere toplam 134 kez işlenmişken bu çalışmada bu değere ait 92 bulgu tespit edilmiştir. Bu değerlerin dışından bu çalışmada arkadaşlık değerine ait 40, duyarlılık değerine ait 26, sağlık ve temizlik değerine ait 70 bulgu tespit edilmiştir.

Görüldüğü gibi değer eğitimi bakımından MEB tavsiyeli eserlerle Ayşe Yamaç'ın eserleri karşılaştırıldığında, değer aktarımının Yamaç'ın eserlerinde farklı sayılarda işlendiğini söylemek mümkündür.

Kumbasar (2011) tarafından hazırlanan *Muzaffer İzgü'nün romanlarının değerler eğitimi açısından incelenmesi* adlı çalışmada İzgü'nün romanları Sosyal Bilgiler Dersi (6. ve 7. sınıf) Öğretim Programı'nda ve Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi Öğretim Programı'nda yer alan değerlerden 25 değer temel alınarak incelenmiş, bu çalışmanın sonunda da İzgü'nün romanlarında bazı değerlere hiç

yer verilmezken bazı değerlere ise çok az yer verildiği ve İzgü'nün bazı eserlerinin değer iletiminde zengin bir içeriğe sahip olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Alağöz (2012) tarafından hazırlanan *Cahit Uçuk'un masal kitaplarında temel değerlerin Türkçe eğitimine katkısı* adlı çalışmada öncelikle Cahit Uçuk'un 15 masal kitabı taranmıştır. Daha sonra Sosyal Bilgiler Dersi ğretim Programında (6. ve 7. sınıflar) yer alan 20 değer içerisinden 10'u seçilmiştir. Seçilen 10 değere 2 değer daha ekleyerek masallardaki değer unsurlarını sınıflandırmış ve bunların Türkçe ğretimindeki önemi ortaya çıkarılmıştır. Yapılan değerlendirmeler neticesinde 15 masal kitabında toplam 589 değer bulunmuştur. Bunlar arasında da en çok dini değerler yer almaktadır.

Belet vd. (2008)'nin 1-5. sınıf Türkçe ders kitaplarını değer eğitimi bakımından inceledikleri çalışmada Türkçe ders kitaplarında değerler eğitimine yönelik metinlerin yer aldığı; ancak birtakım olumsuzlukların ve eksikliklerin de bulunduğu sonucuna ulaşılmıştır. Türkçe ders kitaplarının değer eğitimi bakımından istenilen niteliklere sahip olmadığı gibi öğrencilerin birtakım millî, manevî, evrensel ve kültürel değerleri kazanmasında etkili olması beklenen MEB tavsiyeli 100 Temel Eser'in de değer iletimi bakımından uygun niteliklere sahip olmadığını göstermektedir.

Böylece değer eğitimi bakımından zengin bir içeriğe sahip olan Ayşe Yamaç'ın eserlerinden değer eğitim sürecinde yararlanılmasının önemi daha açık bir Şekilde ortaya çıkılmaktadır.

Ayşe Yamaç'ın eserlerinin dil zenginliği bakımından da değerlendirildiği bu çalışmada; 22'si farklı olmak üzere toplamda 24 atasözünün, 777'si farklı olmak üzere, toplamda 1220 deyim ve 151'i farklı olmak üzere, toplamda 355

kalıp söz kullanılmıştır. Yedi eserde atasözü, deyim ve kalıp sözün toplamda 1599 kere geçtiği belirlenmiştir.

Bu çalışmaya benzer bir çalışma da Gökçe (2008) tarafından yapılmıştır. Gökçe'nin çalışmasında, Gülten Dayıoğlu'nun çocuk öyküleri değer eğitimi ve Türkçeye katkı bakımından incelenmiştir. Bu çalışmada toplam 12 kitaptaki 67 öykü incelenmiştir.

Gökçe'nin çalışmasında toplamda 2 atasözü tespit edilirken bu çalışmada 24 farklı atasözü tespit edilmiştir. Gökçe'nin çalışmasında toplamda 1334 deyim tespit edilirken bu çalışmada toplamda 1220 deyim tespit edilmiştir. Gökçe'nin çalışmasında toplamda 42 kalıp söz tespit edilirken bu çalışmada toplamda 355 kalıp söz tespit edilmiştir. Ayrıca Gökçe'nin çalışmasında toplamda 754 ikileme, 178 yansıma kelime tespit edilmiştir.

Bu veriler doğrultusunda Ayşe Yamaç'ın eserlerinin dil zenginliği bakımından da zengin bir içeriğe sahip olduğu görülmektedir.

5.2. Sonuçlar

Ayşe Yamaç'ın eserlerinin değer eğitimi ve dil zenginliği bakımından ele alındığı bu çalışmada şu sonuçlara ulaşılmıştır:

Değerler eğitimi bakımından;

Ayşe Yamaç'ın romanlarında değerlerin yoğun bir biçimde işlendiği görülmüştür. Toplam 527 değer tespit edildiği yedi eser (Ali'nin Öyküsü, Dedemin Gizli Defteri, Hayalet Peşinde, İncili Kavak, Bizim Evde Grev Var, Düşlerin Ötesi, Zümrüt Küpeler) de, değerlerin sayısı sırasıyla: sevgi: 93, yardımlaşma: 92, sağlık ve temizlik: 70, hoşgörü: 61, arkadaşlık: 40, sorumluluk: 34, misafirperverlik: 28, duyarlılık: 26, adil olma: 23, saygı: 22, dürüstlük: 21, aile

birliğine önem verme: 17 şeklindedir. En fazla sevgi (93), en az ise aile birliğine önem verme (17) değerine yer verildiği görülmüştür.

Ayşe Yamaç'ın eserlerinde değerlerin örtük bir şekilde işlendiği, olayların doğal akışı içerisinde verildiği, doğrudan nasihat edilmediği ve doğrudan değer aktarımının az sayıda görüldüğü tespit edilmiştir.

Dil zenginliği bakımından;

Ayşe Yamaç'ın eserlerinde atasözü, deyim ve kalıp sözlerin kullanımına özen göstermiş ve bunları yoğun bir biçimde kullanmıştır. Her yedi eserin (Ali'nin Öyküsü, Dedemin Gizli Defteri, Hayalet Peşinde, İncili Kavak, Bizim Evde Grev Var, Düşlerin Ötesi, Zümrüt Küpeler) tüm sayfalarının örneklem alınarak incelendiği çalışmanın bu bölümüne ait bulgular, dördüncü bölümde bulgular ve yorum kısmında verilmiştir. Eserlerdeki kullanımdaki sıklık bakımından ilk sırada deyimler gelmektedir. Ayşe Yamaç'ın eserlerinde, 777'si farklı olmak üzere, toplamda 1220 deyim kullanılmıştır. İkinci sırada ise kalıp sözlerin kullanımı gelmektedir. Eserlerde 151'i farklı olmak üzere, toplamda 355 kalıp söz kullanılmıştır. Son sırada ise atasözlerinin kullanımı gelmektedir. Yamaç'ın eserlerinde 22'si farklı olmak üzere toplamda 24 atasözünün kullanıldığı tespit edilmiştir.

Bu verilerden hareketle Ayşe Yamaç'ın eserlerinde deyimler ve kalıp sözlerin çok fazla kullanıldığı, atasözlerinin ise sınırlı sayıda kullanıldığı sonucuna ulaşılmıştır.

5.3. Öneriler

1. Türkçe öğretim programında değer eğitimine ayrı bir başlık altında yer verilmeli, değer eğitiminin yöntem ve uygulama süreci kapsamlı bir şekilde ele alınmalıdır.

2. Değer eğitiminin en etkili ve kapsamlı bir şekilde yapılacağı derslerin başında Türkçe dersi gelmektedir. Gerek dersin işleniş sürecinde gerekse ders dışında değer eğitimi bakımından istenilen niteliklere sahip edebi eserlerin okunması sağlanarak bu amaca yönelik çalışmalar yapılabilir. Bunun için öğrencilerin bilişsel, duyuşsal-psikomotor gelişim dönemi özellikleri de dikkate alınarak en uygun edebi eserler belirlenmeli ve bu eserlerden yararlanma yoluna gidilmelidir.

3. Ayşe Yamaç'ın eserlerinde Türkçenin zenginliğinin ve gücünün göstergelerinden olan atasözü, deyim, ve kalıp sözlerin kullanımındaki zenginlik, bu eserlerden Türkçe öğretimi sürecinde yararlanmak gerektiğini ortaya koymaktadır. Bu sebeple Ayşe Yamaç'ın eserlerinden dil öğretim sürecinde, okulda dersin işlenişinde ve ders dışında yararlanılması mümkündür.

4. İkinci kademe öğrencilerinin yöneldikleri edebi tür, (roman) konu ve yapılarına sahip olması yönüyle de hedef kitleye uygun nitelikler taşımaktadır. Bu sebeple öğrencilerin zevk ve ilgiyle okuyacakları bu eserler, değer eğitimi ve Türkçe öğretimi sürecinde kullanılmalıdır. Öğretimin her kademesindeki öğrencilerin okuyabilmesi için gerekirse kısaltma ve sadeleştirme yoluna gidilerek bu eserlerden yararlanılmalıdır.

KAYNAKÇA

- Agle, B. R. ve Caldwell, C. B. (1999). Understanding research on values in business. *Business-Society*, 38(3). 326-387.
- Akarsu, B. (1984). *Felsefe terimleri sözlüğü*. Ankara: Savaş Yayınları.
- Akarsu, B. (2006). *Değişen dünya değişen değerler*. İstanbul: İnkılap Kitabevi.
- Akyol, T. (2012). *Resimli çocuk kitaplarında yer alan değerlerin incelenmesi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Alagöz, F. C. (2012). *Cahit Uçuk'un masal kitaplarında temel değerlerin Türkçe eğitimine katkısı*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Uşak Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Uşak.
- Alkan, A. T. (1991). "Misafirlik, misafirlik", Türk Aile Ansiklopedisi İçinde, 2, (741-742), TC Başbakanlık Aile Araştırmaları Kurumu, Ankara.
- Alpay, M. (1999). Türkiye'de Çocuk Yayınları. Cumhuriyet ve Çocuk 2. Ulusal Çocuk Kültürü Kongresi Bildirileri (Hazırlayan : Bekir Onur) (4-6 Kasım 1998), Ankara: Ankara Üniversitesi Çocuk Kültürü Araştırma ve Uygulama Merkezi Yayınları.
- Alpay, M. ve Anhegger, R. (1975). *Çocuk edebiyatı ve çocuk kitapları*. İstanbul: Cem Yayınevi.
- Alperen, N. (2001). *Türkçe okuma ve yazma eğitim rehberi*. Ankara: Alperen Yayınları.
- Aral, D. (2008), *Milli Eğitim Bakanlığı'nın hazırladığı 6. sınıf Türkçe ders kitabında yer alan değerler üzerine bir araştırma*, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Arısoy, E. (2014). *Ayla Çınaroğlu'nun çocuk romanlarında dilin kullanımı ve evrensel değerler*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Necmettin Erbakan Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Konya.

- Aydemir, C. (2010). *Ömer Seyfettin ve hikâyelerinde eğitim değerleri* (1. baskı). Ankara: Roza Yayınevi.
- Aytaş, G. ve Yalçın, A. (2011). *Çocuk edebiyatı* (5. baskı). Ankara: Akçağ Yayınları.
- Bacanlı, H. (2002). *Psikolojik kavram analizleri*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Balcı, N. (2008). *İlköğretim 6. sınıf sosyal bilgiler dersinde değer eğitiminin etkililiği*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Marmara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Baş, B. (2010). Söz varlığının oluşumu ve gelişiminde çocuk edebiyatının rolü. *Türklük Bilimi Araştırmaları* (27), 137-159.
- Baş, B. (2012). *Türkçe öğretimi açısından çocuk edebiyatı* (1. baskı). İstanbul: Kriter Yayınevi.
- Batur, Z. ve Yücel, Z. (2012). Ahmet Efe'nin çocuk hikâyelerinde değer eğitimi ve hikâyelerin Türkçe eğitimine katkısı, *Turkish Studies*, 7(4), 1031-1049
- Belet, D. ve Deveci, H. (2008). VII. Ulusal Sınıf Öğretmenliği Sempozyumu 2, 3, 4 Mayıs 2008 Bildiriler. *Türkçe ders kitaplarının değerler bakımından incelenmesi* (s. 140-170). Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Bilgin, N. (1995). *Sosyal psikolojide yöntem ve pratik çalışmalar*. İstanbul: Sistem Yayıncılık.
- Bilginer, H. (2002). Down sendromlu çocuklarda dil gelişimi. *Hacettepe Fakültesi Edebiyat Dergisi*, 19 (1), 165-179.
- Bilkan, A. F. (2005). Çocuk edebiyatı kavram ve mahiyeti. *Hece Dergisi Çocuk Edebiyatı Özel Sayısı*, 104-105, 7-17.
- Bolay, S. H. (2007). Aşkın Değerler Buhranı, Değerler ve Eğitimi Sempozyumu, (Edt. R. Kaymakcan vd.). İstanbul: Dem Yayınları.
- Bulut, S. (2011). *Atasözlerinin değerler eğitimindeki yeri*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Karadeniz Teknik Üniversitesi, Sosyal Bilimleri Enstitüsü, Trabzon.

- Can, Ö. (2008). *Dördüncü ve beşinci sınıf öğretmenlerinin sosyal bilgiler dersinde değerler eğitimi uygulamalarına ilişkin görüşleri*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Cemiloğlu, M. (2001). *İlköğretim okullarında Türkçe öğretimi* (3. baskı). İstanbul: Alfa Yayınları.
- Charles, C. M. (2000). *Piaget ilkeleri*. Ankara: Pegem- A Yayınları.
- Charles, C. M. (2003). *Piaget ilkeleri*. Ankara: Nobel Yayınları.
- Ciravoğlu, Ö. (1997). *Çocuk edebiyatı*. İstanbul: Esin Yayınevi.
- Çağlayan, A. (2005). *Ahlak pusulası-ahlak ve değerler eğitimi*. İstanbul: Değerler Eğitimi Merkezi Yayınları.
- Çakmak, A. (2013). *İlköğretim din kültürü ve ahlak bilgisi derslerinde adalet değerinin öğretimi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Atatürk Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Erzurum.
- Çalışkan, N. (2010). Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde söz varlığını geliştirme: Kavramsal anahtarlar aracılığıyla deyim öğretimi, *Turkish Studies*, 5 (4), 258-275.
- Çelikkaya, H. (1996). *Fonksiyonel eğitim sosyolojisi*. İstanbul: Alfa Yayınları.
- Çelikpazu, E. E. ve Aktaş, E. (2011). Meb 6, 7 ve 8. sınıf Türkçe ders kitaplarında yer alan metinlerin değer iletimi açısından incelenmesi. *Turkish Studies*, 6 (2), 413-424.
- Çengelci, T. (2010). *İlköğretim beşinci sınıf Sosyal Bilgiler dersinde değerler eğitiminin gerçekleştirilmesine ilişkin bir durum çalışması*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Anadolu Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eskişehir.
- Dağabakan, F. Ö. ve Dağabakan, D. (2010). *Dil ve çocukta dil gelişim kuramları*. www.ooegm.meb.gov.tr

- Demir, F. (2006). *Muzaffer İzgü'nün öykülerinde çocuk ve eğitim teması*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Çanakkale 18 Mart Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Çanakkale
- Demircan, C. (2006). TÜBİTAK çocuk kitaplığı dizisindeki kitapların dış yapısal ve iç yapısal olarak incelenmesi. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 2 (1), 12-27.
- Demirel, K. (2006). *Açıklamalı insani terimler sözlüğü* (1. baskı). İstanbul: Epsilon Yayınları.
- Dilidüzgün, S. (2003). Çocuk edebiyatı ve metin türleri (Güneş, Z., Edt.), Çocuk Edebiyatı: Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayını No:1420
- Dilidüzgün, S. (2004). *İletişim odaklı Türkçe derslerinde çocuk kitapları*. İstanbul: Morpa Kültür Yayınları.
- Dilmaç, B. (1999). *İlköğretim öğrencilerine insani değerler eğitiminin verilmesi ve ahlaki olgunluk ölçeği ile eğitimin sınanması*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Dilmaç, B. (2012). *İnsanca değerler eğitimi* (2. baskı). Ankara: Pegem Akademi.
- Doğan, H. (1997). *Eğitimde program ve öğretim tasarımı*. Ankara: Önder Matbaacılık.
- Doğan, İ. (2005). *Modern toplumda vatandaşlık, demokrasi ve insan hakları* (6. baskı). Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Doğanay, A. (2006). Değerler Eğitimi. (Ed. C. Öztürk). Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler Öğretimi "Yapılandırmacı Bir Yaklaşım. Ankara: Pegem-A Yayıncılık.
- Dursunoğlu, H. vd. (2013). Ed. Kaymakcan, R. *Eğitim Fakülteleri İçin Çocuk Edebiyatı* (4. baskı). Ankara: Pegem Akademi.
- Erdem, A. R. (2003). Üniversite kültüründe önemli bir unsur: değerler. *Değerler Eğitimi Dergisi*, 1 (4), 53.
- Erden, M. ve Y. Akman (1995). *Eğitim psikolojisi*. Ankara: Arkadaş Yayınevi.

- Erol, Ç. (2007). *Türkiye Türkçesinde kalıp sözler üzerine bir inceleme*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Esmer, K. (2007). *Cumhuriyet döneminin ilk yıllarında (1923-1928) çocuk dergilerindeki tahkiyeli metinlerin çocuklara değer aktarımı açısından değerlendirilmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Gander J. M. ve Gardiner H. W. (2007). *Çocuk ve ergen gelişimi*. Ankara: İmge Yayınevi.
- Gander J. M. ve Gardiner H.W. (2001). *Çocuk ve ergen gelişimi*. Ankara: İmge Yayınevi
- Geçgel, H. ve Güleç Çakmak, H. (2012). *Çocuk edebiyatı* (2. baskı). İstanbul: Kriter Yayınevi.
- Giddens, A. (2000). *Sosyoloji*, Ankara: Ayraç Kitabevi.
- Gökçe, B. (2008). *Gülten Dayıoğlu'nun öykülerinde değer eğitimi ve öykülerinin Türkçeye katkısı*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İnönü Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Malatya.
- Gökşen, E. N. (1966). *Örnekleriyle çocuk edebiyatımız*. İstanbul: Oktay Yayınevi.
- Gökşen, E. N. (1985). *Örnekleriyle çocuk edebiyatımız* (5. baskı). İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Güler, E. (2014). *Çocuk edebiyatı kapsamında Mehmet Güler'in eserleri üzerine bir inceleme*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Necmettin Erbakan Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Konya.
- Güleryüz, H. (2002). *Yaratıcı çocuk edebiyatı*. Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Güleryüz, H. (2003). *Yaratıcı çocuk edebiyatı*. Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Günaydın, G. (2005). *Doğan Kardeş Dergisinde çocuğa kazandırılması hedeflenen değerler ve ortaya çıkan çocuk modeli*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Mersin Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Mersin.

- Gündüz, Ö. (2008). *Oğuz Tansel'in masal kitaplarının eğitim değeri ve Türkçeye katkısı*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İnönü Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Malatya.
- Güneş, H. (2006). Grimm Masallarının Olumsuz Eğiticilik Boyutu, *Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Eğitim Fakültesi Dergisi*, 3 (2), 98-111
- Güngör, E. (1993). *Değerler psikolojisi*. Amsterdam: Hollanda Türk Akademisyenler Birliği Vakfı Yayınları.
- Güngör, E. (2010). *Değerler psikolojisi üzerine araştırmalar*. İstanbul: Ötüken Neşriyat.
- Gürel, Z., Temizyürek, F. ve Şahbaz, N. K. (2007). *Çocuk edebiyatı* (1.baskı). Ankara: Öncü Kitap.
- Güven, A. Z. (2014). *Değerler eğitimi ve Türkçe derslerinde değerlerin kullanımı*. Konya: Palet Yayınları.
- Güven, N. ve Bal S. (2000). *Dil gelişimi ve eğitim, 0-6 yaş dönemindeki çocuklar için destekleyici etkinlikler*. İstanbul: Epsilon Yayınları.
- Hitlin S. ve Piliavin J. (2004). Values: reviving a dormant concept. *Annual Review of Sociology*, 30, 359-393.
- Hökelekli, H. ve Gündüz T. (2007). *Üstün yetenekli çocukların değer yönelimleri ve eğilimleri*. İstanbul: Değerler Eğitimi Merkezi Yayınları.
- <https://www.ayseyamac.blogspot.com.tr> (31.10.2015).
- <https://www.buyaymevi.com> (31.10.2015).
- <https://www.dergi.havuz.de> (31.10.2015).
- <https://www.ozgurpencere.com.tr> (31.10.2015).
- İpşiroğlu, Z. (2008). *Çağdaş çocuk ve gençlik yazınının Türkiye'deki işlevi, gelişimi ve konumu, çağdaş çocuk yazını*, hazırlayan: Zehra İpşiroğlu, (2. baskı), İstanbul, Toroslu Kitaplığı. 171-192

- James, A. (2001). Yeni çocuk sosyolojisinde sorunlar, bakış açıları ve uygulamalar. *III. Ulusal Çocuk Kültürü Kongresi*. Ankara: Ankara Üniversitesi Çocuk Kültürü Araştırma ve Uygulama Merkezi Yayınları.
- Kale, N. (2013). *Değerler ve eğitimi uluslararası sempozyumu bildiriler kitabı*, İstanbul: Ensar Yayın Grubu.
- Karakuş, I. Ş. (2006). *Çocuk edebiyatı ürünlerinin okuma gelişimine etkisi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Karar Doğrul, S. (2007). Effects of children's literature on success in vocabulary teaching. Republic of Turkey Yuzuncu Yıl University Institute of Social Sciences Department of English Language and Literature. Post-Graduate Thesis.
- Karataş, M. (2014). *Değerler eğitimi açısından Kur'an'da insan onuru*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Samsun.
- Kavcar, C. vd. (2004). *Yazılı ve sözlü anlatım*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Kaya, M. (2012). *Emine İşinsu'nun romanlarında değer eğitimi ve bu eserlerin Türkçe öğretimine katkısı*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Uşak Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Uşak.
- Kaya, V. (2007). *Cahit Zarifoğlu'nun çocuk kitaplarında temel değerler*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- Keklik, S. (2014). *Çocuk şiiri incelenmeleri* (2. baskı). Uşak: Özler Ofset Matbaa.
- Keklik, S. (2015). *Çocukta dil edinimi*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Kıbrıs, İ. (2000). *Uygulamalı çocuk edebiyatı*. Ankara: Eylül Yayınevi
- Kıbrıs, İ. (2010). *Çocuk edebiyatı* (4. baskı). Ankara: Kök Yayıncılık.

- Kılıç, A. İ. (2009). *Yüz temel eserde dini ve ahlaki değerler*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Samsun.
- Kılınç, A. ve Akyol, Ş. (2009). İlköğretim 6. sınıf Türkçe ders kitaplarında sevgi temasının değerler açısından incelenmesi, *1. Uluslararası Eğitim Araştırmaları Kongresi*.
- Kıncal, R. (2007). *Vatandaşlık bilgisi* (2. baskı). Ankara: Nobel Yayınları.
- Kızılçelik, S. ve Erjem, Y. (1994). *Açıklamalı sosyoloji terimler sözlüğü*. Ankara: Atilla Kitabevi.
- Kolaç, E. (2010). Hacı Bektaş Veli, Mevlana ve Yunus felsefesiyle Türkçe dersinde değerler ve hoşgörü eğitimi, *Türk Kültürü ve Hacı Bektaş Veli Araştırma Dergisi*, (55), 193-208.
- Kuçuradi, İ. (1985). *Felsefi açıdan eğitim ve Türkiye'de eğitim*, İstanbul, 17-18 Kasım.
- Kumbasar, E. (2011). *Muzaffer İzgü'nün romanlarının değerler eğitimi açısından incelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Karadeniz Teknik Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Trabzon.
- Kuru, H. (2016). Çağdaş çocuk edebiyatı yazarı Ayşe Yamaç ile söyleşi, *Uluslararası Türkçe Eğitimi ve Öğretimi Dergisi*, 1 (1), 162-182.
- Maltepe, S. (1997). *Deyimlerimizin yapısal özellikleri*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Balıkesir Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Balıkesir.
- Maltepe, S. (2009). Türkçe öğretmeni adaylarının çocuk edebiyatı ürünlerini seçebilme yeterlilikleri. *Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 12(21), 398-412.
- MEB, (2005). *İlköğretim Türkçe dersi öğretim programı ve kılavuzu*. Ankara.
- Mert, E. L. (2009). Anadili eğitimi ve öğretimi sürecinde sözcük belirlenme çalışmalarının önemi ve "deyim" kazandırmaya yönelik etkinlik önerileri, *Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 2 (2), 83-93.

- Meriç, C. (1980). *Kırk ambar*. İstanbul: Ötüken Yayınları.
- Meriç, C. (1987). *Çocuk edebiyatı, çocuk edebiyatı yıllığı*. İstanbul: Gökyüzü Yayınları.
- Merriam, S. (1998). *Qualitative research and case study applications in education*. Revised and expanded from case study research in education. USA: JB Printing.
- Morgan, C. (1981). *Psikolojiye giriş* (Çeviren: Hüsni Arıcı vd.), Ankara: Hacettepe Üniversitesi Yayınları.
- Nas, R. (2002). *Örneklerle çocuk edebiyatı*. Bursa: Ezgi Kitabevi Yayınları.
- Nas, R. (2004). *Örneklerle çocuk edebiyatı* (2.baskı). Bursa: Ezgi Kitabevi.
- Neydim, N. (2000). *Çocuk ve edebiyat*. İstanbul: Bu Yayınları.
- Oğuzkan, A. F. (1988). *Dünya çocuk edebiyatı*. Şirin, M. R. (Der). 99 soruda çocuk edebiyatı. İstanbul: Çocuk Vakfı Yayınları.
- Oğuzkan, A. F. (2001). *Çocuk edebiyatı*. Ankara: Anı Yayınları.
- Oğuzkan, A. F. (2006). *Çocuk edebiyatı* (8. baskı). Ankara: Anı Yayıncılık.
- Oktay, M. (2001). *2. Meşrutiyet'ten Cumhuriyet'e çocuk şiirlerinin pedagojik değeri*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi, Konya.
- Oran, G. (2015). *Yalvaç Ural'ın çocuk kitaplarında değer eğitimi ve bu eserlerin Türkçe öğretimine katkısı*, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Uşak Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Uşak.
- Ömeroğlu, T. E. (1998). Okul öncesi dönemde dil gelişimi ve çocuk edebiyatı, *Türk Dili*, Ankara, 556.
- Öncül, R. (2000). *Eğitim ve eğitim bilimleri sözlüğü*. İstanbul: Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları.
- Özbay, M. (2006). *Türkçe özel öğretim yöntemleri II*. Ankara: Öncü Kitap.

- Özby, M. ve Tayşı, E. (2011). Dede Korkut Hikâyeleri'nin Türkçe öğretimi ve değer aktarımı açısından önemi. [Elektronik sürüm] *Pegem Eğitim ve Öğretim Dergisi*, 1 (1), 21-31.
- Özdemir, E. (1990). *Edebiyat bilgileri sözlüğü*. İstanbul: Remzi Kitapevi.
- Özkan, N. ve Yılmaz B. (2006). *Çocuk kitaplarında dil sorunları*. Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi 2. Ulusal Çocuk ve Gençlik Edebiyatı Sempozyumu, Ankara: Ankara Üniversitesi Yayınları, 767-778.
- Özyar, G. S. (2012). *Okuma becerisinin geliştirilmesi ve çocuğun dil kavram gelişmesi bağlamında Yalvaç Ural'ın çocuk kitapları*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Parlak, Arslan, E. (2011). *Ortaöğretim din kültürü ve ahlak bilgisi ders müfredatında ahlak ve değerler eğitimi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Ryan, K., Bohlin K. E. (1999). *Building Character in Schools*, Jossey Bass, San Francisco.
- Sağlık, Ş. (2005). Çocuk romanları, *Hece Dergisi Çocuk Edebiyatı Özel Sayısı*, 104-105, Ağustos, Eylül: 237.
- Sarı, E. (2005). Öğretmen adaylarının değer tercihleri, Giresun Eğitim Fakültesi örneği. *Değerler Eğitimi Dergisi*, 3 (10), 73-88.
- Senemoğlu, N. (2001). *Gelişim öğrenme ve öğretim*. Ankara: Gazi Kitabevi.
- Sever, S. (2003). *Çocuk ve edebiyat*. Ankara: Kök Yayıncılık.
- Sever, S. (2004). *Türkçe öğretimi ve tam öğrenme*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Sever, S. (2013). *Çocuk edebiyatı ve okuma kültürü* (1.baskı). İzmir: Tudem Yayıncılık.
- Seyyar, A. (2004). *Davranış bilimleri terimleri sözlüğü*. İstanbul: Beta Yayınları.
- Sınar Çılgın, A. (2007). *Çocuk edebiyatı*. İstanbul: Morpa Kültür Yayınları.

- Sınar, A. (1997). *Hikâye ve romanımızda çocuk*. İstanbul: Alfa Yayınları.
- Sınar, A. (2006). Türkiye’de çocuk edebiyatı çalışmaları. *Türkiye Araştırmaları Literatür Dergisi*. 4 (7), 175-225.
- Sönmez, H. (2011). *Reşat Ekrem Koçu'nun çocuklar için yazdığı eserlerde değer eğitimi ve Türkçe*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İnönü Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Malatya.
- Şahbaz, N. K. (2008). Çocuk edebiyatında ihmal edilmiş bir edebî tür: deneme. *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 9 (15), 189- 203.
- Şen, Ü. (2007). *Milli Eğitim Bakanlığı'nın 2005 yılında tavsiye ettiği yüz temel eser yoluyla Türkçe eğitiminde değerler eğitimi üzerine bir araştırma*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Şener, S. (1997). *Başarı yolunda 70 kural* (5. baskı). İstanbul: İnkılap Basın Yayın.
- Şimşek, T. (2006). *Çocuk edebiyatı, Türk edebiyatı tarihi 4*, Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları.
- Şimşek, T. ve Yakar, Y. M. (2012). *Çocuk ve edebiyat. kuramdan uygulamaya çocuk edebiyatı* (Editör: Tacettin Şimşek). Ankara: Grafiker Yayınları.
- Şirin, M. R. (1998). *99 soruda çocuk edebiyatı*. İstanbul: Çocuk Vakfı Yayınları.
- Şirin, M. R. (2000). *Çocuk edebiyatı*. İstanbul: Çocuk Vakıf Yayınları.
- Şirin, M. R. (2007). *Çocuk edebiyatı kültürü*. Ankara: Kök Yayıncılık.
- Taşdemir, M. (2005). Eğitsel bir materyal olarak çocuk hikâye ve romanlarının nitelik düzeyi, *Milli Eğitim Dergisi*, (168).
- Temizyürek, F. (2003). Türkçe öğretiminde çocuk edebiyatının önemi, *Türklük Bilimi Araştırmaları, Türkçenin Öğretimi Özel Sayısı*, (13) 161-167.

- Tokgöz, İ. (2006). *Okul öncesine yönelik kitapların dil gelişimi ve anlam bilim açısından değerlendirilmesi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir.
- Tural, S. (1992). *Kültürel kimlik üzerine düşünceler* (2. baskı). Ankara: Ecdad Yayınları.
- Türk Dil Kurumu (2011), *Türkçe sözlük* (11. baskı). Ankara: TDK Yayınları.
- Türk Dil Kurumu, (1998), *Türkçe sözlük*. Ankara: TDK Yayınları.
- Türk Dil Kurumu, (2005). *Türkçe sözlük* (10. Baskı). Ankara: Türk Tarih Kurumu Basımevi.
- Ünal, C. (1981). Genel tutumların veya değerlerin psikolojisi üzerine bir araştırma, *Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesi Yayınları*, (301).
- Yalçın, A. ve Aytaş G. (2012). *Çocuk edebiyatı* (6. baskı) Ankara: Akçağ Yayınları.
- Yalçın, A. ve Aytaş, G. (2003), *Çocuk edebiyatı*. Ankara: Akçağ Yayınları.
- Yalçın, A. ve Aytaş, G. (2011). *Çocuk edebiyatı* (5. baskı). Ankara: Akçağ Yayınları.
- Yamaç, A. (2011a). *İncili kavak* (5. baskı). İstanbul: Bu Yayınevi.
- Yamaç, A. (2011b). *Ali 'nin öyküsü* (7. baskı). İstanbul: Bu Yayınevi.
- Yamaç, A. (2011c). *Dedemin gizli defteri* (3. baskı). İstanbul: Bu Yayınevi.
- Yamaç, A. (2012a). *Zümrüt küpeler* (1. baskı). İstanbul: Bu Yayınevi.
- Yamaç, A. (2012b). *Düşlerin ötesi* (4. baskı). İstanbul: Bu Yayınevi.
- Yamaç, A. (2013a). *Bizim evde grev var* (4. baskı). İstanbul: Bu Yayınevi.
- Yamaç, A. (2013b). *Hayalet peşinde* (5. baskı). İstanbul: Bu Yayınevi.

- Yaman, E. (2012). *Değerler eğitimi* (2. baskı). Ankara: Akçağ Yayınları.
- Yaman, H., Taflan S. ve Çolak, S. (2009). İlköğretim ikinci kademe Türkçe ders kitaplarında yer alan değerler. *Değerler Eğitimi Dergisi*, 7 (18), 107-120.
- Yavuz, K. E. (2002). *Duygusal zekâ gelişimi*. Ankara: Özel Ceceli Eğitim Hizmetleri.
- Yavuzer, H. (1992). *Çocuk psikolojisi*. İstanbul: Remzi Kitapevi.
- Yavuzer, H. (1999). *Çocuk psikolojisi*. İstanbul: Remzi Kitapevi
- Yavuzer, H. (2001). *Çocuk psikolojisi*. İstanbul: Remzi Kitapevi.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2000). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri* (2. baskı). Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Yıldız, C. (2008). *Yeni öğretim programlarına göre kuramdan uygulamaya Türkçe öğretimi*. Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Yılmaz, M. E. (2015). *Fatma Karabıyık Barbarosoğlu'nun öykülerinin değerler eğitimi açısından incelenmesi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Van.
- Yurtbaşı, M. (2012). *Sınıflandırılmış atasözleri sözlüğü* (10. baskı), İstanbul: Excellence Publishing Yayınları.
- Yurtbaşı, M. (2012). *Sınıflandırılmış deyimler sözlüğü* (3. baskı), İstanbul: Excellence Publishing Yayınları.
- Zengin, A. Y. ve N. Zengin, (2000). *Çocuk edebiyatı*. İstanbul: Başer Ofset.

EKLER

Ek1: Ayşe Yamaç

Ek2: Ayşe Yamaç'ın İncelenen Romanlarının Kapak Resimleri

